

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Janja Tkalec

Sociološki vidiki spolnih praks – primer sadomazohizma

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Janja Tkalec

Mentor: red. prof. dr. Alenka Švab

Sociološki vidiki spolnih praks – primer sadomazohizma

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

“No one is you and that is your power.”

(Dave Grohl)

ZAHVALE

Na tem mestu bi se zahvalila mentorici red. prof. dr. Alenki Švab za vse koristne napotke, ažurnost in strokovno usmerjanje pri nastajanju magistrskega dela.

Iskreno se zahvaljujem sogovorcema M in Ž – za sodelovanje in 'razgaljene misli' v intervjuju. Brez vaju, magistrska naloga ne bi imela tolikšnega pomena.

Zahvaljujem se tudi administratorju Portala BDSM Slovenija – za odzivnost in prijaznost.

Hvala prijateljem!

Posebna zahvala gre staršema, ki sta mi omogočila študij in hkrati življenjsko izkušnjo; verjela vame in me ob tem nesebično podpirala. Hvala tudi bratu Damjanu – za vso pomoč in številne nepozabne trenutke, ki smo jih skupaj preživel v študentskih letih.

Naposled hvala fantu Zoranu – “It is in the small things we see it.”

Sociološki vidiki spolnih praks – primer sadomazohizma

Na področju seksualnosti so se tekom let zgodile mnoge spremembe – od odprave nekaterih norm in tabujev, normaliziranja pogledov na določene perspektive spolnosti, do osvoboditve in zmanjšanja strogosti ter nadzora nad njo. Vse to se je lahko odvijalo pod vplivom kulturnih, socialnih in drugih dejavnikov, ki se nenehno spreminjajo in razširjajo meje v spolnosti.

Delo je sestavljeno iz teoretičnega in empiričnega dela, kjer v prvem delu predstavim spolnost in spolno vedenje ter s tem povezane spolne odklone oz. motnje. Nadaljujem s spolnimi deviacijami, kjer natančneje opredelim sadizem in mazohizem, njuno zgodovino, razvoj in potek medikalizacije, njune sociološke vidike ter povezavo s stigmatom in bolečino. V drugem delu predstavim lastne rezultate na podlagi študije primera, ki sem ga opravila z dvema prostovoljcem, ki sadomazohistični spolni odnos prakticirata. Pri interpretaciji dobljenih rezultatov ugotovim, da je sadomazohističen spolni odnos v našem prostoru še vedno tabu tema, čeprav gre za enega izmed bolj konformnih in vzajemnih odnosov z lastnim naborom pravil. Od običajnih družbenih norm se sicer razlikuje, vendar na podlagi dominantnosti in podrejenosti konstruira nov sklop vedenja, medsebojnega sodelovanja in zaupanja, spolnih pričakovanj in svobode ter določenih spolnih vlog, ki veljajo za takšno perverzno aktivnost.

Ključne besede: spolnost, mazohizem, sadizem, sadomazohizem, stigma, medikalizacija sadomazohizma, študija primera

Sociological aspects of sexual practices – sadomasochism

There have been many changes in the field of sexuality through time – elimination of some of the norms and taboos, normalisation of the views on certain aspects of sexuality, reduction and liberation from strictness and control over it. All of this happened under the influence of cultural, sociological and other factors that constantly change in the society and widen the limits in sexuality.

In this master's thesis, I focus on sociological aspects of sadomasochism. My work comprises of theoretical and empirical part. In the first part I present sexuality and sexual behaviour along with sexual deviations or disorders that are related to them. I continue with sexual deviations, as I define sadism and masochism, their history, development and the process of medicalisation, their sociological aspects and connections with stigma and pain. In the second part I present my own results and analysis based on a case study. I conducted an interview with two volunteers that practise sadomasochistic sexual intercourse. Interpreting the results, I have come to the conclusion that sexual practice at focus in this thesis is still a theme that is regarded with criticism, notwithstanding the fact that it is one of the most conformal and reciprocal relationships with its own set of rules. Sadomasochism distinguishes itself from ordinary socially acceptable sexual norms. However, through dominance and submission within a sadomasochistic sexual intercourse, a new behaviour is forged, along with cooperation, trust, sexual expectations and freedom as well as certain sex roles, that are associated with such a perverse activity.

Key words: sexuality, masochism, sadism, sadomasochism, stigma, medicalisation of sadomasochism, case study

KAZALO

1 UVOD	9
2 SPOLNOST IN SPOLNO VEDENJE	10
2.1 SPOLNI ODKLONI ALI MOTNJE	12
2.1.1 ZAČETEK	12
2.1.2 MODERNA DRUŽBA.....	13
2.1.3 SPOLNE DEVIACIJE	14
2.1.4 DEVIANTNOST IN SOCIOLOGIJA	16
2.1.5 VZROKI	16
2.1.6 OD PERVERZNOSTI DO PARAFILIJ.....	18
3 ZGODOVINA SADOMAZOHIZMA	20
3.1 SADIZEM IN MAZOHIZEM	21
3.2 MAZOHIZEM	21
3.3 SADIZEM	23
3.4 BDSM.....	25
3.5 IGRANJE VLOG IN OSTALE SPOLNE AKTIVNOSTI	26
3.6 VRSTE IGRANJA	29
4 MEDIKALIZACIJA SADOMAZOHIZMA	32
4.1 RAZVOJ.....	35
4.2 STATUS BOLEZNI OZ. MOTNJE.....	36
4.3 ZNANSTVENA OBRAVNAVA DANES	37
5 SOCIOLOŠKI VIDKI SADOMAZOHIZMA.....	40
6 STIGMA	43
7 DOJEMANJE BOLEČINE.....	45

8 ZAKLJUČEK.....	47
9 KVALITATIVNI EMPIRIČNI DEL.....	48
9.1 OPREDELITEV PROBLEMA	48
9.2 CILJI RAZISKAVE	48
9.3 RAZISKOVALNI VPRAŠANJI.....	49
9.4 OPIS METODOLOGIJE.....	49
9.5 VZOREC	50
9.6 RAZISKOVALNI INSTRUMENT - ŠTUDIJA PRIMERA.....	51
9.6.1 OMEJITVE.....	53
9.7 PREDSTAVITEV FORUMA BDSM KLUBA SLOVENIJE.....	53
9.7.1 PRVI KONTAKT Z INTERVJUVANCEMA	57
9.8 REZULTATI.....	58
9.8.1 PREDSTAVITEV RAZISKAVE	58
9.8.2 INTERPRETACIJA IN ANALIZA REZULTATOV	59
9.8.3 DISKUSIJA	67
10 RAZPRAVA	70
11 SKLEP	73
12 LITERATURA.....	74
12 PRILOGA: VPRAŠALNIK.....	81

KAZALO TABEL

Tabela 2.1: Najbolj pogosti spolni odkloni pri moških in ženskah.....	Error! Bookmark not defined.
Tabela 3.1: Sadomazohistične aktivnosti in njihove razlage	Error! Bookmark not defined.
Tabela 8.1: Demografski podatki.....	Error! Bookmark not defined.

KAZALO SLIK

Slika 3.1: Prikaz akronima BDSM.....	Error! Bookmark not defined.
Slika 3.2: Vloge v sadomazohističnem razmerju.....	Error! Bookmark not defined.
Slika 3.3: Aktivnosti v sadomazohističnem spolnem odnosu.....	Error! Bookmark not defined.

SLOVAR NAJPOGOSTEJŠIH IZRAZOV

BDSM: 'bondage' – vezanje; 'discipline' – disciplina, podreitev pravilom; 'dominance' – nadvlada, premoč; 'submission' – podreitev, uklonitev; 'sadism' – sadizem; 'masochism' – mazohizem

SM, S/M: 'sadomasochism' – sadomazohizem

D/s; D/s: 'dominance & submission' – dominanca in podreitev

B&D: 'bondage & discipline' – vezanje in disciplina

TOP: partner, ki je vodilni v sceni

BOTTOM: partner, ki se podreja in ima nadzor v sceni

EPE: 'erotic power exchange' – izmenjava moči

VANILLA: označuje ljudi, ki jih sadomazohizem ne zanima

SSC: 'safe, sane & consensual' – varno, razumno in sporazumno oz. soglasno

RACK: 'risk aware consensual kink' – spolno vedenje, kjer je dovoljena določena mera tveganja, dokler so udeleženci s tem v celoti seznanjeni

SWITCH: posameznik, ki uživa v obeh vlogah, tako v submisivnem kakor v dominantnem položaju

MUNCH: neformalno druženje med posamezniki, ki prakticirajo sadomazohizem

24/7: neprestana izmenjava erotične moči v posameznem odnosu

1 UVOD

Eni izmed vodilnih sil v naši kulturi sta »potreba po jasni identiteti in po pripadnosti neki skupini ljudi s podobno identiteto«, kar se v veliki meri odraža na področjih spola in seksualnosti (Bornstein 1999, 8). V današnji družbi opazamo povečanje zanimanja za spolnost in spolno vedenje. Sem sodijo tudi seksualne prakse, ki niso del normativnega okvirja, tj. družbeno in kulturno sprejemljivega spolnega vedenja.

V magistrskem delu bom obravnavala spolno prakso sadomazohizem, pri čemer sem se osredotočila na raziskovanje socioloških razsežnosti in procesov, ki se rojevajo v njem. Uvodoma bom najprej razširila koncept spolnosti in spolnega vedenja, ki se lahko od posameznika do posameznika močno razlikuje, vendar je v vsakem primeru del človekovega vedenja, zato brez njiju ne more tvoriti njegove celote. Poleg normativnega spolnega vedenja, obstajajo spolne prakse, ki se še vedno borijo za svoj prostor v družbi. Sadomazohizem se danes še stalno uvršča med spolne odklone ali motnje in s tem med marginalizirane skupine, čeprav se je dovzetnost do njega z razvojem družb nenehno spreminjala.

V osrednjem delu bom predstavila in analizirala zgodovino sadomazohizma, ki je skozi zgodovinsko perspektivo vedno bil del našega družbenega življenja, z razvojem množičnih medijev pa s sociološkega vidika doživlja tudi velik preobrat v makro in mikrosferah vsakdanjega življenja (Premk 2004). Gre za sporazumno, kontrolirano in ritualizirano obliko odrasle spolnosti, v katerem se izmenjuje moč skozi prejemanje ali povzročanje fizične ali psihične bolečine, pri čemer se rojevajo intenzivni občutki, (pre)igravajo različne vloge ter upoštevajo omejitveni dejavniki (Beuthin 2014, 1). Z vsem tem se ustvarja iluzija nadzora, ki preko fantazije in dovršene komunikacije omogoča edinstveno koherentno in kreativno spolno vedenje s svojevrstno spolno identiteto. Na drugi strani pa so slednji kriteriji ravno ti, ki sadomazohizem še vedno uvrščajo v medicinski priročnik (abr. DSM – Diagnostični in statistični priročnik duševnih bolezni), kjer so opisani diagnostični kriteriji in opredeljene značilnosti vseh duševnih motenj. Z medikalizacijo je sadomazohizem prišel pod medicinsko domeno, njen vpliv in nadzor. Strokovnjaki za duševno zdravje danes 'zdravo' spolnost dojemajo drugače, kot so jo pred razvojem klasifikacije duševnih bolezni. Formuliranje ene same definicije za tovrstno spolno vedenje je oteženo, saj nekateri ljudje uživajo v rahlo prevladujoči ali podrejeni vlogi, spet drugi gredo iz ene skrajnosti v drugo. Ta izredno psihično in fizično zahtevna spolna aktivnost je torej del manjšinske subkulture, ki

združuje oba spola iz različnih socialnih in ekonomskih okolij. Zaenkrat je še izolirana v širši družbi in zato je še vedno daleč od tega, da bi bila v kulturnem okolju v celoti družbeno sprejeta. Negativne predstave o tej spolni praksi postajajo šibkejše, pri čemer je tehnologija kot glavna delujoča sila družbenega napredka omogočila širši vpogled v določene prakse in hitrejši prenos znanja (Knafelj, 2010). Poleg tega je k osveščenju pripomogla tudi popularna kultura, ki širi misel, da je drugačnost tista, ki človeka naredi unikatnega in izstopajočega. Ali pa ga po drugi strani stigmatizira.

V empiričnem delu magistrske naloge bom predstavila metodologijo in potek raziskave, ki sem jo izvedla s pomočjo dveh anonimnih prostovoljcev, sicer članov BDSM Kluba Slovenije, ki tovrsten spolni odnos prakticirata. Na podlagi intervjuja sem skušala odgovoriti na dve raziskovalni vprašanji, kjer je prvo povezano z družbeno percepcijo sadomazohističnih praks in medicinsko konstrukcijo teh seksualnih praks ter njihovih posledic, drugo vprašanje pa je bolj osebno in povezano s percepcijo igranja vlog, odnosom do bolečine, strahu in ostalih čustev, ki so ključni za seksualno vznburjenost.

Namen in cilj magistrskega dela je analiza in osvetlitev družbenega položaja ter odnosa, v katerem se nahajajo sadomazohistični posamezniki v slovenskem prostoru. Na podlagi preučene tuje in domače relevantne strokovne literature, člankov in ostalih virov sem z vidika sociološke perspektive odprla kompleksna vprašanja, na katera sem skušala odgovoriti karseda analitično. Idejna zasnova je bila, da z uporabo pretežno kvalitativne metode vključim tudi osebni vidik raziskovane populacije, zato sem se odločila za študijo primera, ki mi je pomagala poglobiti vpogled v obravnavano tematiko, odprla nove razsežnosti, »latentna čustva in nagnjenja, predvsem pa človekov lastni pogled na položaj« (Mesec 1998, 28).

2 SPOLNOST IN SPOLNO VEDENJE

»Spolnost je integralna značilnost vsakega človeškega bitja in je prisotna od rojstva do smrti. Je neverjetno dinamična, raznolika in zapleteno vitkana v material iz katerega smo mi vsi. Oblikuje življenjske izkušnje in obratno, izkušnje oblikujejo njo«
(Skoberne 2004, 31).

Spolnost je neločljiva od njegovega bitja in je prvinska človekova lastnost, pomembna vsebina njegove duševnosti, esencialna sestavina njegove osebnosti, močno gibalno njegovega ravnanja, spolnost nudi duševni mir, krepi njegovo notranjo uravnoteženost ter z doživetji polni in bogati naše čustveno življenje (Košiček in Košiček 1982, 7).

Človeška spolnost je močna sila, ki lahko zblizu ali pa je uničevalna. Najverjetneje se tako veliko ukvarjamo z njo, ker je na eni strani zapletena in na drugi skrivnostna. Lahko se je bojimo in pred njo bežimo ali pa pretiravamo in popolnoma izgubimo nadzor nad sabo. Skozi vso zgodovino so se stališča in odnosi do spolnosti močno spreminjali. Kar je bilo v nekem obdobju ostro obsojano ali celo kaznovano, je lahko bilo v naslednjem zaželeno, dopustno ali celo zapovedano (Topić 2015, 29).

»Spolno vedenje je odvisno predvsem od vzgoje, kulturnih navad, starosti, religioznosti, izobrazbe, stališč, osebnosti, socialne pripadnosti ter narave partnerskih odnosov in zdravja« (Požarnik 1984, 6), zato se lahko med posamezniki zelo razlikuje. Seksualno vedenje je del človekovega vedenja in z njim tvori edinstveno integrativno celoto (Erić 2011, 147). Izkazovanje vdanosti in pripadnosti določeni skupini, v katero je vpet posameznik, pogosto pomeni 24-urno sodelovanje pri širjenju skupinskih ciljev. Nekatere manjšinske skupine to zahtevajo v imenu aktivizma (Bornstein 1999, 96). Znotraj skupnosti se po navadi oblikujejo spolne vloge, ki so zbirke dejavnikov, napram katerih družba zazna posameznika kot pripadnika te določene skupnosti. Med najpogostejše pogoje se štejejo videz, načini komuniciranja in spolna usmerjenost, vendar je bolj smiselno razmišljati o okoliščinah teh pojavov, kot so zaposlitev, opravila, hobiji in ekonomska vloga. Torej položaji in dejavnosti, ki so specifični za neko dano kulturo (Bornstein 1999, 27). Za večino od nas je spolnost ranljivi del naše identitete. Za tiste raziskovalce, ki se ukvarjajo s praksami, ki niso v okviru večinske populacije, pa obstaja tveganje, da se te spolne aktivnosti obravnavajo kot perverzne, žaljive ali sociopatske (Beuthin 2014, 1).

Pri definiranju normalnega spolnega vedenja se raziskovalci soočajo s številnimi težavami, kjer se najbolj zaplete, ko je potrebno določiti obseg in vsebino takega vedenja. Po eni strani je razumljivo, če vemo, da je seksualno vedenje povezano s skoraj vsemi vidiki posameznikovega življenja. V glavnem velja, da seksualno vedenje velja za normalno takrat, ko je v skladu s potrebami posameznika in zahtevami družbe ter njenimi kulturnimi vrednostnimi sistemi, ki so bili že od nekdaj zelo represivni. Kadar pa so potrebe posameznika v nasprotju z zahtevami družbe in ni

nujno, da so te spolne želje bolestne, se posameznikovo pojmovanje zadovoljitve lahko sreča s konfliktom, saj mu ta ne omogoča njegovega pojmovanja samouresničitve (Erić 2011, 148–149).

Kakor v življenju, obstaja tudi na področju spolnosti veliko osebnih življenjskih slogov, ki se oblikujejo s tem, kadar preko izkušenj jasno opredelimo, kaj nam ustreza in kaj ne. O tem, kaj je 'prava' ali 'zdrava' spolnost je veliko napisanega v literaturi in povedanega v medijih, vendar se le v posamezniku samem skriva dokončen odgovor (Topić 2015, 268). Spolno željo, ki vključuje spolni užitek, lahko opredelimo kot obliko mentalne predstave o doseganju določenega cilja, kjer je po navadi ta cilj povezan z drugo osebo in ima tako predstava še posebej močan čustveni naboj (Topić 2015, 98).

2.1 SPOLNI ODKLONI ALI MOTNJE

“Many forms of deviance can and should be understood as fundamentally artistic, embodying creative, expressive, emotive, symbolic, and communicative elements characteristic of art”

(Williams 2006, 335).

2.1.1 ZAČETEK

Veda, ki se ukvarja z znanstvenim raziskovanjem človeške spolnosti iz biološkega, fiziološkega, psihološkega, sociološkega in antropološkega stališča je seksologija (Skoberne v Košiček 2004, 32). Pojavila se je sredi 19. stoletja in izhaja iz latinske besede ‘sexus’, kar pomeni spol. Ukvarja se z zelo intimnimi človekovimi problemi in je zato kot veda vzniknila pod okriljem medicine. Ni slučajno, da se je od vseh medicinskih strok, prav psihiatrija prva začela zanimati za človekove spolne probleme, odkar si je človek pridobil bolj zapletene psihične funkcije in je postala duševna komponenta spolnosti bolj komplicirana od njenega izraza kot pa njena fizična osnova (Košiček in Košiček 1982, 283). Od obdobja do obdobja so se »v zgodovinskem razvoju zahodne civilizacije odnosi do seksualnega vedenja, postopkov in običajev nenehno spreminjali in se zelo razlikovali« (Erić 2011, 29). Kar je bilo v določenem obdobju odkrito zagovarjano, je bilo v drugem ostro obsojano. Vendar pa je bilo seksualno vedenje v vseh obdobjih »ena od dimenzij človeške

izkušnje, ki je bila od prazgodovinskega časa in vse do danes vedno pod družbenim in kulturnim nadzorom« ter je bila konstantno urejana z določenimi pravili (Erić 2011, 29).

2.1.2 MODERNA DRUŽBA

»Danes smo odkrili in odprli spolnost, tako da je dostopnejša za razvoj različnih življenjskih slogov« (Giddens 2000, 22). »Sodobni pristopi k spolnosti so del nenehno razvijajočega se procesa, kar pomeni, da mnoge manifestacije spolnosti modernega časa izhajajo iz davnine oz. da so nekatere od njih splošne lastnosti človekove vrste, druge pa posledica družbenih odnosov in stopnje kulturnega razvoja« v določenem okolju (Skoberne v Košiček 2004, 33–34). O normalnem in nenormalnem na področju spolnosti, je dandanes sporno govoriti ali pa se govorica o tem celo opušča. »O spolni motnji govorimo takrat, ko le-ta pomembno ovira spolno delovanje posameznika ali njegovega partnerja« (Kaplan v Krevh 2006, 96). »Spolne motnje so čustveni, kognitivni in vedenjski problemi, ki preprečujejo posamezniku ali paru, da pride do spolnega odnosa in njegovega užitka« (Kaplan v Krevh 2006, 96). Posamezne oblike so vidne samo pri ženskah, druge samo pri moških, obstajajo pa tudi oblike vidne pri obema spoloma (Erić 2011, 59).

Pod vplivom kulturnih, socialnih in drugih dejavnikov se meje 'normalnosti' v spolnosti nenehno spreminjajo. O težavnosti motnje v vsakem primeru odločata partnerja, zato po mnenju nekaterih smemo govoriti o spolnih motnjah takrat, ko eden ali oba partnerja nista zadovoljna s svojim spolnim življenjem (Požarnik 1984, 51).

Tako normalno kakor tudi deviantno spolno vedenje družijo skupni štirje elementi (Bevc v Holmes in Holmes 2012, 18–19):

1. Fantazija: vse fantazije niso seksualne narave, ampak je nemogoče biti spolno aktiven brez določene fantazije in je zato v spolnem odnosu z drugo osebo določena mera fantazije potrebna. Te se pojavljajo v različnih oblikah in so lahko zelo preproste ali pa zelo zapletene. Požarnik (1984, 17) dodaja, da so seksualne fantazije nekaj povsem normalnega, včasih celo koristne, saj človek v njih miselno in čustveno predela razne okoliščine in možne oblike vedenja ter je tako bolj pripravljen na prihodnje resnične situacije. Poleg tega, fantazije nadomeščajo samo vedenje, kar velja le za 'normalne' fantazije, saj poznamo

tudi bolesterne in nevrotične fantazije, ki človeku kasneje pustijo občutke sramu, negotovosti in krivde. Pri mladostnikih in odraslih se seksualne sanje pojavljajo pogosteje, kot si običajno mislimo.

2. Simbolizem: pri seksualnih simbolih so očitni fetiši in patrializmi, pri čemer je fetiš povezava z neživim predmetom, ki v posamezniku vzbuja seksualne občutke.
3. Ritualizem: pri svojih prestopkih imajo spolni prestopniki svoje rituale oz. obrede, kjer se pri večini posameznikov element ritualizma poveča skoraj do odvisnosti.
4. Prisila: prisotna je lahko v normalnih razmerjih, nenormalna pa postane takrat, ko je tako zelo močna, da čustva in skrb za partnerja niso več prisotni. Je močna želja, ki je lahko tudi neobvladljiva.

2.1.3 SPOLNE DEVIACIJE

Za družbo so vse deviacije moteče. Pri tem je potrebno poudariti, da pri vseh deviranih osebnostih, ki jih lahko posamezniki imajo, velja, da živijo v stvarnem okolju, obdani z naravo in soljudmi. Pred pritiski okolja si skušajo ustvariti vsaj navidezno prilagojeno in zavarovano življenje, kar je še posebej vidno pri spolnih deviacijah. Posledično zaradi tega »moteče vedenje spreminjajo v razne oblike dopustnega ali celo dovoljenega ter družbeno sprejemljivega vedenja« (Bevc v Kobal 2012, 18). Sodobne raziskave na tem področju predstavljajo izziv za raziskovalce, saj težko določijo kdaj je spolno vedenje nekega človeka navadno, nenavadno in kdaj deviantno, saj so meje med njimi zabrisane. Mednje ne sodijo tiste spolne motnje, ki se pojavljajo kot znak neke širše bolezni (obsesivna nervoza, shizofrenija ...). Spolne deviacije so pridobljene in ne prirojene ter sodijo v krog motenih osebnosti. Pojavljajo se v eni izmed oblik, ki je naravni sestavni del psihosocialnega razvoja otrok. Prav zaradi tega, ker je bil vsak izmed nas enkrat otrok, obstaja potencialna možnost, da se usmeri v spolno deviacijo. Ampak za večino ljudi tako deviantno vedenje ni niti edini niti najpomembnejši vir spolnega zadovoljstva, kakor je pri pravih spolnih deviacijah deviantno vedenje zelo pomemben oz. celo lahko edini vir spolne potešitve (Bevc v Lokar 2012, 18).

Glede na narejene raziskave, lahko o spolnih odklonih povemo naslednje (Požarnik 1984, 157):

1. *Pri obravnavanju spolnih odklonov, ne smemo enačiti normalnega, običajnega ali pogostega z zdravim, drugačnim, redkim ali bolezenskim.*
2. *Nekateri spolni odkloni so le del običajnega spolnega vedenja.*
3. *Dokazov, da bi bil večji del ljudi, ki kažejo spolne odklone, degeneriran ali nezrel oz. da je odklonsko vedenje tudi posledica očitne ali prikrite duševne motenosti, ni.*
4. *Odklonsko vedenje pogostokrat ni nič drugega kot zgolj vedenje, ki se razhaja z moralnimi normami neke družbe.*
5. *Če so spolni odkloni znamenje duševne motenosti, potem motenost ni nespecifična. To pomeni, da ni oblike spolnih odklonov, ki bi bili posledica specifične duševne bolezni.*
6. *Ker spolni odkloni niso neizogibno znamenje duševne motnje ali bolezni, sami po sebi še niso indikacija za zdravljenje.*
7. *Cilj zdravljenja spolnih odklonov ni osvoboditev človeka od spolnosti, temveč usmeritev k spolnosti.*

Richters idr. (2008) niso našli povezave med praticiranjem sadomazohizma in spolno zlorabo oz. spolno disfunkcijo v otroštvu (Silva 2015, 17). Čeprav so po mnenju nekaterih drugih psihoanalitikov spolni odkloni le način, s katerimi nekateri ljudje poskušajo omiliti globlje stiske in bojazni, ki so nastale v njihovem zgodnjem razvoju. Ugotovitve, glede na opravljene raziskave na tem področju, so pokazale, da so bile to »osebe ali otroci, ki so odraščali brez očeta; nezakonski otroci, ki v svojem otroštvu niso zaužili prave ljubezni in skrbi; da je v družinah, v katerih so odraščali, bilo prisotne precej nemorale, nasilja, odtujenosti in razvrata ter, da so v otroštvu doživeli veliko travm v spolnosti. Na drugi strani vedenjski terapevti nasprotno zagovarjajo misel, da so tudi spolni odkloni le naučene reakcije, spet drugi poskušajo zanje še najti ustrezne druge razlage. Na povezavo med nekaterimi odkloni in migracijo, urbanim okoljem, socialnim in družbenim razkrojem ter podobnim, upravičeno opozarjajo predvsem sociologi. Tako o vzrokih spolnih odklonov ne najdemo enotne razlage« (Požarnik 1984, 159–160). V skupino s spolnimi odkloni, spada na srečo tudi redka skupina morilcev iz naslade (Požarnik 1984, 185–186).

2.1.4 DEVIANTNOST IN SOCIOLOGIJA

Raziskovalci so mnenja, da obstajata dve splošni usmeritvi za razlago deviantnosti v sociologiji. To sta pozitivističen in interakcijski pristop (Conrad in Schneider 1992, 1–2):

1. Pozitivističen pristop predpostavlja, da je deviantnost resnična in da obstaja v objektivnih izkušnjah ljudi, ki so storili deviantna dejanja ter v tistih, ki se na deviantna dejanja odzovejo. Deviantnost je določljiva na enostaven način – kot obnašanje, ki ni v skladu z dovoljenimi družbenimi normami.
2. Interakcijski pristop se ukvarja z moralnostjo družbe in na družbo gleda, kot na konstrukt, ki je odvisen od akterjev, konteksta in zgodovinskega časa. Temeljna stran tega vidika je ideja, da se morala družbe ne zgodi na preprost način in naenkrat, ampak da to postane na podlagi interesov, vrednot in pogleda na svet nekaterih ljudi.

Vse družbe poskušajo nadzorovati spolno vedenje svojih članov. Eden izmed mehanizmov izvrševanja take kontrole je opredelitev specifičnega spolnega interesa kot duševne motnje. Zgodovinsko in medkulturno gledano, je celo obtožba interesa po posebni spolni praksi imela za posledico smrt, zapor, izgubo državljanskih pravic ali druge družbene sankcije. Tudi klasifikacija posameznika za duševno bolnega je lahko rezultirala v obliki zgoraj naštetih sankcij. Tako je razumljivo mešanje med duševno bolnimi in tistimi, ki imajo nenavadne spolne želje (Moser in Kleinplatz 2005, 92).

2.1.5 VZROKI

Termin 'zdrava' spolnost namiguje na to, da je vse, kar odstopa od 'zdravega', na nasprotnem bregu, kar bi pomenilo nezdravo ali patološko, zato je lahko že v osnovi problematičen (Topić 2015, 268). O patološkem vedenju lahko govorimo takrat, kadar se seksualno vedenje odvija pod pritiskom in strahom, kadar so njegovi cilji zunaj običajnih postopkov, ki so značilni za dano kulturo, in kadar med seksualno aktivnostjo onemogočajo ali poškodujejo enega od partnerjev (Erić 2011, 149).

Vzroke za 'motnje' v spolnosti moramo iskati v prepletanju medsebojnega vplivanja telesnih in duševnih dejavnikov (Tomori in Zihel v Krevh 2006, 96). Tako razlikujemo med fiziološkimi in psihološkimi vzroki spolnih motenj:

1. *Fiziološki: telesne, metabolične, hormonske, farmakološke in razpoloženske motnje.*
2. *Psihološki: psihološki dejavniki, ki so praviloma vezani na otroštvo in odrasčanje (npr. prestroga vzgoja v otroštvu ali moteni odnosi v družini, neustrezna spolna vzgoja ali premalo informacij o spolnosti, travmatske zgodnje spolne izkušnje ali zgodnja negotovost v svoji spolni vzgoji); med drugim zajemajo še sprožilne psihološke dejavnike (npr. anksioznost, nerazumevanje v partnerskem odnosu, nezvestoba, prezahtevnost do sebe in do partnerja, reakcijo na somatski vzrok motnje, depresijo, spolno disfunkcijo pri partnerju, občasno neuspešnost zaradi kakšnega banalnega razloga); in nenazadnje psihološke dejavnike, ki spolno motnjo vzdržujejo (npr. anksioznost, predvidevanje neuspeha, strah pred intimnostjo, slabo samospoštovanje, slabo poučenost o spolnosti nasploh, slabo poznavanje tehnike spolnega odnosa, zanemarjanje predigre, napačna verovanja, slabo komunikacijo med partnerjema, izgubo privlačnosti med partnerjema, splošno nerazumevanje v partnerskem odnosu, duševne motnje) (Grmek v Krevh 2006, 96).*

Požarnik (1984, 52) našteva šest najbolj pogostih vzrokov, ki so izraz različnih zapletov v človekovi duševnosti:

1. *Prirojene telesne nepravilnosti, bolezni, poškodbe, nezdrav način življenja in neugodni učinki zdravil.*
2. *Problemi, ki imajo korenine v zgodnjem otroštvu (pretirana navezanost na mater, duševni pretresi, napačna vzgoja.*
3. *Nespretnost enega ali obeh partnerjev.*
4. *Napačna oz. pomanjkljiva informiranost.*
5. *Problem v odnosih med partnerjema (sovražnost, nerazrešeni konflikti, izguba privlačnosti enega od partnerjev).*
6. *Psihološki dejavniki (občutki krivde, strah pred neuspehom v spolnosti, pretirana želja po izkazovanju, potrnost, nevrotičnost).*

Tabela 2.1: Najbolj pogosti spolni odkloni pri moških in ženskah

ženske	moški
homoseksualnost	homoseksualnost
mazohizem	ekshibicionizem

sodomija	fetišizem
pedofilija	vojarizem
transseksualizem	pedofilija
sadizem	sadizem
incest	mazohizem
	sodomija
	transvestizem
	transseksualizem
	posilstvo
	incest

Vir: Požarnik (1984, 158).

Spolni odkloni se vselej ne zdravijo, saj niso vedno izraz kakega psihopatološkega sindroma. Smisel zdravljenja je obravnava bolezenskega motenega vedenja in ne vzpostavitev ustreznega spolnega vedenja družbenim normam. Pomembno je, da terapevt nima predsodkov o spolnih odklonih in, da zna opazovati spolno vedenje ljudi zunaj kategorije, kot so bolno-zdravo, moralno-nemoralno ali dobro-slabo (Požarnik 1984, 191).

2.1.6 OD PERVERZNOSTI DO PARAFILIJ

Izraz 'perverznost' opisuje lastnost oz. značilnost nenaravnega ali dejanje oz. doživljanje, ki je »nasprotno naravnim zakonom in družbenim normam, zlasti na področju spolnosti« (SSKJ). Etimološko gledano izvira beseda 'perverznost' iz latinščine in pomeni 'obrnjen v napačno smer'. Lahko pomeni porušeno ravnotežje ali se nanaša na dejanja, ki so pokvarjena in neprimerna ali opisuje nekonvencionalno oz. celo deviantno vedenje. Strokovnjaki jih pogosto obravnavajo kot redke in čudaške oblike spolnega izražanja (Topić 2015, 237).

Havelock Ellis¹ je modificiral spoznanja Krafft-Ebinga o degeneraciji, vendar pa je obdržal njegovo razumevanje, saj je menil, da je večina seksualnih perverzij podedovana, s čimer

¹ Havelock Ellis (1859–1939) je bil angleškega rodu (Encyclopædia Britannica 2016).

podedovanosti ni poistovetil z degeneracijo. Seksualne abnormalnosti je tako razdelil v dve veliki skupini (Erić 2011, 48):

1. V skupino tistih, ki so povzročene s posebnim naključnim dogodkom v življenju, kar pripelje do napačnih asociacij na osnovi že labilnih možganov.
2. Skupino tistih, ki so posledica fizičnih vzrokov in izrojenosti.

Izpostavil je še, da so bili številni seksualni simboli, ki jih imamo danes za izraz seksualne perversnosti, v preteklosti spoštovani rituali. S tem je povezal seksualne motnje in etnološki razvoj (Erić 2011, 48).

Na perversnost danes gledamo drugače. Njen dobesedni prevod se glasi 'nenormalna ljubezen'. Izhaja iz dveh grških besed, kjer 'para' pomeni zraven oz. zunaj običajnega in 'philia', ki pomeni ljubezen. Je biomedicinski izraz, ki ga je prvič uporabil I. F. Krauss, kasneje pa ga je posvojil Freudov privrženec in psiholog Wilhelm Stekel² (Heidenry 2002, 181). Psihoanalitik Benjamin Karpman ga je leta 1934 predstavil ameriški psihiatriji, s čimer je izraz bil uradno predstavljen kot nadomestek za legalni konstrukt perversije v tretji izdaji *Diagnostičnega in statističnega priročnika duševnih motenj* v letu 1980 (Purcell in Arrigo 2006, 16). Prav tam je izraz opredeljen, kot spolno vznburjenje do objektov ali situacij, ki niso del normativnega spodbujanja (Bevc v Purcell in Arrigo 2012, 19–20). Ker se izraza drži slabšalni pomen, raje govorimo o spolnih odklonih (Požarnik 1984, 157). Po Repičevi (2008, 262), gre pri parafilijah za obstranske oblike spolnega vznburjenja, ki v nobenem primeru ne pomenijo resničnega odnosa oz. pristnega stika z drugim. Marveč kažejo na skrajno izkrivljeno obliko iskanja odnosa prek spolnosti na najbolj perversne načine. V tem primeru je spolnost orodje za doseganje čisto drugačnih ciljev, kot naj bi jih predstavljala.

Avstrijski profesor psihiatrije, ustanovitelj in utemeljitelj psihoanalize, Sigmund Freud, je verjetno najpomembnejša osebnost, kadar se govori o človekovi seksualnosti³ in seksualno disfunkcionalnem vedenju. V svojih delih je mnogokrat obravnaval prav probleme seksualnega

² Živel med letoma 1868 in 1940 (Amazon 2016).

³ »Po Foucaultu je 'seksualnost' izraz, ki se je prvič pojavil v 19. stoletju. V Oksfordskem angleškem slovarju pomeni 'biti seksualen' ali 'spolno dejaven'« (Giddens 2000, 29).

funkcioniranja in je za takšne študije navdušil tudi svoje sodelavce (Erić 2011, 48). Beseda psihoanaliza ima trojni pomen. Predvsem je to posebna metoda raziskovanja bolne in tudi zdrave človekove osebnosti, je ena od teorij o dinamiki razvoja in o sestavi bolne in zdrave osebnosti ter končna temeljna in prvotna metoda psihološkega zdravljenja psihičnih motenj (Košček in Košček 1978, 300).

Perverzije je Freud (1995, 31) razdelil v dva sklopa:

1. *Anatomske prekoračitve telesnih področij, določenih za spolno združitev ali*
2. *zadrževanja pri vmesnih relacijah do seksualnega objekta, ki naj bi bile na poti k dokončnemu seksualnemu cilju v normalnem primeru hitro prekoračene.*

V svojem delu je Freud hotel dokazati, »da spolne poteze, ki jih povezujejo s perversnostjo, še zdaleč niso omejene na majhne kategorije nenormalnih ljudi, ampak so splošne lastnosti seksualnosti, ki jih lahko poseduje vsakdo« (Giddens 2000, 39–40). S tem je želel pokazati, kako »nesmotna je obsojajoča uporaba termina 'perverzija'« (Giddens 2000, 39–40). Izraz se je podobno nesprejemljiv zdel tudi Havelocku Ellisu, ki ga je nadomestil s 'spolno deviacijo' (Giddens 2000, 39–40).

3 ZGODOVINA SADOMAZOHIZMA

Zgodovinsko gledano intenzivni občutki in erotizirana praksa moči, zlasti bolečina, segajo že precej let nazaj. Pravzaprav so ljudje v svoje spolne prakse sadomazohizem vključevali že več tisoč let (Landridge v McVey in Matthews 2012, 14). V etruščanskem grobu, ki sega nazaj vse do 5. stoletja pred Kristusom, so našli fresko, ki je prikazovala dva moška, ki sta bičala žensko s palico in jo udarjala z roko med erotičnim položajem (Moretti in von Matt v Lin 2014, 17).

3.1 SADIZEM IN MAZOHIZEM

Fantazije o spolni praksi, so se kasneje pojavile v literarnih delih Markiz de Sadea⁴ in Leopold von Sacher–Masocha⁵, ki sta preko svojih književnih del predstavila koncept spolnega uživanja v bolečini in ga preko zapisanega predstavila širši javnosti (Fulkerson 2010, 6). Po njima je Krafft–Ebing⁶, avstrijski psihiater in profesor na medicinskih fakultetah na Dunaju in Gradcu, nato skoval izraza 'sadizem' in 'mazohizem'. Bil je eden izmed najpomembnejših osebnosti za razvoj medicinske seksologije v tistem obdobju (Erić 2011, 45). Takrat je bilo to prvič, da sta bila izraza sadizem in mazohizem konceptualizirana in definirana (Lin 2014, 18). Pred terminom 'mazohizem' se je uporabljal izraz 'algolagnija', ki ga je skoval Albert von Schrenck–Notzing⁷. Ta izraz se je v tistem času uporabljal za spolno zadovoljstvo, ki je izhajalo iz bolečine, ki jo je povzročilo (Harviainen 2012, 5). Vendar pa je Krafft–Ebingova zasnova mazohizma razširila pojem algolagnija in zraven vključila še spolno poniževanje, podložnost in željo po podrejenosti. Odnos med bolečino in mazohizmom je raziskoval tudi Reik⁸, ki je izpostavil naslednje značilnosti: pasivna narava, občutek nemoči, krutost, podrejanje drugi osebi, poniževanje in sramotno ravnanje ter posledično spolno vznburjenje. Krafft–Ebing je smatral spolne perverzности kot simptom težav v družbi. Njegov projekt je bil politične narave, namenjen za pomoč identifikaciji 'bolnih' elementov družbe. Kot rezultat tega so postale spolne perverzije, vključno z mazohizmom, predmet raziskav mnogih drugih psihoanalitikov in seksologov (Williams 2012, 8–10).

3.2 MAZOHIZEM

Termin 'mazohizem' je Krafft–Ebing skoval, kot odgovor na fiktivno delo in življenje Sacher–Masocha, zaradi česar je nastalo literarno besedilo *Venus in Furs*⁹ iz leta 1870, ki velja za eno izmed temeljnih besedil v mazohističnem korpusu. V delu najdemo manipulativnega moškega

⁴ Donatien Alphonse François de Sade, rojen v Parizu 1740, umrl leta 1814. Bil je francoski plemič, revolucionar, filozof in politik (Biography 2016).

⁵ Leopold Ritter von Sacher-Masoch (1836–1895) je bil avstrijski pisatelj in novinar (Spiegel 2016).

⁶ Njegovo polno ime je Richard Fridolin Joseph Freiherr Krafft von Fertenberg auf Frohnberg (Spiegel 2016).

⁷ Albert Freiherr von Schrenck-Notzing je bil rojen v Nemčiji 1862 in umrl leta 1929 (Sommer 2012).

⁸ Theodor Reik je bil ugleden psihoanalitik, ki je deloval med letoma 1888–1969. Med njegova bolj znana dela spada tudi knjiga *Masochism in Modern Man* (Amazon 2016).

⁹ Nemški original knjige se glasi *Venus im Pelz*.

Istoimenski naslov nosi tudi pesem skupine *The Velvet Underground*, ki jo je napisal Lou Reed. Uradno je izšla leta 1967, na debitantskem albumu *The Velvet Underground & Nico*.

protagonista, ki načrtuje svoj idealen scenarij z zapeljevanjem privlačne dominantne ženske, vendar ob tem doživlja nezadovoljstvo, saj ženska spreminja njegovo fantazijo in daje prednost svojim lastnim željam (Walters 2012, 16–17). Bistvo svojega doživljanja je von Sacher–Masoch opisal tako: »Trpljenje je zame užitek. Tiranstvo, okrutnost in nezvestoba lepe ženske močno stopnjujejo mojo strast« (Požarnik 1984, 184). To nenavadno seksualno prakso so preko diagnostičnega kategoriziranja začeli prepoznavati kot vrsto vedenja, neodvisno od katerega koli zgodovinskega, literarnega ali družbenega konteksta. Takrat je bila ta spolna praksa prvokrat obravnavana kot pokazatelj duševne motnje (Lin 2014, 18). Po drugi strani je Ellis trdil, da se termin mazohizem nanaša samo na bolečino in ne na krutost (Williams 2012, 9).

Argument je Ellis razširil s tem, ko je rekel, da 'mazohist želi občutiti bolečino, vendar mora biti ta povzročena z ljubeznijo'. S tem je kazal na širitev psihološkega vidika mazohizma, ki ga je začel Krafft–Ebing in nadalje razvijal Sigmund Freud v delu *Tri razprave o teoriji seksualnosti* (Williams 2012, 9), ki jo je podpisal trikrat, in sicer v letih 1905, 1914 in 1920 (Erić 2011, 49).

Poleg 'erogenega mazohizma', nekateri avtorji ločijo še 'moralni mazohizem', za katerega so značilni občutki krivde, samozaničevanje in samokaznovanje (Požarnik 1984, 185).

Ideja o tem, da gresta sadizem in mazohizem z roko v roki, izhaja iz dela *Psychopathia Sexualis*¹⁰, objavljena leta 1886. Delo je forenzična študija, v kateri je prvič v zgodovini medicine in psiatrije bila predstavljena jedrnata klasifikacija seksualnih motenj in dotedanjega znanja o njih (Erić 2011, 45) in kjer je Krafft–Ebing skoval in razvil teoretično osnovo za oba termina (Williams 2012, 47). Delo je doživelo številne izdaje in se je po obsegu stalno povečevalo. Prva izdaja je imela 110 strani, druga (iz leta 1894) je imela že 440 strani, tretja (iz leta 1895) pa že kar 595 strani. Krafft–Ebing je poglobil prepad med seksualnimi motnjami in normalnim seksualnim vedenjem z naturalističnimi opisi seksualnih motenj, ki so včasih veljale za brutalne in zastrašujoče. S tem, ko je poudaril pomen dednosti, je podvomil v možnost, da bi takim ljudem pomagali z zdravljenjem, kar je delovalo precej fatalistično zaradi takratnega časa, kjer so v okviru medicine moralni kodeksi prepovedovali, da bi se o seksualnosti sploh govorilo. Takrat je bilo to področje človekovega življenja podcenjevano, izražen je bil tudi gnus in ni bilo neobičajno, da so take ljudi tudi sodno preganjali. K razvoju medicinske seksologije je Krafft–Ebing veliko prispeval, čeprav so danes

¹⁰ Knjiga je skoraj sto let veljala za eno izmed pomembnejših del na svetu, saj je vsebovala informacije v zvezi s spolno deviantnostjo (Amazon 2016).

njegova razumevanja opuščena. Dela z opisi zgodovine bolezni posameznih primerov seksualne patologije in stališča, da mora medicina pomagati ljudem s seksualnimi motnjami ter jih zdraviti, so njegova največja vrednost (Erić 2011, 45).

3.3 SADIZEM

Krafft–Ebing je razumel, da je sadizem aktivna želja po povzročanju bolečine drugi osebi, ko je oseba v stanju vznemirjenosti, in da se pod določenimi pogoji moška aktivna vloga pridobivanja ženske, lahko pretvori v neomejeno željo po podrejanju. Sadistična želja je bila po njegovem prirojena in osredotočena na dejanja mučenja in poniževanja, povzročanja bolečin in ran ali celo uničevanja drugega, da bi se zadovoljil njegov spolni užitek. Takšna opredelitev sadizma kaže na to, da bi se uživanje sadista zmanjšalo, če bi sadist videl, da njegova praksa povzroča užitek in sproža čuten odziv pri mazohističnem partnerju. To bi lahko pomenilo, da sadisti morda nimajo želje biti s posameznikom, ki ima predsodke o lastnem mučenju. Morda se raje zapletejo s posameznikom, ki ga potem lahko oblikujejo po svoji volji. Čeprav mazohist hrepeni po tem, da se mu odvzame nadzor nad položajem, ima vseeno željo, da se to stori v vnaprej določenih mejah (Williams 2012, 47).

Na drugi strani je mazohizem njegovo nasprotje, saj je vloga pasivna. Po njegovi teoriji je tako idealna partnerska kombinacija sadist za mazohista in obratno. Vendar pa ni nujno tako enostavno (Williams 2012, 46–47).

Zgodovinsko gledano je psihiatrija aspekte spolnega sadomazohizma označevala kot patološke, medtem ko se je v kulturnem kontekstu spolni sadomazohizem smatral vse prej kot devianten spolni odnos (Krafft–Ebing v Beuthin 2014, 3). Wiseman (1996) pa opredeli spolni sadizem in mazohizem kot nepatološka. Za slednjega pravi, da je definiran kot uživanje pri prejemanju bolečine in poniževanja, za sadizem pa nasprotno, kot uživanje pri dajanju bolečine poniževanja. Vsako dejanje mora biti varno, razumno in sporazumno, drugače gre za dejanja kriminalne narave.

Nasprotno, je v delu *Psychopathia Sexualis* Krafft–Ebing predstavil klinične kategorije, kjer je naštel razloge za to, da so sadistični in mazohistični interesi patološki. Za sadizem je trdil, da dokler je sodoben, civiliziran človek nekontaminiran, lahko kaže šibko in rudimentarno povezavo med poželenjem in krutostjo. Pri osebah, ki imajo abnormalne oz. degenerativne predispozicije,

lahko tak pojav sproži pošastne manifestacije krutosti, katero vodi poželjenje. Za predstavo klinične kategorije mazohizma predstavlja zelo podobne argumente. Trdi, da ima psihološko gledano, spolno suženjstvo večji kriminalni pomen. Če prevladuje čutnost, lahko moškega požene v najhujše zločine požrešna in maščevalna ženska, ki ga je na začetku navdušila za BDSM in sprožila strast do suženjstva. Krafft–Ebingerjeva ugotovitev, da verjetno obstaja šibka in rudimentarna povezava med poženjem in krutostjo pri sodobnem, civiliziranem človeku pomeni, da le-ta ni nujno abnormalna sama po sebi. Pravi celo, da imajo ljubimci in mladi poročeni pari radi draženje drug drugega, da nagajajo eden drugemu 'samo za zabavo' ter se prepuščajo vsem vrstam nasilnih iger. Te prдавne manifestacije nedvomno spadajo med področja psihološke spolnosti. Krafft–Ebingerjeva konceptualizacija spolnih patologij je napolnjena z zastarelimi in negotovimi psihološkimi koncepti, ki se dandanes ne smatrajo več za veljavne v moderni psihiatriji ali psihologiji (Lin 2014, 18–20).

Čeprav so ljudje vključevali sadomazohizem v svoje spolne prakse že več tisoč let, sta bila izraza sadizem in mazohizem prvič uporabljena leta 1886 (Landridge v McVey in Matthews 2012, 14). Kasneje je besedno skovanko sadomazohizem prvič omenil Sigmund Freud¹¹ leta 1905 v povezavi s psihopatologijo. V svojem eseju¹² je predlagal, da oba izraza sodita skupaj, ker ga je zanimalo, kako je sadizem aktivno nasprotje pasivnega mazohizma. Ugotovil je, da se obe obliki lahko pojavljata skupaj pri istem posamezniku (Williams 2012, 48). Termin temelji na razmerjih in interakcijah med sadizmom ter mazohizmom (Edmonds 2013, 3). Mazohistično in sadistično vedenje je zelo raznoliko, saj sega od bolj ali manj bolestne poslušnosti in oblastnosti, preko ponižujočih dejanj in bolečin (recimo z bičanjem, uklenitvijo) do krajšega ali daljšega dopisovanja, pri čemer sadist in mazohist izživljata svojo domišljijo. Svoje želje in nagibe sadisti in mazohisti težka uresničijo takrat, kadar ne najdejo ustreznih partnerjev, zato se največkrat omejijo le na fantaziranje med samozadovoljevanjem ali spolnimi odnosi. Do večje svobode so deležni le ponekod v večjih mestih, ki imajo skrivne klube, javne hiše ali zbirališča, kjer se lahko sadisti in mazohisti sestajajo. Takrat ima njihov odnos navadno značaj igre, pri kateri so pravila že vnaprej določena in dogovorjena zaradi varnosti, kako daleč lahko razmerje sega ali kdo bo odigral določeno vlogo. V primeru neupoštevanja pravil, je vsega užitka lahko konec, saj sadisti surovost in nasilnost bolj igrajo, le v izjemno redkih primerih po nesrečnem naključju svojo 'žrtev' zares

¹¹ V delu *Tri razprave o teoriji seksualnosti* oz. v originalu *Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie*.

¹² Gre za prvi esej z naslovom *The Sexual Aberrations* (Williams 2012).

poškodujejo ali celo umorijo (Požarnik 1984, 185). Takih primerov je izjemno malo, saj je ena od primarnih zagotovil ravno varnost (Jacques v O'Dowd 2009, 10).

3.4 BDSM

BDSM je kompakten akronim¹³, ki prikazuje tri intimno povezane, vendar zelo različne spolne prakse. Vsaka od teh praks je označena s parom povezanih terminov in vsak par terminov se pojavlja v določenem delu akronima.

Slika 3.1: Prikaz akronima BDSM

Vir: Turner (2015).

BD – bondage and discipline

DS – dominance and submission

SM – sadism and masochism.

Vsaka od teh praks je edinstvena in nobene ni mogoče zamenjati, čeprav številni te prakse uporabljajo v različnih kombinacijah. Mogoč razlog za kombiniranje je verjeten v primeru, da so

¹³ »Je ustaljena okrajšava večbesednih imen, po navadi sestavljena iz začetnih črk ali zlogov« (SSKJ 2016).

vse tri prakse pogoste ter intimno in kreativno povezane, da jih lahko obravnavamo skupaj kot koherentno seksualnost (Call 2013, 1). Dejanski izvor izraza BDSM ni jasen (Doshi 2015, 79). Medtem, ko je izraz sadomazohizem močno povezan s patologijo, je termin BDSM bolj asociiran s perverznimi aktivnostmi (Silva 2015, 13).

Sodelovanje, iluzija kontrole in skrbno osredotočanje na erotične ukrepe ter odzive posameznih udeležencev se v sadomazohističnih igrah proizvaja preko fantazije, simbolike, komunikacije in pogajanj. Sadomazohizem je opredeljen kot premišljen, sporazumen, kontroliran in ritualiziran izraz odrasle spolnosti, kjer izmenjavo moči v erotičnih igrah dinamično spremljajo različni omejitveni dejavniki, povzročanje ter prejemanje bolečine ali intenzivnih občutkov in igranje vlog (Beuthin 2014, 1). Pomembna je zavedna uporaba psihološke dominancje ali podrejenosti, katera temelji na varnosti, sporazumni naravi in legalnosti, da lahko udeleženci doživljajo erotično vznburjanje ali osebno rast (Wiseman v Kolmes, Stock in Moser 2006, 302).

3.5 IGRANJE VLOG IN OSTALE SPOLNE AKTIVNOSTI

Ženska organizacija sadomazohizma '*The Outcasts*' iz San Francisca je definirala tri ključne stvari sadomazohistične igre. In sicer, sadomazohizem mora biti varen, razumen in sporazumen, saj se s tako igro razkriva skrite kulturne igre moči. Pri takem spolnem udejstvovanju je nujno govoriti o igranju, saj se v vsakdanjem življenju lahko ujamemo v nekatere kulturne igre moči, ne da bi to sploh hoteli. Nasprotno pa se v sadomazohističnem odnosu poigravamo z igranjem moči, saj igra v tem primeru pomeni zabavo (Bornstein 1999, 113).

Nicholson (2011) navaja naslednje karakteristike, ki so prisotne pri sadomazohističnih seksualnih aktivnostih:

1. Hierarhična struktura moči; na podlagi medsebojnega dogovora ena oseba dominira, druga se podreja. Pomembno je poudariti, da so te vloge pri spolnih igrah po dogovoru precej podobne tistim, ki se jo igrajo otroci (npr. pri igri 'policisti' in 'roparji').
2. Intenzivna stimulacija, ki je običajno povezana s fizičnim in čustvenim nelagodjem ali bolečino (klofutanje, poniževanje).

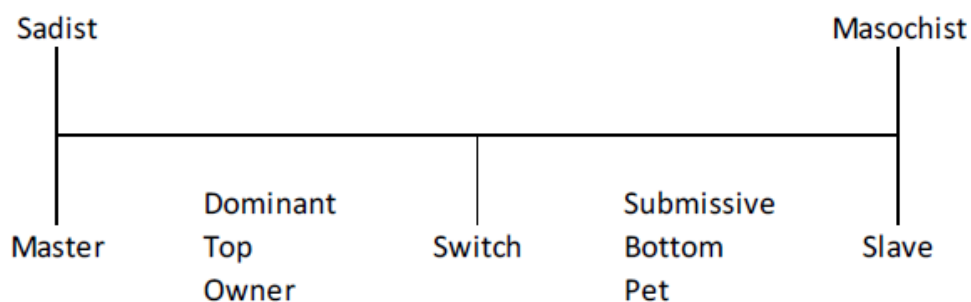
3. Oblike spolne stimulacije, ki vključujejo blago senzorično deprivacijo ali senzorično zmedenost (podobno izkušnji, kot je recimo vožnja na nekaterih zabaviščnih parkih) in/ali uporaba omejitvenih faktorjev (vezanje, zavezovanje oči).
4. Igranje vlog na podlagi fantazijskih seksualnih scenarijev (vloga zdravnik/bolnik, fantazije o ugrabitvi). Vloge običajno vključujejo nadrejeno oz. podrejeno tematiko in se pogosto navezujejo na vsakdanje življenje (učitelj/študent, šef/delavec).
5. Uporaba nekaterih predmetov in materialov, ki krepijo oz. povečujejo spolno vzburjenje (usnje, lateks).
6. Drugi nenavadni seksualni predmeti ali prakse, pogosto označeni kot fetiš (fiksiranje z nogami).

Nekateri ljudje delno ali popolnoma sprejmejo sadomazohistično identiteto, medtem ko drugim ljudem že same aktivnosti izpolnijo njihove želje. To pomeni, da ne obstaja samo ena sadomazohistična skupnost, ampak, da jih obstaja več v mnogoterih kontrastnih in spornih različicah (Landridge v McVey in Matthews 2012, 18).

Seznam vlog znotraj sadomazohistične skupnosti še naprej raste in se spreminja, medtem ko so meje med njimi čedalje bolj zamegljene. Posamezniki, ki se definirajo kot člani te skupnosti, zatorej niso opredeljeni samo na gospodarja in sužnja, ampak se znotraj tega ustvarja nabor več različnih nazivov oz. vlog, vključno z izrazi kot so 'zgoraj', 'spodaj', 'dominanten', 'podrejen', 'fetišist', 'perverznez' idr. (Edmonds 2013, 13–14).

Kakor je prikazano na spodnji sliki, vloge v sadomazohističnem razmerju niso striktno kategorizirane, ampak omogočajo svobodno izbiro in veliko različnih možnosti ter identitet, od tistega, ki ima vlogo 'gospodarja' do tistega, ki ima vlogo 'sužnja' (Edmonds 2013, 14).

Slika 3.2: Vloge v sadomazohističnem razmerju

Vir: Edmonds (2013, 14).

Tabela 3.1: Sadomazohistične aktivnosti in njihove razlage

AKTIVNOST	RAZLAGA
'vezanje'	vključuje vezanje podrejenega partnerja z nadzorom
'nadzorovanje dihanja'	dominanten partner omejuje dotok kisika podrejenemu partnerju
'igra z elektriko'	uporaba električnega toka na prsih ali genitalijah s strani dominantnega partnerja
'poniževanje'	dominanten partner zmerja dostojanstvo podrejenemu in mu vzbuja občutke sramu
'trpinčenje bradavičk'	bolečina ali intenzivni občutki ob uporabi ščipalk na bradavičkah podrejenega partnerja
'vodni športi'	dominanten partner urinira po podrejenem partnerju
'igra vlog'	partnerja prevzameta vlogo podrejenega ali dominantnega; podrejen partner igra vlogo osebe ali živali

'krvavi športi'	dejavnosti, ki povzročajo krvavenje; npr. rezanje z britvico
'šeškanje'	vključuje šeškanje zadnjice podrejenega partnerja z roko ali z lesenim pripomočkom

Vir: Turley (2011, 17).

3.6 VRSTE IGRANJA

Izraz 'igranje' se pogosto uporablja za opisovanje seksualnih dejanj v sadomazohističnem odnosu. O svojih vlogah in mejah, ki jih med igro ne bodo prestopili, se tisti, ki igrajo, dogovorijo že na začetku dejanja. Dogovor o tem, kako končati igro ter varno in hitro zapustiti prizorišče, večina sodelujočih že pozna in je seznanjena s scenariji. Med igralci velja dogovor o moči v igri; tisti, ki je zgoraj in tisti, ki je spodaj. Večina se jih strinja, da se moč porazdeli tako, da tisti, ki je zgoraj nadzoruje dogajanje v vnaprej dogovorjenih mejah, ki jih pogosto določi tisti, ki je spodaj. Trenutek, ko sta posameznika zgoraj in spodaj združena in imata hkrati vso moč in nič moči, so nekateri poimenovali trenutek vznesenosti (Bornstein 1999, 112).

Za moškega in žensko se pri igranju scen lahko uporablja izraz 'top'¹⁴. Moški, ki dominira, se imenuje 'dom', ženske v tej isti vlogi pa 'domme' ali 'dominatrix'. Pri podrejeni moški ali ženski vlogi se uporabljata izraza 'subs' ali 'bottoms'. Razen teh izrazov najdemo v sadomazohistični tipologiji še marsikatero druge izraze. Med drugim sem spada tudi 'switch', izraz, za katerega je značilno menjavanje vlog glede na želje ali glede na vlogo, ki jo želi preizkusiti drugi partner. V igranju in menjavanju različnih vlog se lahko dosega enaka stopnja užitka, vendar so akterji po navadi nagnjeni k eni ali drugi vlogi (Vacaroiu 2013, 5).

Sadomazohistične oblike iger se pogosto pojavljajo na zabavah oz. srečanjih in so hkrati centralni del BDSM skupnosti ter njihove kulture. Igra (kakor tudi bolečina), je eno izmed mnogih orodij, ki se uporablja za dosego izmenjave moči med partnerji. V BDSM kulturi obstaja nešteto možnih aktivnosti povezanih z igranjem vlog in nešteto subkultur, značilnih za posamezno igro. Edmonds jih razdeli na fizične in psihološke (Edmonds 2013, 16–17) Zaradi ohranitve originalnega pomena,

¹⁴ Zaradi ohranitve originalnega pomena, izrazov ne prevajam v slovenščino.

izrazov namenoma ne prevajam v slovenščino, saj besede v našem prostoru niso poimenovane enako oz. bi bil njihov prevod popačen. Navajam jih, ker prikazujejo del številčnega nabora izrazov, ki se uporabljajo, kot oblika komunikacije v sadomazohističnem odnosu.

Slika 3.3: Aktivnosti v sadomazohističnem spolnem odnosu

1. Fizične

Flagellation • Caning • Riding Crops • Flogging (flails, scourges) • Spanking • Whipping (bullwhips and single-tails) • Paddling • Punching/kicking/slapping • Pinching	Sexual • Chastity • Fisting • Forced masturbation • Forced orgasm • Insertable toys • Mutual masturbation • Orgasm control • Vaginal and Anal Plugs • Sexual restraint
---	---

2. Psihološke

<i>Role Play</i> • Age play • Auctioning • Collar and leash • Interrogation • Medical • Pony/animal play • Rape scenes • Uniform • Teacher/Student	<i>Sensory</i> • Branding • Breath control • Clamps • Deprivation • Electric • Feathers • Fire • Needles • Piercing • Wax	<i>Bondage</i> • Cage • Chain and Rope • Collaring • Corsets • Restraints • Speech restriction • Spreader bars • Suspension • Verbal bondage • Tying to furniture
--	--	--

<i>Ritual/Power Exchange</i>	<i>Humiliation</i>
• Boot worshipping • Established protocols • Grooming • Kneeling • Posture control • Serving as furniture/objects	• Feminization or cross-dressing • Forced nudity • Inspection • Interrogation • Name calling • Scat • Spitting • Watersports (urine)

Vir: Edmonds (2013, 16–17).

Za izboljšanje erotične izkušnje se pod nadzorom uporabljata omejevanje ali zadrževanje. Pri vezanju je omejevanje fizične narave, kjer se za omejevanje gibanja, povzročanje bolečine ali drugih funkcij uporabljata moč in nadzor. Z disciplino je lahko poleg fizičnega omejevanje tudi psihično. Na primer, telesna disciplina lahko vsebuje uporabo rok ali vrvi, medtem ko psihološka lahko vsebuje zanikanje privilegijev in poniževanje. Pri poniževanju je cilj izpostavitve ranljivosti in nemoči posameznika, ki pa je striktno situacijska, tako da ne zmanjšuje samopodobe. Gre za sporazumno dajanje in prejemanje bolečine (Edmonds 2013, 8). Praksa pa ni nujno, da je le seksualne narave. Izvajalci sadomazohistične prakse so lahko vključeni v različne aspekte. Njihove scene oz. igre lahko vsebujejo samo psihološko igro ali igranje s čutnimi percepcijami, brez kakršnih koli fizičnih stikov. To seveda ne pomeni, da praksa nima erotične vrednosti, ampak da ne more biti omejena zgolj na spolno predigro (Vacaroiu 2013, 4). Beuthinova (2014, 1) dodaja, da so tisti, ki sodelujejo v sadomazohističnem spolnem odnosu, lahko vključeni v enega ali več aspektov. S tem želi povedati, da niso nujno vsi dominanti hkrati sadisti in niso vsi podrejeni hkrati tudi mazohisti. Gre za namerno izbiro sodelovanja v dogovorjenih spolnih scenarijih, zato je spolna praksa v taki skupnosti normativna in zanjo ne velja devianten odklon (Edmonds 2013, 8).

Na eni strani imamo tiste, ki sodelujejo v sadomazohističnih aktivnostih in pravijo, da je sadomazohizem preprosto alternativna spolna identiteta. Spet drugi pravijo, da se termin 'seksualna orientacija' ne zdi primeren opis njihovih interesov. Tako označevanje sadomazohističnih aktivnosti in želja je po mnenju nekaterih kontroverzna. Zaradi skupnega

interesa se zato sadomazohistična praksa obravnava kot življenjski stil, identiteta in orientacija (Kolmes, Stock in Moser 2006, 304–305).

4 MEDIKALIZACIJA SADOMAZOHIZMA

V znanstveni in sociološki literaturi se je termin 'medikalizacija' pojavil v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Njegova uporaba je postala širša in s subtilnejšim pomenom, čeprav njen dobesedni prevod pomeni 'nekaj narediti medicinsko'. Termin se je na začetku večinoma uporabljal bolj v kontekstu kritike medikalizacije, kakor v nevtralnem pomenu, ki opisuje nekaj, kar je postalo medicinsko. Eno izmed najbolj enostavnejših definicij je postavil Zola¹⁵, ki je medikalizacijo opisal kot proces, pri katerem je čedalje več vsakodnevnega življenja prišlo pod medicinsko domeno, vpliv in nadzor (Conrad 1992, 210).

Ameriško psihiatrično združenje (ang. APA¹⁶) v *Diagnostičnem in statističnem priročniku duševnih motenj*¹⁷ opisuje diagnostične kriterije in opredeljuje značilnosti vseh uradno priznanih duševnih motenj ter služi kot vir za strokovnjake iz področja duševnega zdravja (Moser in Kleinplatz 2005, 93). Združenje je spolni sadizem in spolni mazohizem uvrstilo med parafilije, pri katerih se pojavljajo fantazije, spolni nagoni ali vedenja, katera vključujejo bolečino in trpljenje pri čemer oseba doživlja ali povzroča poniževanje, vezanje ali trpljenje brez privolitve. Glede na klinični vidik kriminalnega obnašanja, tem kriterijem ustrezajo osebe, ki so običajno izstopajoči del družbe (Beuthin 2014, 3). Čeprav priročnik izhaja v Združenih državah Amerike, je njegov vpliv globalen (Moser in Kleinplatz 2005, 93).

Diagnostični in statistični priročnik je sestavljen iz treh glavnih delov. Iz (1) diagnostične klasifikacije, ki vsebuje seznam duševnih motenj, ki so uradno del sistema DSM¹⁸, iz (2) diagnostičnih meril, ki navajajo, kateri simptomi so prisotni in koliko časa pri določeni motnji ter kateri simptomi ne smejo biti prisotni, da se lahko postavi določena diagnoza. S temi merili se je

¹⁵ S polnim imenom Irving Kenneth Zola. Bil je sociolog, rojen leta 1935 v Bostonu, umrl je pri 59-ih letih (Pace 1994).

¹⁶ Predstavlja vodilno znanstveno in strokovno organizacijo s področja psihologije v Združenih državah Amerike (Apa Style 2016).

¹⁷ Priročnik, v katerem je standardna klasifikacija duševnih motenj, izdaja *Ameriško psihiatrično združenje*. Prvi je bil izdan leta 1952, zadnji pa leta 2013 (Apa Style 2016).

¹⁸ Kratica DSM se bo v nadaljnje uporabljala za *Diagnostični in statistični priročnik*.

povečala diagnostična zanesljivost. In nenazadnje (3) je tretji del opisno besedilo, ki vsako motnjo sistematično opisuje (Bevc v APA 2012, 13).

Vse diagnoze, ugotovljene na podlagi zadnjega priročnika *DSM-5* (American Psychiatric Association 2013), morajo izpolnjevati naslednje ugotovitve:

Duševna motnja je sindrom, karakteriziran s klinično pomembno motnjo v posameznikovi kogniciji, regulaciji čustev, vedenju, ki kažejo na disfunkcijo v psihološkem, biološkem in razvojnem procesu, povezanim z duševnim delovanjem. Duševne motnje so navadno povezane z znatno stisko in nezmožnostjo delovanja v družbenih, poklicnih ali drugih pomembnih dejavnostih. Pričakovan ali kulturno odobren odziv na skupni stresor ali izgubo (npr. smrt ljubljene osebe), ni duševna motnja. Družbeno deviantno vedenje (npr. politično, versko ali spolno) in konflikti, ki so primarno med posameznikom in družbo, ne spadajo med duševne motnje, razen če deviantnost in konflikti izvirajo iz disfunkcije posameznika, kot je opisano zgoraj.

Spolne motnje APA razvršča v poglavje *Spolne motnje in motnje spolne identitete*, ki zajema tri podpoglavja: spolne motnje/disfunkcije, parafilije in motnje spolne identitete (Bevc v APA 2012, 13).

Poleg seksualnega sadizma in seksualnega mazohizma Ross (2015, 198) izpostavlja, da so v zadnji izdaji tega priročnika omenjene še naslednje vrste parafilskih motenj: voajerske motnje, ekshibicionistične motnje, pedofilija, fetišizem in transvestitske motnje. Gre za dokaj nenavadno zbirko, ki vključuje kriminalna dejanja (voajerizem, ekshibicionizem, spolna zloraba otrok) in nekriminalna dejanja (spolni sadizem in mazohizem) v povezavi z na videz neškodljivimi vedenji (fetišizem, preoblačenje med spoli).

Nekateri so mnenja, da uvrščanje sadomazohizma v *DSM* pomaga pri diagnosticiranju primerov, kadar parafilija postane škodljiva in potencialno kazniva. Spet drugi trdijo, da je razdelitev med parafilije nepotrebna zaradi majhnega odstotka forenzičnih in kazenskih zadev v primerjavi z normalnim vedenjem večinske populacije (Silva 2015, 13).

Kafka ugotavlja, da *DSM* navaja nekaj lastnosti, ki so skupne vsem parafilijam. Pravi, da gre za ponavljajoče se vedenje v obdobju šestih mesecev, v katerem se ustvarjajo spolne fantazije, ki vsebujejo nečloveške predmete in trpljenje ob poniževanju njih samih, partnerja, otrok ali odraslih, ki niso privolili v sodelovanje (McVey in Matthews 2012, 21) oz. kjer fizično in psihično

poniževanje predstavlja spolno vzburjenje za osebo, ki poniževanje povzroča (Richters idr. 2008, 1661). Po Rossu (2015, 198) pa je taka motnja označena kot parafilija takrat, kadar momentalno povzroča stisko ali okvaro posamezniku ali kadar je v zadoščenju nekomu povzročati osebno škodo oz. nevarnost poškodb.

Iz tega vidika je psihoanalitično razumevanje sadomazohizma problematizirano, saj tako vedenje štejemo kot simptom neprilagojenosti ali duševne bolezni. Potemtakem lahko sklepamo, da izvajalci sadomazohističnega spolnega odnosa, ki v spolnem kontekstu aktivno iščejo bolečino, delajo to zaradi občutka sramu in/ali krivde (Cross in Matheson v McVey in Matthews 2012, 21).

McVey in Matthews (2012, 21) sta mnenja, da je tako razumevanje sadomazohizma napačno na treh ravneh:

1. Povezovanje sadomazohizma z občutkom krivde in sramu spregleda aspekt o soglasju, ki je v sadomazohistični kulturi eden izmed temeljev in osnova za razumevanje.
2. Medikalizacija spolnega vedenja vodi do družbene intolerance med različnimi kulturami in ustvarja človeško stigmatizacijo.
3. Vključitev teh vedenj se neustrezno osredotoča na psihiatrično pozornost na posameznikovo raznolikost.

Nemogoče je medikalizirati en vidik spolne identitete posameznika in še vedno trditi, da se spoštuje raznolikost ter izbira ljudi. Pomembno je vedeti, da se nobene kategorije spolnosti medsebojno ne izključujejo, medtem ko kategorije spolnih praks pogosto nudijo različne spolne teme. (Suppe v McVey in Matthews 2012, 21).

Conrad in Schneider pravita, da medikalizacija deviantnosti ni moralno nevtralen pristop k zbiranju znanja, temveč odraža epistemološki premik od 'slabosti do bolezni'. Psihatrija in psihologija se ukvarjata s tem, kako se dojema določeno preživljanje prostega časa. Odklonsko preživljanje prostega časa se lahko razume čisto drugače, odvisno od tega, katero področje ga poudarja (npr. psihatrija, kriminologija, antropologija, sociologija, socialna psihologija). Nekateri od teh diskurzov se prekrivajo in ustvarjajo boljšo razlago, medtem ko so nekateri v hudem konfliktu (Conrad in Schneider v Williams 2009, 208).

4.1 RAZVOJ

»Spolnost je bistvena sestavina človeške narave in je ni mogoče iztrgati iz človeškega življenja« (Košiček in Košiček 1982, 10-11), zato je obsojanje, omejevanje, pohaba in prepovedovanje spolnosti seveda vedno bilo neuspešno. Kar pa ne ustavi tega, da se da spolnost narediti umazano, bolno, nemoralno ali celo protisocialno. Veliko vlogo s spopadi med človekom in njegovo spolnostjo so tekom razvoja znatno prispevale različne religije, ki so ljudem vsiljevale določene oblike spolnega obnašanja, ki so se le redkokdaj skladale s človeškimi potrebami. Zatorej je za človeka njegova spolnost že od nekdaj problem, ki se je »v različnih zgodovinskih obdobjih, v različnih okoljih, na različnih stopnjah civilizacije in v različnih oblikah družbene ureditve«, reševal oz. si prizadeval na mnogotere načine reševati »nasprotja med večno potrebo po določeni obliki spolnosti in svojimi močnimi predsodki proti njej« (Košiček in Košiček 1982, 10–11).

V zadnjem času se je zanimanje za seksualnost in seksualno vedenje ter njihove motnje v družbenih in kulturnih okoljih precej povečalo, s čimer se počasi ruši stari tabu molka o seksualnosti in se ponovno odpira vprašanje o tem, da so seksualne motnje bolezen ali gre le za prehodne motnje prilagajanja (Erić 2011, 17).

Družbena konstrukcija 'perverznosti', predvsem sadomazohizma, je v preteklosti in sedanjosti vedno temeljila na relacijski distanci med spolnim vedenjem, ki je v vprašaju in 'normalnim' oz. uveljavljenim spolnim odnosom, izhajajočim iz heteroseksualnosti (Beckmann 2001, 68). Velika večina psiholoških teorij trdi, da je izvor spolnih želja in spolnega vedenja oblikovan preko neizogibnih otroških 'travm'. Po njihovem, razlika med 'perverznim' in družbeno zaželenim prebiva v kontekstu družbenih vrednot in konvencij glede na normalno ali sprejeto spolno obnašanje. Zato bi bil bolj učinkovit pristop pri raziskovanju sadomazohistične spolnosti vključevanje premišljenih preiskav posameznikovih neizoblikovanih doživetij, kjer bi se spodbujal vpogled v temeljne resnice posameznikovih otroških želja ter uničevalnih vzgibov, značilnih za vse spolnosti (Beuthin 2014, 3). Ni nujno, da sadomazohizem temelji na eni ali več travmatičnih izkušnjah, ampak gre najverjetneje za izbiro, za katero se posameznik odloči pod svojimi lastnimi pogoji. Če je ta izkušnja sporazumna, potem ne bi smelo biti nobene škode pri prakticiranju sadomazohizma (Jaskanwaljeet 2014, 71).

Vse družbe poskušajo nadzorovati spolno vedenje svojih članov. Eden izmed mehanizmov izvrševanja take kontrole je opredelitev specifičnega spolnega interesa, ki kaže na duševno motnjo. Zgodovinsko in medkulturno gledano je obtožba spolnega interesa imela za posledico smrt, zapor, izgubo državljskih pravic ali druge družbene sankcije. Prav tako se je klasifikacija posameznika za duševno bolnega lahko rezultirala v obliki zgoraj naštetih sankcij. S takim pristopom je potemtakem razumljivo mešanje med duševno bolnimi in tistimi, ki imajo nenavadne spolne želje (Moser in Kleinplatz 2005, 92).

V zadnjih dveh stoletjih je na vsa področja človekove dejavnosti prodrła znanstvena misel in na ta način omogočila nagel napredek, pri čemer je objektivna znanstvena analiza začela zaobjemati tudi spolno življenje in celoten odnos spolov. Kljub temu, se zaradi številnih spolnih predsodkov, ki so že stoletja zakoreninjeni v posameznikovo in kolektivno zavest, še vedno srečujemo z velikanskimi težavami, pravzaprav mnogo večjimi od tistih, na katerem koli drugem področju znanstvene dejavnosti. »Spolnost je vedno bila in je to tudi danes, odsev izraza življenjske filozofije ljudi, njihovega dojemanja sveta in lastnega položaja v njem« (Košiček in Košiček 1982, 11–12). Stališča ljudi do spolnosti so se razvijala in se postopoma spreminjala več tisoč let, danes morebiti hitreje in temeljiteje kot kdaj koli (Košiček in Košiček 1982, 11–12).

4.2 STATUS BOLEZNI OZ. MOTNJE

V medicinskih knjigah in psihiatričnih tekstih slika osebe z odklonsko motnjo prikazuje posameznika kot družbeno izoliranega, ki ima službo z nižjo funkcijsko vlogo, manjšo sposobnost vzdrževanja intimnih odnosov in visoko verjetnost za razvoj depresije, anksioznosti in osebnostnih motenj. Za tako osebo se običajno domneva, da je moškega spola. Njegova spolnost naj bi bila ozko osredotočena na določeni fetiš ali obnašanje. Na nek način je prisiljen, da se vključi v tako vedenje in je nagnjen k temu, da stopnjuje svojo spolno aktivnost na bolj intenzivno raven. Na koncu napreduje iz sporazumnega v nesporazumno vedenje v aktih (APA v Nichols 2011). Psihološko ozadje sadomazohizma ni znano. Pravzaprav je Weiss trdil, da ta spolna različica ni povezana z nobeno osebno karakteristiko posameznika. Študija o članih sadomazohistične skupnosti, ki niso iskali pomoč specialista ali povzročili kakega kaznivega dejanja, ni pokazala

nobenega psihološkega ali psihosocialnega odklona. V bistvu je študija pokazala, da so udeleženci v raziskavi dosegali višjo izobrazbeno raven (Weiss v Jozifkova in Flegr 2006, 712).

Ta nenavadna vrsta spolnih doživetij je lahko hitro napačno razumljena. Percepcije med tistimi, ki imajo klinične izkušnje in tistimi, ki jih nimajo, se lahko znatno razlikujejo. Zaradi širokega razpona vedenja, ki spremlja to vrsto spolnega odnosa in zaradi različnih doživljanj pri vsakem posamezniku, ima lahko taka spolna aktivnost različen pomen za tiste, ki se ukvarjajo s sadomazohizmom, zato je tako vedenje zelo težko določljivo. Vsak vidik takega spolnega vedenja ponuja drugačno vrsto psihološke in senzorične intenzivnosti ter osebnih omejitev, ki so različni od posameznika do posameznika. Nekateri udeleženci sodelujejo v vseh vidikih tega spolnega vedenja, medtem ko drugi sodelujejo v enem ali dveh¹⁹ (Williams 2014, 2–3).

Na drugi strani je sociološko zanimiva ugotovitev s strani nekaterih raziskovalcev (Cross, Matheson in Weinberg v Nichols 2011), da je v populaciji, ki prakticira sadomazohizem prisotna enaka stopnja duševnih bolezni in enaka stopnja psihološke prilagoditve, kakor pri tistih, ki tega ne prakticirajo (Nichols 2011). Današnja družba in strokovnjaki za duševno zdravje dojemajo 'zdravo' spolnost na drugačen način. Čeprav sadomazohizem pogosto izvaja veliko ljudi, ne obstaja splošno sprejeta definicija sadomazohizma in tudi težko je ustvariti eno samo definicijo za to vrsto spolnega vedenja. Nekateri ljudje med ljubljenskim pogosto uživajo v rahlo prevladujoči ali podrejeni vlogi. Celo prepričani so, da tako vedenje naredi spolno izkušnjo bolj prijetno (Williams 2014, 3).

4.3 ZNANSTVENA OBRAVNAVA DANES

Pripadniki vladajoče kulture, kot tudi pripadniki subkultur vidijo tiste, ki prakticirajo netradicionalni seks in si odevajo netradicionalne spolne vloge in identitete, kot celoto. Iz tega torej izhaja prepričanje, da vladajoča kultura ponavadi povezuje različne subkulture v obvladljive enote (Bornstein 1999, 37). Spet drugi povezujejo sadomazohizem s tabujem, ki pa ima dva protislovna pomena. »Na eni strani označuje nekaj svetega in posvečenega, na drugi pa nekaj neprijetnega, nevarnega, prepovedanega in nečistega« (Kosiček in Kosiček 1982, 40). Pojem

¹⁹ Mišljena je kombinacija med BD, DS ali SM.

opisuje neko vrsto zadržanosti ter vzdržnosti, kar se kaže tudi v prepovedih in omejitvah (Kosiček 1982, 40).

Številni posamezniki, ki so del te subkulture oz. spolne manjšine, živijo med nami in so (lahko) tako duševno kot fizično zdravi. Edina razlika je njihovo drugačno spolno nagnjenje (Jaskanwaljeet 2014, 68). Pravzaprav je Kleinplatz poimenoval sadomazohistične izvajalce za 'izredne ljubimce', ki lahko marsikoga izmed nas naučijo veliko o romantiki, kreativnosti, seksualni povezanosti in duhovnemu zdravljenju, kakor tudi o ohranitvi živahnega spolnega odnosa in verodostojnosti za obstoj dolgoročnih razmerij (Nichols 2011). Sadomazohizem se pojavlja pri moških in ženskah v vseh spolnih umerjenostih, z izjemno fizično in psihično zahtevnim igranjem vlog (Williams 2014, 3).

Pomembne novosti, ki so se zgodile na področju tehnologije, še posebej računalnikov in interneta, so odprle povsem nove perspektive na seksualnost, v vseh pogledih vsakdanjega življenja. Za tiste, ki odstopajo od normativne spolnosti, pa je virtualni prostor postal nadvse privlačen. Po eni strani dostopnejše informacije preko interneta spodbujajo seksualno vedoželjnost, po drugi strani pa lahko krepijo že obstoječe seksualne deviacije. Pomembna je ugotovitev, da se je mnogo ljudi obeh spolov, ki izhajajo iz različnih socialnih in ekonomskih razredov, začelo kritično ozirati na svoje spolno življenje in njegovo kvaliteto ter je mnenja, da je potrebno v spolnosti uživati in svobodno izražati probleme v povezavi z njo (Erić 2011, 18–20). Wiseman²⁰ ugotavlja, da je internet ljudem, ki se zanimajo za sadomazohizem omogočil, da lažje najdejo drug drugega in sčasoma ustvarijo mrežo resničnih družbenih organizacij, da sponzorirajo dogodke in organizirajo politične ter zagovorniške skupine. Moto skupnosti se glasi varno, razumno in sporazumno²¹ (Wiseman v Nichols 2011). To načelo zagotavlja fizično in psihično varnost preko komunikacije in pogajanj o omejitvah. Na prvem mestu prednjačita spoštovanje in empatija (Beuthin 2014, 2), prav tako se daje velik poudarek na privolitvi ter varnosti. Modeli seksualnega konsenza in seksualni scenariji bazirajo na dobri komunikaciji, jasnemu soglasju in odprtosti (Edmonds 2013, 10).

Kljub številnim raziskavam, je BDSM kultura še vedno daleč od tega, da bi jo družba v celoti sprejela. Posledično se zato zelo malo posameznikov odloča, da bi razkrili svoje sadomazohistične interese, niti svojim najbližjim prijateljem ali sorodnikom (Jaskanwaljeet 2014, 69). Zaradi

²⁰ Jay Joseph Wiseman, rojen 1949 v Indiani, je pisatelj in govorec o BDSM temah (Psychology Today).

²¹ Angl. kratica SSC – safe, sane and consensual.

izolirane narave skupnosti in tabu oznake, ki se drži sadomazohistične spolne usmerjenosti, so sodobne študije redke, vendar po drugi strani Moser in Kleinplatz (v nasprotju Jaskanwaljeet) trdita, da obstaja čedalje več posameznikov, ki javno priznavajo svojo nenavadno spolno aktivnost. Znana ameriška revija *Journal of Homosexuality*²², je v eni izmed izdaj posvetila celotno rubriko o vprašanju, ki zadeva sadomazohistično skupnost, seksualnost in diagnostične kriterije o patologiji takega spolnega vedenja. Moser dodaja, da lahko najdemo izobraževalne, podporne in družbene sadomazohistične organizacije v vsaki državi v Ameriki ter v številnih drugih tujih državah, vendar pa je tema v kibernetičnem prostoru²³ še precej okrnjena (Fulkerson 2010, 7).

Ozaveščenost ali izkušnja s sadomazohizmom je po mnenju nekaterih znanstvenikov ključna za vzpostavitev pozitivnega odnosa do nekonvencionalnih spolnih praks (Stockwell, Walker in Eshleman v Turley 2011, 34). Sadomazohistična praksa se smatra za sporazumno takrat, kadar zahteva zavestno sodelovanje in sprejemanje vseh sodelujočih v aktivnosti in da se vse, kar ignorira ta vidik, smatra kot posilstvo oz. kršitev (Vacaroiu 2013, 4).

Človeška seksualnost, kjer moški in ženska lahko uživata v spolnosti in se hkrati počutita varno v fizičnem, mentalnem in emocionalnem smislu, je pogled na človeško seksualnost, ki je vpeta v družbeno-normativne okove. S počasnim razvijanjem družbe se dogajajo tudi (ne)opazne spremembe, ki vplivajo na družbeno zaznavanje in, ki z rahlimi premiki počasi izzivajo obstoječe ideje o sprejemljivem in nesprejemljivem vedenju. Ena izmed razvijajočih se družbenih sprememb, ki znatno vplivajo na človekovo spolnost in dojemanje seksualnosti, je zagotovo naraščanje priljubljenosti spolnih manjšin oz. subkultur, kot je na primer ravno sadomazohizem (Jaskanwaljeet 2014, 68).

Doseg svobodne spolnosti je lahko le rezultat svobodnih odnosov med ljudmi, enakopravnosti med pripadniki posameznih skupnosti in vzajemnega zaupanja ter spoštovanja med spoloma. Za tako delovanje in razmišljanje posameznika, se od človeka zahteva veliko višjo stopnjo psihične zrelosti, veliko večji občutek odgovornosti, veliko močnejšo socialnost in sposobnost za sodelovanje z drugim človekom (Košiček in Košiček 1982, 279–280).

²² Revija izhaja od leta 1976 dalje (Taylor & Francis Online 2016).

²³ David Holmes ga poimenuje tudi 'elektronsko srečališče, kjer se odvija breztelesna komunikacija' (Šebenik 2003, 9).

5 SOCIOLOŠKI VIDKI SADOMAZOHIZMA

Po Weinbergu (2006) se sadizem in mazohizem obravnavata kot sociološka fenomena, saj je za njuno delovanje potrebno sodelovanje in učenje, da sadomazohistična subkultura lahko (pre)živi. Na ta način se posamezniki prvo seznanijo s teorijo, ki jo nato vključijo še v prakso njihovega sadomazohističnega spolnega vedenja (Jozifkova, Bartos in Flegr 2012, 193). Izkušnja s sadomazohistično spolno prakso omogoča začasen pobeg od kompleksnosti vsakdanjega življenja. Izvajalci te prakse so sposobni zapustiti svoj svet realnosti za seboj in se osredotočiti na fizične in čustvene občutke. Doživljajo senzorično olajšanje, vsakodnevni problemi v njihovih življenjih počasi izginjajo, kajti vsa pozornost je osredotočena le na njihovo telo ali telo partnerja, kar rezultira v močnem seksualnem občutenju (Turley 2011, 117).

Najbolj fascinantna karakteristika, ki naredi sadomazohistično prakso drugačno od drugih hierarhičnih razmerij v družbi je že prej omenjena sporazumna narava in dejstvo, da imajo podrejeni posamezniki vlogo pri postavljanju pravil (Vacaroiu 2013, 11–12). V 'zdravi' sadomazohistični skupnosti je namreč poudarek na vzajemnosti, s katero se povečuje intimnost ter vzpodbuja fleksibilnost in odzivnost. Erotično sodelovanje se pogosto imenuje 'igra' zaradi izrecne komunikacije in pogajanj, ki so vključeni v vnaprej pripravljenih izmišljenih scenarijih (Beuthin 2014, 1). Pravzaprav sta obe skupini, bodisi dominantna bodisi podrejena, povezani druga z drugo preko močnih fizičnih in duševnih vezi. Posledično je zaradi tega taka vez tudi globoko ritualistična, znotraj nje pa se izoblikujejo karakteristike izmenjave moči, brez predhodnega vpliva družbeno-ekonomskih faktorjev (Vacaroiu 2013, 11). Sporazumen sadomazohizem je bil dokumentiran že v francoski revoluciji, vendar pa je postal v zahodni kulturi bolj razširjen okoli leta 1950. Zahodna kultura narekuje določene standarde, norme, terminologije, poudarja telesno in duševno varnost ter medsebojno sodelovanje med vsemi udeleženci. Lahko gre le za način preživljanja prostega časa ali pa za skrajno deviantne oblike sadomazohizma. Čeprav sta sadizem in mazohizem v današnjem času še vedno obravnavana kot duševni motnji, je njuna definicija še vedno nejasna, zato ju je težko opredeliti kot patološko vedenje (Williams 2014, 2).

Sadomazohizem med drugim nudi izjemno svobodo, saj sta v takem spolnem razmerju dominantna ali podrejena oseba lahko tako ženska kakor moški. V sadomazohizmu ženske ne predstavljajo več šibkejšega spola. Na podlagi ene izmed raziskav na tem področju je bilo ugotovljeno, da med

izvajalci sporazumnega sadomazohizma ne obstaja koncept šibkosti. Razen osebne izbire ali skupne odločitve druga spremenljivka ne obstaja (Vacaroiu 2013, 15).

Po zadnjih študijah, narejenih na posameznikih, ki prakticirajo sadomazohizem, je bilo dokazano, da so ti udeleženci tudi manj nevrotični, bolj ekstrovertirani oz. družabni in energični, odprti za nove izkušnje, bolj vestni, manj občutljivi za zavrnitve, vendar manj dovzetni za strinjanje (Wismeijer in Assen v Jaskanwaljeet 2014, 69). Rezultatom navkljub, BDSM kultura še vedno ni v celoti družbeno sprejeta. Zaradi tega obstaja zelo malo posameznikov, ki priznavajo svoje sadomazohistične interese in razmerja. Redko tudi svojim najbližjim prijateljem ali sorodnikom (Jaskanwaljeet 2014, 69).

V medijih se pojavlja čedalje več informacij o sadomazohističnih praksah, zato so na podlagi sodobnih raziskav nastale številne nove teorije. V zadnjem času je tako sadomazohizem zaradi nizanja erotičnih knjig, pop²⁴ in rock pesmi, filmov²⁵, televizijskih oddaj in drugega, dobil oporo v popularni kulturi (Newhmar v Vacaroiu 2013, 3). Zaradi uspeha romana *Petdeset odtenkov sive*²⁶, avtorice E. L. James iz leta 2011, sta se nedavno še dodatno povečala prepoznavnost in zanimanje za sadomazohistične dejavnosti (James v Silva 2015, 13). Vse bolj narašča tudi prodaja pornografskega čtiva s sadistično in mazohistično vsebino. Nekateri so mnenja, da se razlog za porast tega čtiva skriva v radovednosti ljudi in raziskovanju sprememb v njihovih spolnih življenjih ter da jih je začela običajna spolnost najbrž dolgočasiti. Spet drugi so mnenja, da je to znamenje za splošno naraščanje nasilja med ljudmi oz. tretji, da se v tem kaže posledica ženske emancipacije ali prikritega upora in boja vedno bolj negotovih moških (Požarnik 1984, 186). S prodorom v vsakdanja življenja se na ta način sadomazohizem sicer počasi res oddaljuje stran od patološke stigme, vendar še vseeno navkljub obširnemu vplivu medijev v očeh večine ljudi, sadomazohistična praksa ostaja perverzna aktivnost (Newhmar v Vacaroiu 2013, 3). S strani družbe potihoma torej še vedno ni dovoljen 'coming out (of the closet)' ali javno priznanje svoje spolne aktivnosti, saj se s tem poveča tveganje za splošno obsojanje in številne predsodke.

²⁴ Svetovno znana je pesem izvajalke Rihanne z naslovom *S&M*; “/.../ feels so good being bad, there's no way I'm turning back, now the pain is for pleasure, 'cause nothing can measure /.../ 'cause I may be bad but I'm perfectly good at it, sex in the air, I don't care, I love the smell of it, sticks and stones may break my bones, but chains and whips excite me” (AZ Lyrics).

²⁵ *SM-rechter* je naslov belgijskega filma iz leta 2009, ki nazorno prikazuje zdravljenje SM v povezavi z resnično ljubečim odnosom (IMDB).

²⁶ Originalni naslov dela je *Fifty Shades of Grey*, in je prvi del trilogije. Prevedeno je bilo v dvainpetdeset jezikov in se prodalo v več stotilijonski nakladi.

Kot pri vsaki kulturi, tako tudi tukaj poteka sprejem preko asimilacije in socializacije, kjer se zahteva znanje določenega vedenja in določenih pričakovanj. Da se posamezniku omogoči sodelovanje, se mora le-ta naučiti določenih vzorcev vedenja, kodeksov vljudnosti ter se seznaniti z različnimi tehnikami 'igranja'. V mnogih primerih je sprejem novincev zaupan v roke že izkušenim članom skupnosti. Ti učijo in trenirajo radovedne in/ali nove člane ter jih ščitijo pred tistimi, ki se jim zdijo nevredni zaupanja. Sodelovanje v socialno usmerjenih, organiziranih, neformalnih druženjih, so osrednji del take kulturne socializacije (Beckmann v Edmonds 2013, 17). V sadomazohistični skupnosti so oblačila, besedni jezik, manire in ostalo, ključni za prikaz statusa in vlog. Med drugim igra pomembno vlogo tudi spoštovanje, ki je popotnica za sprejem in socializacijo v določeno okolje. Oblačila, kot so usnje, ovratniki, biči, manšete itd., simbolizirajo določene vloge in status ter so hkrati lahko vizualni pokazatelji za ohranjanje vloge med igranjem (Weinberg in Beckmann v Edmonds 2013, 17–18). Med ključni obliki socializacije sodita tudi uporaba jezika in besednjak. Zaradi medsebojnega sodelovanja je uporaba ustrezne terminologije nujna (npr. v igri, sceni, z igračami). Poleg tega mora biti prisotna še ustrezna pogovorna raba jezika in sprejemljive interakcije (Edmonds 2013, 17–18), saj poleg ostalih norm v vsaki skupini »obstajajo tudi določene norme jezikovnega vedenja.« Če želi potencialni član pripadati določeni skupini, mora upoštevati predpisana pravila in norme ter jih uporabljati v svoji verbalni komunikaciji (Gabor 2007, 128). Na kakšen način sta povezana »jezik in koncepti, kot so moč, spol, razred« in ostali, poskuša razumeti sociolingvistika (Gabor 2007, 129).

V sadomazohističnem odnosu se ustvarja svoj nabor pravil, ki se razlikuje od običajnih družbenih norm v smislu spolnih odnosov in intimnega razmerja. Pri takem odnosu ni potrebe po intimnem in spolnem obnašanju, ki je sprejemljiv v družbi. Sadomazohistične izkušnje omogočajo modifikacijo skupnih družbenih konstruktov glede spolnih odnosov, bolečine, dominance in podrejenosti. Na ta način se ustvarja nov sklop pravil in kodeksov obnašanja, ki je bolj primeren za subkulturo, katere del so (Turley 2011, 118). Podobno kot telesni znaki, se tudi vedenjski znaki spreminjajo kulturno in časovno (Bornstein 1999, 30). Za razliko od običajnih spolnih odnosov, vodi takšno sodelovanje do večje spolne odprtosti, ciljev, spolnih pričakovanj in določenih vlog v odnosu. Samoustvarjena pravila dajejo občutek spolne svobode, zato so sadomazohistični posamezniki sposobni doživljati vrsto spolnega odnosa, v katerem uživajo brez omejitev, ki jih postavlja družba (Turley 2011, 118).

V nekaterih primerih, pri sadomazohistični izkušnji ne gre zgolj za spolno izkušnjo, čeprav ta vidik igra pomembno vlogo v celotni izkušnji. Obstaja namreč več pomenov za tiste, ki so vključeni v sadomazohistično prakso. Prvič, izkušnja s sadomazohizmom omogoča raziskovanje različnih vidikov posameznikove osebnosti, ki jih po navadi ne doživljajo v vsakodnevem življenju. Preko sprejemanja in igranja različnih vlog ter scenarijev, so sposobni pridobiti nove in raznolike izkušnje o sebi in o družbi. Drugič, sadomazohistične izkušnje omogočajo posameznikom zmožnost povezovanja in interpretiranja svojih izkušenj, ki so izven spolnega konteksta – izkušnja je lahko pomembna tudi iz drugega zornega kota. Poleg spolnega zadovoljstva, nudi še duhovno, katarzično in terapevtsko izkušnjo (Turley 2011, 118).

Zaradi tega, kar določa koncept spola in kar v družbi velja za normalno spolno vedenje ter je močno ustaljeno, potrebuje taka subkultura, kot je sadomazohizem, nekoliko več časa za integracijo. Pojem sadomazohizem lahko primerjamo s konceptom gejev, lezbijk, biseksualcev in transseksualcev, predvsem zaradi podobne miselne zakoreninjenosti v širši populaciji. Čedalje več ljudi vseeno počasi priznava te nove koncepte, zato podpora tem subkulturam še naprej vztrajno rase (Jaskanwaljeet 2014, 70). Upravljanje s stigmo je posledica nečesa trdno zasidranega v družbi, kot sta stereotipizacija ali 'profiliranje' naših normativnih pričakovanj glede značaja in vedenja. V glavnem se to upravljanje omejuje na področje javnega življenja, na stike med tujci ali zgolj znanci, od enega konca kontinuuma do drugega oz. intimnosti (Goffman 2008, 51).

6 STIGMA

Stigme so skoraj vedno negativne in vplivajo na kakovost interakcij, ki jo lahko ima stigmatizirana oseba z drugimi (Goffman v Kularski 2013, 1). Upravljanje stigme po Goffmanu (2008, 114) je »splošna družbena lastnost oz. proces, ki se pojavlja povsod, kjer obstajajo identitetne norme. Lahko gre za veliko različnost tiste vrste, ki je že tradicionalno definirana kot stigmatizirajoča ali pa gre za malenkostno različico.«

Socialno okolje in družba v njem določata načine kategorizacij in paleto lastnosti, ki se za člane vsake od teh kategorizacij zdijo naravni in običajni. »Pri srečanju z neznancem, nam prvi vtis omogoči, da predvidimo njegovo kategorijo in lastnosti oz. njegovo 'socialno identiteto', medtem

ko običajnim načinom vzpostavljanja socialnih stikov v danih okoljih ne posvečamo posebne pozornosti ali premisleka« (Goffman 2008, 11).

Z drugimi besedami lahko včasih stigmo poimenujemo tudi hiba, pomanjkljivost ali prizadetost. Goffman razlikuje²⁷ med 1) navidezno socialno identiteto, kjer so zahteve, ki jih postavljamo pravzaprav povzročene in posamezniku pripisujemo značaj v potencialni perspektivi in 2) med dejansko socialno identiteto, tj. kategorijo, ki ji »dejansko pripada« in ima »lastnosti, katere bi lahko dejansko dokazali.« Izpostaviti velja, »da niso vse nezaželenne lastnosti sporne«, temveč samo tiste, ki so v neskladju z našim stereotipskim pogledom na to, kakšen bi moral biti dani tip posameznika. V pojmu stigma in njenih sopomenkah se skriva dvojna perspektiva²⁸. Prvič, domnevanje stigmatiziranega posameznika o tem, da je »njegova različnost že znana ali takoj očitna« in drugič, da je s strani prisotnih nepoznana ali ni takoj opazna (Goffman 2008, 25–30).

Popularna kultura sicer spreminja družbeno sprejemanje sadomazohizma, vendar to še ne pomeni, da s tem izginja tudi stigmatizirani status (Kularski 2013, 4). Dokazano, je največkrat pomanjkanje znanja o sadomazohizmu, povezano z bolj negativnim odnosom in nesporazumi. Z raznimi raziskavami na tem področju in znanju o sadomazohističnih praksah je možno, da bodo negativne predstave postale šibkejše in da jih bodo sčasoma nadomestila bolj tolerantna stališča²⁹. Trenutno stanje pa še vedno kaže, da so privrženci sadomazohizma pod konstantnim vplivom viktimizacije in diskriminacije, ravno zaradi prevladujočega negativnega odnosa do te spolne prakse (Turley 2011, 35).

Nekateri posamezniki so bolj odprti glede tega, da pripadajo določeni subkulturi, medtem ko drugi te svoje plati raje ne delijo z drugimi (Jaskanwaljeet 2014, 72). V takem posamezniku se lahko »rodi občutek, da ne ve, kaj drugi prisotni 'v resnici' mislijo o njem« (Goffman 2008, 21–24), zato deluje nesproščen in prisilno ves čas tehta o tem, kakšen vtis bo naredil. Zna se zgoditi, da bo najverjetneje občutil tudi razliko v običajni interpretaciji vsakdanjih dogodkov med 'normalnim' in njim. Včasih se lahko za vsak primer že vnaprej odzove z obrambo oz. umikom, glede na to, s

²⁷ Če je to razhajanje znano ali opaženo in kviri njegovo socialno identiteto, vodi do to do diskreditacije take osebe, saj je taka oseba odrezana od družbe in samega sebe oz. se srečuje s svetom, ki je ne sprejema. V številnih drugih primerih pa lahko stigmatiziran posameznik »spozna, da obstajajo sočutni drugi« (Goffman 2008, 25).

²⁸ V grobem Goffman razdeli stigmo še na tri vrste: telesno odbojnost, značajske slabosti in skupinske stigme rase, narodnosti in veroizpovedi (Goffman 2008, 13).

²⁹ Goffman (2008, 51) pravi, »da resda obstaja splošna predstava o tem, da so neosebni stiki med neznanci res še toliko bolj podvrženi stereotipnim odzivom, ampak, ko se te osebe nekoliko zblížajo, se ta trdni pristop lahko umakne in ga sčasoma nadomestijo naklonjenost, razumevanje in realistična ocena osebnih lastnosti.«

čim se lahko sreča stigmatizirani posameznik, ko se vključuje v mešano socialno situacijo. Včasih pa se poskuša vključiti v mešane stike s sovražno predrznostjo ali pa omahuje med umikom in predrznostjo (Goffman 2008, 21–24). Domneva o tem, da posameznik skriva svojo identiteto pred razkritjem, dobi globlji pomen, kadar osebe, katerim se še ni razkril, niso neznanci, ampak prijatelji. Tako razkritje lahko škodljivo vpliva na že ustaljene odnose in ne samo na trenutni socialni odnos, položaj in podobo, ki jo imajo o posamezniku drugi sedaj in v prihodnosti. Če v primeru razkritja botruje negativen odziv, posameznik stremi k temu, da stigmo prikrije ali popravi, da le-ta postane del njegove osebne identitete (Goffman 2008, 62). Posamezniki, ki prakticirajo sadomazohizem, se zavedajo stigme, povezane z njo. Tisti, ki so v strahu pred razkritjem svojih interesov prijateljem in družinskim članom, s tem ne dobijo zagotovila in zadostne podpore, ki bi jim lahko bila dana. Zaradi tega se lahko taki posamezniki izolirajo, saj je družbena percepcija sramote povezana s pojavom sadomazohizma (Jaskanwaljeet 2014, 72–73). V primeru sadomazohističnih nagnjenj, lahko posameznik normalno sodeluje z drugimi, saj je njegova znana drugačnost nepomembna in se z njo ni potrebno ukvarjati, če je zamolčana oz. prikrita³⁰ (Goffman 2008, 43).

7 DOJEMANJE BOLEČINE

“A safeword needs to be taken seriously. Sometimes you may be playing with a top you don't know that well, and if they do something to you, you don't want, it's important that you have a way to let them know, IMMEDIATELY. Especially if you're tied up or otherwise made helpless”

(Zilli 2013, 693).

Medtem, ko se splošno prebivalstvo pretežno izogiba bolečini, udeleženci v sadomazohizmu soglasno prejemajo ali prizadejajo bolečino, od blagih do skrajnih oblik (Silva 2015, 13).

Med prve elemente, ki so navdihnili BDSM raziskovalce, se zagotovo štejeta bolečina in spolna kultura (Edmonds 2013, 8). Po Williamsovi (2014, 2) so bolečina, zadovoljstvo in zaupanje

³⁰ Goffman (2008, 44) tak skupek znakov poimenuje tudi 'socialna informacija'.

ključne točke sadomazohističnega odnosa. Moč in bolečina sta generalno gledano, prikazana v kontekstu čustveno osvobajajoče izkušnje videti in biti viden. Odnos temelji na zaupanju, razdajanju sebe in drugega na intimen način, razumevanju samega sebe ter drugih preko sporazumnih misli in telesnih občutkov. Tako razmerje omogoča predajanje eni osebi ter začasno odpoved nadzoru in služenje drugemu, medtem ko dominacija omogoča drugi osebi občutek pristojnosti in velikodušnosti. Na ta način se ustvarja priložnost za spoznavanje posameznikovih omejitev in meja, ki hkrati razširja njegovo obzorje preko povezanosti in vzajemnosti (Beuthin 2014, 1).

V sadomazohistični kulturi sta bolečina in trpljenje simbol moči in predaje, s tem da se preoblikujeta v užitek in posameznikovo konceptualizacijo, ki je neškodljiva. Erotično doživetje se lahko tako zelo okrepi z bolečino, da se zaznavanje bolečine spremeni v spolno vznburjenje (Beuthin 2014, 2), ki predstavlja svojevrstno telesno in psihično napetost, katero človek občuti zaradi okrepljenega izražanja seksualnega nagona in za katero je značilno zadovoljstvo (Erić 2011, 84). Podobno ugotavlja Turleyeva (2011, 117), ki pravi, da sadomazohizem omogoča pobeg od pričakovanih človeških odzivov na določene koncepte, kot je bolečina. Kot posledica tega eskapizma se pojavi nov način doživljanja fizičnih in čustvenih občutkov. Dodaja, da izkušnja s sadomazohizmom omogoča posamezniku življenje v manj omejenem telesu in neomejenost s kompleksnostjo človeštva ter človeških čustev (Turley 2011, 119).

Fizična in čustvena bolečina sta v sadomazohistični praksi pogosto vključena v igro, medtem ko sta krivda in kazen prirejena za namen spolnega zadovoljstva. V nasprotju s splošnim mnenjem, veliko sadomazohističnih praktikov trdi, da dejansko ne marajo bolečine, ampak da bolečina služi kot orodje za psihološko sprostitev. Eden izmed razlogov zakaj se privrženci sadomazohizma odločajo za sodelovanje v teh aktivnosti je ravno povezava bolečine s pozitivnimi posledicami (Silva 2015, 7).

Na drugi strani Weinberg (2006) trdi, da opredeljevanje sadomazohizma, ki se fokusira izključno na bolečino, izgublja bistvo pomena sadomazohizma, ki je ritualizacija dominantnega in podrejenega položaja. Sadomazohisti pogosto smatrajo, da se v njihovem vedenju izmenjuje moč – pravzaprav Weinberg predpostavlja, da je to temeljni element pri opredeljevanju sadomazohizma (Edmonds 2013, 8–9). S tem se strinja tudi Beuthinova (2014, 1), ki pravi, da sta moč in avtoriteta pri vzpostavljanju in ohranjanju diferenciacije moči pogosto pomembnejša kakor bolečina. Preko

moči avtoritete in kontrole namreč dominanten udeleženec kaže vrednost in občutek zaželenosti tistemu, ki se mu podreja in podrejeni partner s predajanjem daje občutek zaželenosti tistemu, ki ima moč in kontrolo nad njim (Beuthin 2014, 1).

Moč in bolečina sta torej splošno gledano prikazana v takem kontekstu, da predstavljata čustveno osvobajajočo izkušnjo videti in biti viden ter dajanja sebe in drugih na intimen način. Predvsem gre, kot je bilo že mnogokrat omenjeno, za veliko mero zaupanja in razumevanja sebe ter drugih preko sporazumnega vedenja in dostopa do njihovih misli ter telesa. Hkrati pa obstaja priložnost za spoznavanje posameznikovih omejitev in meja, ki razširjajo njegova obzorja preko povezanosti in vzajemnosti. Dominacija omogoča eni osebi občutek pristojnosti in velikodušnosti, medtem ko predajanje drugi, pomeni začasno odpoved nadzoru in njenemu služenju (Beuthin 2014, 2).

8 ZAKLJUČEK

Spolno vedenje, ki ga v tem delu obravnavam, je skozi leta doživljajo številne spremembe. Odziv družbe je v marsikaterih primerih odvisen od družbenega konteksta, v katerem se pojavlja. Socialno okolje lahko izzove precejšen pritisk na posameznika, še posebej v času odrasčanja in socializacije. Če je le-ta soočen z bojaznijo pred razkritjem in razcepljen med občuteno seksualno željo, potem zagotovo težje izpostavi svoja pričakovanja in želje. Šele ko posameznik destigmatizira to 'deviantno' spolno vedenje, lahko uživa enake pravice kot to velja za normativno seksualno vedenje.

Medijska izpostavljenost obravnavane tematike zagotovo pripomore k večji informiranosti. Danes nam internet ponuja dostopnejše informacije, kot je to bilo omogočeno starejšim generacijam. V slovenskem knjižnem in virtualnem prostoru ni zaslediti veliko strokovne literature, revij in ostalih virov informacij na temo sadomazohizma, saj ta spada med skrite in težje dostopne manjšinske skupine. Ravno iz tega razloga, sem se odločila za kvalitativno zbiranje podatkov, s čimer sem 'vstopila' v vsakdanje življenje dveh posameznikov, ki ju to spolno vedenje zanima.

9 KVALITATIVNI EMPIRIČNI DEL

“Sexuality may be the origin for happiness and satisfaction on the other hand, but in cases of sexual dysfunction it may cause frustration and suffering. Sexuality is a central motivation in couple formation”
(The origin of sexuality and sexual knowledge, 12).

9.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Ena od značilnosti naše kulture je, da se o seksualnosti kot najbolj intimnem področju človekovega življenja ne govori ali pa se govori zelo malo, zato je zbiranje informacij oteženo in mora potekati potrpežljivo (Erić 2011, 479). Pravzaprav spolnost velja za eno izmed najbolj skrivnostnih in intimnih značilnosti človeškega življenja. Večina ljudi skrbno varuje informacije o svoji spolnosti, včasih celo do te mere, da morda nikoli v življenju ne delijo svojih najgljobljih izkušenj, sanj in želja. V nekaterih primerih niti v dolgoročnih odnosih. Pomanjkanje informacij in napačne predpostavke glede spolnosti se lahko v družbi rezultirajo kot posledica zgrešenega razumevanja, predvsem v manjšinskih seksualiziranih subkulturah (WHO v The origin of sexuality and sexual knowledge, 11).

V svojem delu sem želela raziskati sociološke razsežnosti sadomazohizma, ki je v slovenskem prostoru še vedno močno prezrta spolna praksa. Zanimalo me je predvsem, v kakšnem položaju se nahaja posameznik, kako se spopada s stigmo ter kakšen je njegov odnos do sebe, svojega telesa in njegovih občutkov ter želja, tako na individualni kot družbeni ravni.

9.2 CILJI RAZISKAVE

Goffman pravi (2008, 68), da posameznik, ki ne razkrije svoje stigme, ni pretirano zanimiv za sociologa iz vidika raziskovanja. Hkrati pa je mnenja, da če bi bila stigma razkrita oz. vidna vsem na očeh, verjetno prav tako ne bi zbujala večje pozornosti. Osrednje vprašanje iz sociološkega zornega kota, ki sem ga želela osvetliti v raziskavi, zadeva stigmatizirano skupino in njihovo umestitev v družbeni strukturi ter nepredvidenih dogodkih, s katerimi se ti ljudje srečujejo v

neposrednih interakcijah. Vsega tega pa ni mogoče dobro razumeti brez poznavanja zgodovine, političnega razvoja in aktualne taktike delovanja določene skupine (Goffman 2008, 111), kar predstavlja izhodiščno osnovo na zastavljeni raziskovalni vprašanji, na kateri bom skušala odgovoriti karseda celostno in analitično.

9.3 RAZISKOVALNI VPRAŠANJI

Z raziskovalno paradigmo sem želela pridobiti bogato opisan in poglobljen vpogled v pojav spolnih motenj, bolj specifično na primeru sadomazohizma. Gre namreč za študijo primera, kjer sem preko odprtega tipa vprašanj skušala odgovoriti na dve glavni raziskovalni vprašanji:

1. Prvo vprašanje je bilo povezano z družbeno percepcijo sadomazohističnih praks in z družbeno ter medicinsko konstrukcijo teh seksualnih praks in njihovih posledic – predvsem s stigmatiziranjem. Ob tem me je zanimalo, kako se posledično sadomazohistične prakse kot spolne motnje odražajo v življenju posameznikov oz. posameznic, ki jih prakticirajo.
2. Drugi pa je bil bolj personalni in tesno povezan z vprašanjem dojemanja telesa, igranjem vlog, odnosom do bolečine, strahu in jeze ter ostalih čustev, ki bi naj v takšni spolni praksi vzpodbujali seksualno vznburjenost. Kako je razumljena seksualnost v primeru sadomazohističnih praks in kakšna so pričakovanja v takih spolnih aktivnostih, saj gre za spolno prakso, ki odstopa od prevladujoče družbene percepcije seksualnosti, še posebej heteroseksualnega spolnega odnosa, ki temelji na koitusu in je usmerjen v doseganje orgazma pri obeh spolih, pri sadomazohističnih praksah pa je poudarek na praksi sami.

9.4 OPIS METODOLOGIJE

V tem poglavju magistrskega dela bom utemeljila poglobljeno razumevanje izbrane tematike. Raziskava, ki sem se je lotila, je kvalitativna. Patton (1990, 372) pravi: »Ker je kvalitativno raziskovanje na vsakem koraku odvisno od spretnosti, izvežbanosti, bistrosti in sposobnosti raziskovalca, je kvalitativna analiza na koncu stvar analitičnega uma in sloga raziskovalca. Človeški dejavnik je velika moč in temeljna šibkost kvalitativnega raziskovanja in analiziranja« (Musek v Patton 2017).

Intervju, ki sem se ga lotila, je bil voden zelo natančno in strukturirano, v določenem vzdušju, da so se lahko morebitni negativni učinki zmanjšali na najnižjo možno mero. Intervjuvanec se je moral počutiti sproščeno, dobro in udobno, pri katerem kot izpraševalka nisem smela zavzeti moralističnih stališč z njegovo seksualno prakso, ampak sem mu morala omogočiti svobodo govora o njegovi seksualnosti, aktivnostih in funkcioniranju. Posebej občutljivi pogledi, ki so se lahko pojavljali v tem primeru, so spolni, družbeno-ekonomski, psihološki, kulturni, ideološki, telesni, in fiziološki profili posameznika (Erić 2011, 479–480). Pri tem sem morala paziti, da se tema pogovora ni začela takoj s kočljivo temo, ampak da je postopoma napredovala od nevtralnih do splošno sprejemljivih tem, ter do tistih, ki so v seksualni aktivnosti kulturološko in družbeno definirane kot tabu. Potrebno se je bilo držati tudi pravila, da se ne postavlja preveč neposrednih vprašanj, saj lahko le-ta preveč obsojajo. Prepovedana je bila tudi sugestija s strani izpraševalca, saj se ne sme pozabiti, da je normalno seksualno vedenje subjektivno doživetje in se zato razlikuje od človeka do človeka. Zaradi tega se ne sme ocenjevati kaj je normalno in kaj ne (Erić 2011, 479–480).

9.5 VZOREC

Raziskava v magistrskem delu je preplet sekundarnih virov in izvedene študije primera, s katero so bili zbrani izkustveno gradivo in podatki. Za izbiro vzorca sem se odločila izvesti intervju z dvema osebama, ki sadomazohističen odnos prakticirata ali pa sta ga prakticirala v preteklosti. Vzorec je bil izbran slučajno, s pomočjo administratorja portala BDSM Kluba Slovenija. Intervjuvani osebi sta stari med 29 in 50 let, živéči na Vrhniki in v vzhodni Sloveniji. Obe sta bili seznanjeni z anonimnostjo in namenom intervjuja.

Za to metodo raziskovanja sem se odločila zaradi deduktivnega procesa, ki ga omogoča družboslovna raziskava. Poleg tega nudi izkustveno vlogo in daje empirične podatke, ki so neposreden rezultat realnega sveta. Hkrati pa bogati razumevanje izbrane tematike in specifičnih primerov iz obstoječih spolnih praks ter pogloblja vpogled v procese, vedenje in odnose v danem okolju, s čimer lažje razumemo in pojasnimo obravnavan družbeni pojav.

Tabela 8.1: Demografski podatki

1. Spol	Moški (M)	Ženska (Ž)
2. Starost	50	29
3. Najvišja dokončana izobrazba	univerzitetna	višja strokovna
4. Trenutna zaposlitev	samozaposlen	brezposelna
5. Trenutni zakonski stan	poročen	samska, v razmerju s parom

(M in Ž, 50 in 29 let 2016).

9.6 RAZISKOVALNI INSTRUMENT - ŠTUDIJA PRIMERA

‘Študija primera je ponavadi študija enega samega primera ali manjšega števila primerov’
(Starman 2013, 73).

Študija primera (angl. case study) je »splošen izraz za raziskovanje posameznika, fenomena ali skupine« (Starman v Starman 2013, 69). Značilen je »celovit opis posameznega primera in njegova analiza« (Mesec v Starman 2013, 69). Sem spada odkrivanje teh značilnosti ter njegovo delovanje in proces raziskovanja samega sebe (Mesec v Starman 2013, 69).

S študijo primera intenzivno in podrobno analiziramo in opišemo npr. osebe vsako zase (neko njeno dejavnost, njene posebne potrebe, življenjsko situacijo, življenjsko zgodovino itn.), skupino oseb (šolski oddelek, skupino učencev s posebnimi potrebami, učiteljski zbor itn.), institucije vsako zase oziroma neki problem (probleme), proces, pojav ali dogodek v posamezni instituciji ipd.; pri tem gre za študijo primera kot obliko deskriptivne metode, če ostajamo s takimi analizami le na deskriptivni ravni; če se povzpne tudi na kavalno raven, prehaja študija primera že v neeksperimentalno metodo (Sagadin 1991, 31).

Na področju kvalitativne metodologije so bile študije primera med prvimi vrstami raziskav. Najdemo jih v »mnogih cenjenih klasičnih delih v vseh disciplinah, prav tako obsegajo velik del strokovnih monografij in člankov v psihologiji, zgodovini, vzgoji in izobraževanju ter medicini« (Flyvbjerg v Starman 2013, 67). »Kljub dolgi zgodovini in široki uporabi je vendarle deležna

majhne pozornosti med različnimi vrstami raziskav v družboslovnem raziskovanju, morda celo najmanjše« (Flyvbjerg v Starman 2013, 67). Posameznika ali manjšo skupino se proučuje v določenem času, raziskava se usmerja k lokalnemu, k tradiciji in življenju. Namesto, da bi povzemale, preskušale različne domneve in posploševale, se obračajo raje k posamezniku, kjer ne govorijo o brezčasnosti, ampak o konkretnem času. Rezultate opišejo in razložijo v povezavi s konkretnim kontekstom. Še posebej ustrezne so, ko nas zanimajo družbeni odnosi in procesi ter ne le en sam, temveč več vidikov (Cencič v Andrejčič 2010, 44–45). Ponovitve v študiji primera niso možne, »saj je pri ponovitvi primer že drugačen«, zato pri študiji primera pokažemo zanesljivost z natančnim in izčrpnim opisom postopka zbiranja podatkov (Mesec v Andrejčič 2010, 50).

»Lahko vsebuje različne pristope, tako kvalitativnega kot tudi kvantitativnega, ki se lahko med seboj dopolnjujeta« (Starman 2013, 68). Tako je za »kvalitativno raziskovanje značilna interpretativna paradigma, kjer je poudarek na proučevanju subjektivnih doživetij posameznika in na ugotavljanju pomena, ki ga posameznik pripisuje posameznim dogodkom« (Starman 2013, 68). Subjektivni pogledi raziskovalca na proučevano situacijo v takem primeru niso nujno zanemarljivi. Po Vogrincu (2008, 14) je značilen tudi idiografski pristop ali proučevanje posameznih primerov, kjer je »poudarek na razumevanju in interpretaciji raziskovanih situacij, procesov, odnosov, ravnanj in drugega z vidika njihovih udeležencev« (Starman 2013, 68). Kvalitativen način raziskovanja se uporablja predvsem za odkrivanje globine posameznega primera ali večih primerov, kjer odkrivamo občutja, vrednote, stališča in percepcije, medtem ko je raziskava pri kvantitativnem načinu usmerjena bolj na širino. Narava kvalitativnega raziskovanja zahteva majhne vzorce, zato rezultati raziskovanja niso statistični odraz populacije (Andrejčič 2010, 45).

Sagadin trdi, da s študijo primera intenzivno in podrobno analiziramo ter opišemo neko dejavnost, posebne potrebe, življenjsko situacijo ali zgodovino določene osebe ali skupino oseb, neki problem ali institucijo vsako zase, proces in dogodek ali pojav v posamezni instituciji (Sagadin v Starman 2013, 69), dodatno Simons razširja, da gre za »poglobljeno raziskovanje iz mnogih perspektiv, glede na kompleksnost in edinstvenost posameznega projekta, institucije, politike, programa ali sistema v vsakdanjem kontekstu« (Simons v Starman 2013, 70).

Za povečanje kredibilnosti študije primera Sturman (Sturman v Starman 2013, 79) navaja naslednje:

1. *Postopki pridobivanja podatkov morajo biti razloženi.*

2. *Zbrani podatki morajo biti na voljo za ponovno analizo.*
3. *Negativne instance naj bodo navedene.*
4. *Pristranskost je treba priznati.*
5. *Analize s terenskega dela naj bodo dokumentirane.*
6. *Odnos med trditvami in dokazi naj bo pojasnjen.*
7. *Primarni viri naj se razlikujejo od sekundarnih, enako velja za opis in interpretacijo.*
8. *Zapiski in dnevniki naj označujejo dogajanja v različnih fazah študije.*
9. *Metode naj bodo načrtovane tako, da preverjajo kakovost podatkov.*

9.6.1 OMEJITVE

Preden sem pridobila intervjuvanca, sem se srečala s kar nekaj ovirami. Spolna praksa, ki sem si jo izbrala za analiziranje, je v našem družbenem prostoru še vedno močno skrita oz. se o njej ne govori množično in javno. Ker v krogu svojih prijateljev, družine in znancev ne poznam nobenega (razkritega), ki bi ga zanimala tovrstna spolna praksa, sem šla najprej na splet in pregledala forume ter skupine na družabnih omrežjih, kjer bi se lahko govorilo in pisalo o pogledih in izkušnjah ljudi, ki so del sadomazohistične subkulture. Razen foruma BDSM Kluba Slovenije, se ni našlo nič aktualnega, le nekaj odprtih tem iz prejšnjih let. Skupine na družabnih omrežjih pa so bile zaklenjene za javnost. Začela sem razmišljati, da bi sama odprla novo temo na določenih forumih s tematiko o spolnosti. Ker sem želela izpeljati stvari korektno s strani profesije, sem v kratkem opisnem besedilu ob odprtju nove teme na treh resnejših forumih omenila in razložila, zakaj sem se prijavila na določen forum, kakšen konkretno je moj namen, čemu iščem, kje me lahko kontaktirajo in seveda izrazila hvaležnost ob morebitnem prostovoljcu oz. prostovoljki, ki bi bil pripravljen sodelovati v moji raziskavi. Razen nekaj nerelevantnih komentarjev, trud po enomesečnem čakanju ni obrodil sadov. Nazadnje sem se po pomoč zatekla k forumu BDSM Kluba Slovenije.

9.7 PREDSTAVITEV FORUMA BDSM KLUBA SLOVENIJE

Spletna stran je odeta v temno sivo barvo, nekoliko svetlejše sive robove, tekst je ponekod bele, drugje rumene barve. Na naslovni strani zgoraj vidimo, poleg imena foruma, nekaj slik, ki

nakazujejo oz. prikazujejo sadomazohističen spolni odnos. Forum je zaklenjen za nečlane, vstop pa je možen le ob odobritvi administratorja na sprejemljive odgovore, ki jih na spletni strani zastavljajo za odklep vsebin.

Na začetni strani tako piše (Forum BDSM Kluba Slovenije 2016):

Spoštovani obiskovalci!

Znašli ste se na straneh Portala BDSM Slovenija, kjer se združujemo in povezujemo tisti, ki nas družijo BD (Bondage in Disciplina), DS (Dominanca in Submisivnost) in/ali SM (Sado– in Mazohizem).

Forum je namenjen izmenjavi informacij, mnenj, izkušenj, materialov (...) na temo BDSM–ja, katerega glavno načelo je 'varno, razumno in sporazumno'.

Če vas tematika zanima, ste prišli na pravo mesto!

Tu boste našli izčrpne informacije za začetnike, splošne pogovore o BDSM–ju, debate o zelo specifičnih fetiših in zanimanjih, nasvete in navodila za uporabo in/ali izdelavo raznoraznih pripomočkov, bloge naših članov in še in še.

Za tiste bolj umetniško usmerjene občasno organiziramo natečaje različnih vsebin (od literarnih do fotografskih itd.), v okviru foruma (ter izven) pa se redno prirejajo BDSM delavnice in dogodki.

Varnost, diskretnost ter verodostojnost forumske skupnosti so nam zelo pomembni. Da se izognemo smetenju in firbcm ter se prepričamo, da pridejo na forum zgolj tisti, ki jih BDSM resnično zanima, od novih članov pričakujemo kratko predstavitev na podlagi naslednjih treh vprašanj:

- 1) Kaj pomeni kratica BDSM in kaj vam pomeni BDSM osebno?*
- 2) Kje se najdete v njem?*
- 3) Razlogi, zaradi katerih želite vstopiti na forum?*

Ko od vas prejmemo smiselne odgovore na zgornja vprašanja, vam članstvo potrdimo in lahko dostopate do vseh člankov, se udeležujete diskusij in chat–a, z redno aktivnostjo na forumu pa pridobite dostop do dodatnih vsebin (zasebna sporočila, blog, zgodbe itd.)

Prudružite se nam, ne grizemo, razen seveda – kot se radi pošalimo – če si tega želite!

Upravni odbor Portala BDSM Slovenija

Poleg predstavitve foruma, lahko na isti strani zasledimo še nekaj dražilcev (ang. teaser), katerih celotna vsebina je nerazkrita za nečlane – to so citati dneva, najnovejši statusi, zadnje objave na

blogih, tvite in povezavo do družbenega omrežja Twitter, najnovejše video vsebine, primer neustreznega odgovora na eno izmed zastavljenih vprašanj, s čimer se pokaže resnost 'vratarja' za odklep vsebin, ki jih ponujata forum ter portal in statistiko na dnu začetne strani. Poleg tega, si lahko resen, naključni ali radoveden obiskovalec med drugim prebere še pravila portala, ki se nahajajo desno zgoraj na začetni strani. Tam je zapisano (Forum BDSM Kluba Slovenije 2016):

Spoštovani.

Naša vizija je imeti prostor, ki bo namenjen širšemu krogu sodelujočih članov, ki jih zanima BDSM.

Forum je namenjen širjenju informacij in zavesti. Največja vizija, ki je tudi naše vodilo je, da bomo skupnost.

Da bi se na teh straneh dobro počutili, vas vabimo, da prispevate k vsebini in po svojih močeh obogatite portal in forum s prispevki, komentarji in slikami. Pri tem vas prosimo, da se držite nivoja 'dobrega okusa'.

Spletni portal in forum BDSM Slovenija sta zasnovana tako, da omogočata živahno in konstruktivno debato na temo BDSM (in s tem povezanimi temami) in novim članom nudi informacije, izkušnje in prostor za odkrivanje BDSMja.

S članstvom na forumu in objavljanjem nanj se strinjate s sledečimi pravili, ki so namenjena zagotavljanju prijaznega, varnega in pozitivnega okolja za vse člane.

Nekoliko nižje sledijo spletne povezave do pravil, s katerimi se mora seznaniti tisti, ki želi vstopiti v notranjost portala in foruma. Pravila so jasna in strogo določena.

Pod besedo 'vedenje' tako najdemo (Forum BDSM Kluba Slovenije 2016):

- 1) *Varnost ter dobro počutje: v želji, da bi se uporabniki foruma počutili dobro in varno, ni zaželeno nadlegovanje, vzpodbujanje preprirov in ostalih motečih dejavnikov, ki se lahko pojavljajo v vsebini objav, naslovih tem, citiranju objav, v zasebnih sporočilih in pri uporabniških imenih.*
- 2) *Prijava na strani BDSM Slovenija: registracija oz. prijava ni dovoljena z večimi uporabniškimi imeni. Prav tako niso dovoljena nasilna ali žaljiva uporabniška imena ter uporabniška imena, ki bi bila žaljiva ali napadalna do drugih članov.*
- 3) *Vedenje*
 - 3.1) *Izzivanje preprirov in povzročanje slabe volje (trolling): 'trolling' pomeni eno ali serijo objav člana z namenom sprožiti prepriro ali slabo voljo ali objavo, ki je žaljiva za ostale člane (vključno z*

ekipo foruma), saj takšne objave in odgovori nanje spodkopavajo prijazno atmosfero foruma in ne bodo tolerirane. Vsebina takšnih neprimernih objav je lahko:

- *osebni napad na druge člane foruma,*
- *očitno nesmiselno nasprotovanje splošno znanemu*
- *namerno žaljenje članov foruma ali njihovih prispevkov*
- *namerno neupoštevanje odločitev moderatorjev glede lastnih ali objav drugih članov foruma in namerno povzročanje težav.*

3.2) Rasizem, seksizem, diskriminacija na podlagi starosti in verska netoleranca: forum BDSM Slovenija je dostopen vsem uporabnikom nad 18 let in združuje ljudi različnih starosti, narodnosti in ozadij. Netolerantnost do vere, kulture, IQ-ja, spola, fizičnih lastnosti in starosti je nesprejemljiva. Prav tako naj bodo člani foruma vljudni in potrpežljivi do tistih, ki jim slovenščina ni materni jezik in se morda zaradi tega nekoliko slabše ali bolj nerodno izražajo.

3.3) Razpihovanje (flaming): Razpihovalne objave so objave, ki so pretirano nasilne, napadalne, grozilne ali po naravi agresivne. Diskusija in debata sta zaželeni, ne dopušča pa se nevljudnosti, žaljivih objav, osebnih napadov itn.

V drugem razdelku je z naslovom 'primernost vsebin' zapisano (Forum BDSM Kluba Slovenije 2016):

- 1) Zaupne/osebne informacije: članom foruma ni dovoljeno objavljanje zaupnih in drugih informacij kot so osebna imena, telefonske številke, poštni naslovi, e–maili itn., ki bi lahko posegale na področje zasebnosti ali osebnih pravic drugih članov. Ravno tako se zasebna sporočila in e–maili, poslani znotraj foruma, smatrajo za zasebne in jih ni dovoljeno javno objaviti brez izrecenga dovoljenja vseh udeležениh v pogovoru. Z objavo vsebin član zagotavlja, da ima avtorske pravice za to vsebino ali je pridobil dovoljenje avtorja vsebine ali je vsebina v javni domeni.*
- 2) Nasilna ali žaljiva zasebna sporočila: v primeru neprimernega ali žaljivega zasebnega sporočila lahko člani foruma javijo prijavo administratorjem.*
- 3) Obrekovanje: v primeru, da objave na forumu ali v zasebnih sporočilih namigujejo na uničevanje ugleda posameznika.*
- 4) Poslovno in osebno oglaševanje.*
- 5) Nezaželena sporočila (spam, ircanje).*
- 6) Dvojno objavljanje prispevkov in tem.*
- 7) Nerelevantne/nesmiselne objave.*
- 8) Vsebinsko s temo nepovezane objave (off topic).*

9) *Vsebinsko s forumom nepovezane teme.*

V predzadnjem, tretjem razdelku z naslovom 'moderiranje' so napisana spodnja pravila (Forum BDSM Kluba Slovenije 2016):

Da uporabnikom zagotovijo varno in prijazno okolje, imajo forumski moderatorji možnost predstavljati ali odstraniti forumske objave in teme.

- 1) *Izbris (umik) objav.*
- 2) *Izbris (umik) tem.*
- 3) *Zapiranje tem.*
- 4) *Povezave (linki).*
- 5) *Opozorila in predhodna odobritev objav s strani moderatorjev.*
- 6) *Obrazložitve moderiranja.*

V zadnjem razdelku pa so podrobneje opisane še avtorske pravice in vsebina, kjer se opozarja na to, da so zapisi na forumih in 'chatu' objavljeni na lastno odgovornost, da se z objavo strinjate in da so prispevki vidni tudi drugim članom, da si administratorji pridržujejo pravico do izbrisa neprimernih prispevkov, med katere sodi tudi najostrejši ukrep, to je izključitev motečih članov brez pojasnila in, da so avtorske pravice last avtorjev, s čimer se »z objavo na forumu že strinjate, da se prispevki delno ali v celoti uporabijo na straneh foruma in kluba« (Forum BDSM Kluba Slovenije 2016). Bodoče uporabnike se naproša tudi, da si v celoti preberejo pogoje uporabe in da v nadaljnje pri podajanju in objavljanju zgodb ravna v skladu s temi navodili in spoštujejo zakonske določbe spletnega mesta. Na koncu se vsem lepo zahvaljujejo za registracijo in želijo čim več prijetnih trenutkov na forumu (Forum BDSM Kluba Slovenije 2016).

9.7.1 PRVI KONTAKT Z INTERVJUVANCEMA

Raziskavo sem si zamislila tako, da pridobim kontakt od vsaj enega člana, ki prakticira sadomazohističen odnos, zato se mi je zdelo smiselno, da se ne pretvarjam pri odgovorih na vprašanja in pišem direktno administratorjem, kakšen je moj namen in če so mi pripravljeni pomagati pri iskanju prostovoljca oz. prostovoljke. Takoj naslednji dan po odposlani elektronski pošti so mi pozitivno odgovorili nazaj, da bodo prošnjo posredovali na forum in mi javili, če bo kdo pripravljen na sodelovanje. Na srečo sta se po nekje treh tednih javila dva, moški (ki ga bomo

v nadaljnje zaradi anonimnosti označevali s črko M) in ženska (ki jo bomo v nadaljnje označevali s črko Ž).

Ob vprašanju kakšen je bil namen prijave na forum in kaj jima pomeni sta odgovorila:

M: *»Da bi delil svoje izkušnje, sicerteh ni toliko, in da bi izvedel kaj novega in da bi srečal in spoznal nove ljudi.«*

»Pomeni mi iskren pogovor, zabavo in prostor, kjer lahko vprašam lahko še tako neumno vprašanje pa bom zmeraj našel pravi odgovor.«

Ž: *»Na BDSM forum sem prišla direktno iz kupida, saj je tam skupina takrat kar malo zamrla. Bila sem mlada in vedoželjna, komaj sem ugotovila, kako se poimenuje to, kar mi je do takrat manjkalo, tako pri spolnosti kot tudi drugače. Želela sem spoznati, kako drugi živijo te svoje sanje, svoja hotenja in poželenja, če je še kdo tako 'premaknjen' kot sem sama.«*

»Na forumu sem že označena kot inventar. Sama imam na njem precejšnje število prispevkov, tako vprašanj kot odgovorov, nekaj časa pa sem tudi sama razpisovala srečanja, kasneje tudi pomagala pri organizaciji dogodkov. (Tu se izkaže tisto o mojem karakterju, smeh.) Vedno sem bila za to, da če ima kdo kakšne probleme, naj vpraša. Definitivno se bo nekje našel nekdo, ki se je znašel v podobnem primeru in bo vedel, kaj odgovoriti. Čeprav je to potem dokaj javno (za določeno skupino ljudi), vseeno najhitreje najdeš odgovor na svoj problem.«

9.8 REZULTATI

9.8.1 PREDSTAVITEV RAZISKAVE

Študija primera je bila izpeljana na dveh osebah, na primeru moškega in ženske. Zaradi narave obravnavane teme in občutljivosti obravnavane tematike, je bil dostop do večjega vzorca praktično nemogoč. Podatke sem pridobila s pomočjo individualnega intervjuja, raziskovalni instrument pa je bil vprašalnik, ki je bil enak za obe osebi, ki sta v raziskavi sodelovali ločeno drug od drugega. Sestavljen je bil iz petinpetdesetih vprašanj, kjer je bil red vprašanj takšen, da so si vprašanja sledila v smiselnem zaporedju. Vprašalnik sem razdelila v posamezne vsebinske sklope. Začel se je:

1. Z zaprtimi demografskimi vprašanji.
2. Nadaljeval z odprtimi vprašanji o spolni usmeritvi ter spolnimi in kakršnimi lastnostmi.
3. V tretjem sklopu vprašanj smo se usmerili na poznavanje zgodovine sadomazohizma in razlage lastnih izkušenj od začetka zanimanja za to spolno prakso do sedaj.
4. V četrtem delu smo se dotaknili stigmatiziranosti v povezavi s to spolno prakso.
5. V petem delu smo na kratko omenili delovanje in aktivnosti na forumu.
6. V predzadnjem delu je bilo govora o aktivnostih, bolečini, fantazijah in igranju vlog.
7. V zadnjem deli zaključili z razmišljanjem in razumevanjem te spolne prakse – kako jo vidita onadva ter kakšna prihodnost jo po njunem mnenju čaka.

Osnova za analizo odgovorov na zastavljena vprašanja so bili odgovori izprašanih oseb. Zaradi kočljivosti teme, logističnih preprek, intimnega in sproščenega vzdušja ter pomembne objektivnosti, smo intervju izvedli preko elektronske pošte. Udeleženca, katera sem vključila v raziskavo, sta sodelovala popolnoma prostovoljno. Zadovoljna sta bila z zagotovilom, da ostaneta anonimna ter da se dobljeni podatki uporabijo zgolj v izobraževalne namene.

9.8.2 INTERPRETACIJA IN ANALIZA REZULTATOV

V tem poglavju bom predstavila analizo in interpretacijo pridobljenih podatkov, ki sem jih zbrala s pomočjo opravljenih intervjujev ali kakor poimenuje metodo spraševanja Scheuch (1973) – 'kraljevska pot družboslovnega raziskovanja' (Toš in Müller 2010, 26).

9.8.2.1 PREDSTAVITEV INTERVJUVANCEV

Intervjuvanca sta po naravi različna karakterja. Na eni strani imamo M, ki se opiše kot flegmatik ter na drugi strani Ž, ki izpostavi svojo izredno energičnost ter vodstvene in organizacijske sposobnosti.

M: »Po Hipokratu flegmatik, drugače miren in rad opazujem.«

Ž: »Sem izredno energična oseba, zagreta tako za individualno delo kot za timsko delo. Po horoskopu sem levinja in kača, oboje pa zelo dobro prikaže moj karakter v družbi. Sicer sem v

skupinah vedno postavljena za vodjo (hote ali nehote), saj že od malega izkazujem velike vodstvene in organizacijske sposobnosti.«

Košiček in Košiček (1978, 284) izpostavita, da je spolno vedenje vsakega posameznika v veliki meri odvisno od vseh struktur njegovih osebnosti ter, da spolnost vpliva na celotno človekovo duševno življenje, saj gre za močno komponento njegove osebnosti. Razlikujeta se tudi v spolni usmerjenosti, saj M zanimajo heteroseksualni odnosi, Ž pa se opredeli kot biseksualka. M preferira vlogo gospodarja v spolnem odnosu in se potemtakem označi s sadistom, medtem ko je Ž raje v vlogi sužnje in najraje uživa v mazohističnem spolnem odnosu.

M: *»Težko rečem, sem gospodar; nadrejen, če to pomeni sadist, potem sem sadist.«*

Ž: *»Sem sužnja, tudi mazohistka, ob redkih trenutkih pa uživam tudi v sadizmu, ampak res redkih. Tega definitivno ne gre enačiti, zato poudarjam svojo vlogo.«*

Po Štularjevi (1998, 453) so »spolne vloge le zunanji izraz spolne identitete«, ob čemer je »spolna identiteta odločilna tudi pri percepciji sveta in načinu delovanja v njem.« Spolna delitev v takem seksualnem odnosu naj ne bi bila povezana z nobeno osebno karakteristiko subjekta (Weiss v Jozifkova in Flegr 2006, 712).

Strinjata se v pogledu glede izkušnje v takem spolnem odnosu – pri nobenem ne gre zgolj za seksualno izkušnjo, ampak za izkušnjo prijateljstva, za globoko razumevanje do drugih ljudi, nekaj več, kot le spolni odnos.

M: *»Ne. Izkušnja prijateljstva, globoko razumevanje drugih ljudi.«*

Ž: *»Nikoli mi ni šlo le za seksualno izkušnjo. Vse od začetka sem iskala nekaj več, tudi v odnosu, ne samo v interkurzu samemu. Zaradi tega sem se tudi razšla z vsemi prejšnjimi fanti/partnerji, ker sem jih sčasoma popolnoma začela vrteti okoli prstov, to mi pa ni odgovarjalo, čeprav se je mogoče 'v postelji' poklapalo.«*

Kot smo zapisali zgoraj, gre torej tudi pri njima za močno psihološko in ne le fizično povezavo. Vzajemno zaupanje, spoštovanje med spoloma in njuna enakopravnost ter svobodni odnosi, lahko torej dosegajo svobodno obliko spolnosti, ki je potrebna za vzdrževanje določenega spolnega odnosa. Za takšen doseg pogleda na spolne odnose je nujna veliko višja stopnja psihične zrelosti,

večji občutek za odgovornost ter veliko močnejša socialnost in sposobnost za sodelovanje z drugim človekom (Košiček in Košiček 1978, 279–280).

Pri obeh je iz odgovorov razvidno zdravorazumsko pojmovanje sadomazohističnega spolnega odnosa, znane so tudi meje, do kamor se lahko gre. Najpomembnejše elemente ob vzdrževanju takega razmerja oba vidita v neizmernem zaupanju, sproščenosti ter dogovoru. Le s takšnim pojmovanjem, se lahko podrejenec prosto predaja nadrejenemu in obratno. Gre torej za spolno izkušnjo, kjer bolečina in moč predstavljata sporazumno omejitev, do kamor lahko posameznik nadzira situacijo. Potrdila so se moja domnevanja, da oba v sadomazohizmu vidita 'zdravo' spolno izkušnjo.

M: *»Kaj je sploh normalen odnos, takega kot sta se šla Adam in Eva, pa še tam nisem prav gotov, da nista uporabila kakšen pripomoček. Najbrž ni običajen odnos če uporabiš kondom. Mogoče pa je pri BDSM odnosu mnogo večji poudarek na sami predigri in igri, mnogokrat je to glavni del in se lahko zaključi brez spolnega odnosa (kopulacije).«*

Ž: *»Kolikor sem sama imela priložnost izkusiti, opazovati in spremljati, je največja razlika v zaupanju in pogovoru. Kadar podrejena oseba ne čuti več zaupanja do nadrejene, je odnosa avtomatsko konec. Ne gre dalje. Seveda tudi pri 'normalnem' odnosu velja podobno, vendar tam lažje prikriješ, ali nekomu zaupaš ali ne in potem se začnejo zavlačevanja in prikrivanja in varanja ter vse, kar spada poleg.«*

Zanimanje za BDSM se je pri obema pojavilo nekje ob koncu srednje šole, pri Ž, ko je bila stara 18 let, pri M, ko je bil star 20 let. Nagnjenost k tej spolni praksi pri nobenem ne izvira iz kakršnih koli otroških travmatičnih izkušenj, prej bolj obratno.

M: *»Mislim, da me vrača na našo prvinskost, kjer so bili moški pri spolnem odnosu mnogo bolj nasilni. Mislim, da je tudi neka vrsta staromodnosti vmes. Je pa zanimivo, da ženske to sprejemajo, pripravi pripravi, kar pa drugače ne bi niti pod razno sprejele. To drugo vprašanje je pa že klasično. Ni bilo nobenega takega dogodka prej obratno!!!! Sicer tudi sam ne poznam nekoga, ki ima tako prakso res rad in uživa v njej, da bi imel kakšno hudo preizkušnjo iz otroštva. Predpostavljam, da lahko kaj takega obstaja, ampak tak odnos zagotovo ne bi bil pravi, če ni oseba take hude preizkušnje pravilno prebolela.«*

Ž: *»V otroštvu nisem imela nikakršnih travmatičnih izkušenj. Lahko bi rekla, da sem imela zelo lepo otroštvo, kljub temu, da smo bili zaradi finančnega stanja prisiljeni bolj skromno živeti in nekaj kasneje, da sem morala sama skrbeti za marsikaj. Vendar so se moja nagnjenja pokazala že veliko let pred tem, ko sem še kot brezskrbna mala deklica tekala po travnikih in nabirala rožice, risala po*

stenah, se učila kuhati kavo in še marsikaj. Vzroka za ta 'nagnjenja' ne najdem. To enostavno je v meni, od nekdaj.»

Nekateri raziskovalci opozarjajo ravno na nasprotno. Beuthin (2014, 3) pravi, da je izvor takih spolnih želja in vedenja v psiholoških teorijah oblikovan preko neizogibnih otroških travm. O tem razpravlja tudi Nichols (2011), ki pravi, da bi naj šlo v nekaterih primerih celo za celjenje otroških ran. Ljudje pripišejo lastnim izkušnjam različne pomeni in konstrukte, zato gre v tem primeru za kompleksnejšo obravnavo, kakor se kaže na prvi pogled.

9.8.2.2 NJUNE IZKUŠNJE

Javno mesto ni kraj, kjer bi M in Ž prakticirala sadomazohističen spolni odnos. Najljubšega prostora tudi ravno nimata. M je važno, da je prostor primerno opremljen, Ž pa se prepušča nadrejenim, čeprav je BDSM spolno prakso pripravljena prakticirati vedno in povsod. Obema se zdi psihično stanje bolj pomembno, saj se kondicijsko da prilagoditi, mentalno pa moraš biti karseda priseben in močen, saj se v nasprotnem primeru lahko kaj zalomi ali pripelje do nevarnih položajev. Pričakovano je njemu najljubša vloga gospodarja in njej vloga sužnje. Njega vzburi vse – od priprav, napetosti, odziva podrejenke, njene oprave in lepega telesa. Njo pa že sama misel na nadrejenega Gospodarja in Gospodarico, kar pa se poglobi ob spominih, že doživetih občutkih in dejanjih. Tako je dejanski dotik toliko bolj intenziven.

M: *»Vsekakor (op. a. pomembnost fizične in psihične kondicije), ker je včasih treba biti zelo priseben, ker nas lahko zapelje tudi do zelo nevarnih položajev.«*

Ž: *»Kar se tiče kondicije, se da intenziteto samega akta prilagoditi temu, kaj lahko posameznik fizično prenese. Tako da fizična kondicija niti ni nek pogoj za izvajanje tovrstnih praks. Je pa v nasprotnem primeru izredno priporočljivo, da je oseba psihično močna, saj se lahko v nasprotnem primeru tudi zlomi. Ne le za nekaj trenutkov, ur ampak za lepo obdobje. In potem lahko potrebuje tudi strokovno pomoč, da prebrodi to, kar mu je povzročilo travmo.«*

Razliko vidimo tudi pri njunem prvem srečanju s to spolno prakso. On je dobil namig oz. povabilo iz oči v oči, na pobudo sodelavke v istem podjetju. Pri njej se je zgodilo ravno nasprotno. Začelo se je preko spleta z dopisovanjem in raziskovanjem same sebe ali jo dejansko ta spolna praksa tako

zelo zanima. Izkazalo se je, da ima interes in da je pripravljena na izkušnjo tovrstnega spolnega odnosa.

M: »Jaz sem delal pri obrtniku, ona je pa bila tajnica. Povabila me je k sebi, je kar sama prevzela pobudo, nekaj je namigovala, ko mi je porinila bič v roko se pa nisem branil.«

Ž: »Najprej sem se povezala z Gospodarjem in si mesece in mesece pisala z Njimi preko spleta. Že od prvega pogovora se je jasno vedelo, da me to zanima oz. da so prisotni enaki interesi. Okoli določenih podrobnosti se sicer nisem strinjala, vendar sem tekom pogovora doumela bistvo tistega, pri čemer me je nekaj motilo. Med temi pogovori sem sama že drugje počasi že začela delno izkušati 24/7 varianto tovrstnega odnosa in sem dojela, kaj mi hočejo (takrat še ne moj) Gospodar razložiti.«

Tako bi lahko rekli, da je njegova izkušnja bila 'filmska', medtem ko bi lahko pri njej šlo za neko vrsto kiberseksa, saj gre tukaj za instrument eksperimentiranja in oz. ali poglobljanja seksualnih praks ter vedenja, ne le za spreobračanje k novim oblikam seksualne psihopatologije. Na nek način kiberseks predstavlja prakso osvobajanja seksualnih navad in vedenja, pri čemer se uporabljajo »nove tehnologije«, ki »najbolj ustrezajo njegovim namenom« (Vlena 1994, 123–124). Potrebno se je edino zavedati, da je »kiberseks« v prvi vrsti »komunikacijski moment, ki zadeva spolnost in možnosti njene razširitve«, raziskovanja, spreminjanja, preoblikovanja in pomnoževanja (Vlena 1994, 123–124).

Na posameznikovo sprejemljivost nedvomno močno vpliva tudi komunikacija in ne le vprašanje vidljivosti oz. vpadljivosti (Goffman 2008, 113). Normativna pričakovanja se kažejo tudi na področju socialnega življenja. Čeprav M trdi, da se sploh ne počuti stigmatiziranega, pa lahko iz odgovorov razberemo, da razen tega, da spolno izkušnjo v mili obliki deli z ženo in se o tem z drugimi, razen z njo, ne pogovarja, kaže na neko prilagodljivost družbi in potisnjenost na rob ali na neko komfortno cono. Hkrati meni, da ostalih prijateljev oz. znancev ter bližnjih to nikakor ne zanima in jih s tem tudi noče obremenjevati oz. vsiljevati svojega načina spolnega življenja. Na drugi strani se Ž počuti zaznamovano, saj so njene misli prepredene s tem spolnim odnosom in je mnenja, da se je zaradi tega v zadnjih letih spremenilo tudi njeno vedenje, za katerega sama pravi, da je sedaj bolj zadržano. Za razliko od njega, ima ona nekaj prijateljev, s katerimi lahko govori o tem odkrito, vendar z omejenim številom informacij, saj vsega ne želi posredovati naprej. Zanimivo, da se večina odloči za razkritje iz razloga, da na ta način najde partnerja oz. istomislečega prijatelja (Kularski 2013, 3).

M: »O tem se ne pogovarjam, ker do sedaj nisem opazil, da bi jih to zanimalo. Če sem namignil na to ni bilo odziva.«

»Če ljudi to ne zanima o tem ne govorim.«

»Nekateri se zgražajo, čeprav vidim, da v vsakem je malo tega. Prej bi rekel, da iz njih veje nevoščljivost in se zato zgražajo, ker si ne upajo. Nekateri so bolj spravljeni češ, če komu to paše naj počne, jaz nikoli. Mnogokrat jih zbodem o zarečenem kruhu.«

Ž: »Tisti prijatelji, ki so to izvedeli od mene, deloma niti niso bili presenečeni, čeprav jim je to, v čemer sem, kar ekstrem. Kdo vpraša, kaj mi je tega treba, zakaj se tako pustim vendar niti pod razno ne razumejo, ker sami niso nikoli občutili tega, kar občutim/čutim sama. Meni je to tako v krvi, da mi je to edino, kar si želim poznati. In če tega nikoli nisi izkusil ali pa nisi dojemljiv za to, tega niti ne moreš vedeti.«

»Načeloma o tem raje molčim, saj se mi ne da razlagati vsega o tem, mogoče določenih zadev niti ne smem omenjati. Če je že prijatelj sam v sceni, mi ni takšen problem, saj vem, da se lahko malo več pogovarjam o tem, ko pa pride do vanilla oseb, sem pa definitivno raje čisto tiho o tem«.

»Okolica načeloma tovrstne 'hobi odnose' še kar dobro sprejema, sploh sedaj, ko je bilo to malo bolj v medijih. Mladi so bolj dojemljivi za drugačnost kot starejši in tako dalje. Ko pa pride do resnejših BDSM odnosov, kot je npr. 24/7, pa se kar vsi malo prestrašijo, takoj vprašajo, če mi je to dejansko OK. Spremljam svoje pogovore preko spleta, ker še iščemo nekoga, kako kaj reagirajo mlajši in starejši in mlajši dojemajo z veliko manj ogorčenja, čeprav takoj jasno izrazijo, da to pa ni za njih.«

9.8.2.3 FANTAZIJE IN OSTALE SPECIFIKE

Joyal, Cossette in Lapierre, (2014) ugotavljajo, da čeprav večina prebivalstva ne sodeluje v sadomazohističnih aktivnostih, raziskave kažejo, da je več kot 50 % moških in žensk že fantaziralo o dominaciji (Silva 2015, 13).

Vsaka oseba ima svoje specifične spolne fantazije, ki so lahko le izvor radovednosti, nenavadnosti ali že mejijo na bizarnost. So del človeške narave in lahko celo pripomorejo k boljšemu odnosu med partnerjema. Tudi pri sogovornikoma se je izkazalo, da imata različen interes in želje glede spolnih fantazij.

M: »Da bi bil v podrejeni vlogi, če bi srečal primerno prijateljico.«

Ž: »Obstaja določena vrsta fantazij, ki je žal nisem pripravljena deliti niti anonimno. Moji 'najbližnji prijatelji' za to fantazijo vedo, je pa za družbo zelo nesprejemljiva, čeprav to aktivnost poznajo

povsod po svetu in jo na skrivaj izvaja veliko število ljudi. Sicer sem jo v določeni meri doživela, vendar ne tako daleč kot bi si želela.»

Razlika med običajnim in sadomazohističnim spolnim odnosom je vidna tudi v porabi časa, energije, denarja ter vztrajnosti, kar sadomazohizem na nek način dela enkratnega. Poleg nešteti majhnih igralk, mora sadomazohist vlagati še v aparate in ostalo profesionalno opremo, da zapolni svojo igralnico. Prav tako je priporočljivo dodatno zdravstveno zavarovanje za ekstremne primere (O'Dowd 2009, 9). Raziskava (Durex Global Survey v Silva 2015, 13), ki je bila narejena na vzorcu več kot 300 tisoč respondentov v 41. državah po svetu, je pokazala, da se je v BDSM prepoznalo le 5 % ljudi, medtem ko je 20 % ljudi priznalo, da je že uporabljalo katero izmed stvari (npr. prevezo za oči, lisice za roke).

M: »Vrv, lisice, ovratnice, ritni vložek, povodec, bič, konjski biček, loparček, bič iz več trakov, preveze. Zaenkrat nimam želja po kakšnih novih. Držim se načela manj je več in raje uporabim več domišljije.«

Ž: »Uporabljala sem že biče in palice vseh vrst, vrvi, vosek, dilde, vakuumske črpalke, analne čepe, okovja, ščipalke, koprive, trne, spreaderje, kuhavnice, sadje in zelenjavo (za penetracijo, za pekoče učinke; ingver, tabasco, čili ...), magic wand, violet wand, analne kljuke, EMS/TENS naprave, igle, gagball, preveze, čepke za ušesa, ogenj, ni da ni. Žal električne naprave kot so TENS, magic wand in violet wand niso bile v moji lasti, smo si jih le izposodili, si pa želim, da bi še kdaj bile uporabljene na meni.«

9.8.2.4 SADOMAZOHIZEM KOT NAČIN ŽIVLJENJA

Ljudje, ki sodelujejo v sadomazohističnem spolnem odnosu, imajo različne namene. Nekateri v njem preizkušajo meje kreativnosti, drugi ga jemljejo kot izziv ali kot način, ki lahko poveže in ojača partnerski odnos in nenazadnje, so ljudje, ki v njem preizkušajo zmožnosti, do kamor lahko seže njihova bolečina (Williams 2006, 335). Običajno imajo ljudje odpor do bolečine in se ji zato pretežno izogibajo, medtem ko je v sadomazohizmu ta prisotna od milih do ekstremnih oblik (Silva 2015, 13), med katere ne spadajo le fizična občutenja, ampak tudi psihološka (Wismeijer & Assen v Silva, 2015, 15).

M: »Pot do užitka.«

Ž: »S fizično bolečino, ki je povezana s sceno, sem si zelo domača, jo obožujem. Če bolečina ne prihaja iz tega naslova, je ne prenašam najbolje, je pares, da imam prag zelo visoko, zato se za male bolečine tudi tako ne zmenim preveč oz. je ne čutim. Malo drugače je s psihičnimi bolečinami. Čeprav me je mogoče kakšna psihična zadeva včasih bolj 'bolela' kot me sedaj. Ampak je različno.«

BDSM aktivnosti so Allison idr. (2001) uvrstili v štiri različne kategorije: 1) 'moškost', 2) povzročanje bolečine, 3) poniževanje in 4) fizične omejitve. Vsaka od njih vsebuje določeno stopnjo bolečine, vendar je druga kategorija še najbolj povezana s sadomazohizmom (Silva 2015, 16).

Zgodnji raziskovalci, ki so se lotili razmišljanja okrog sadomazohizma postajajo v sodobnem svetu zastareli, saj ponujajo ozek in omejen pogled na to spolno prakso. Dandanes gledamo na sadomazohizem povsem drugače. Pojavlja se v izobraževalnih krogih, v popularni kulturi in modi, v različnih medijih, kot rekreativna dejavnost ipd. (Newmahr 2010, 317–318). Za nekatere predstavlja način življenja, odmik od hitrega tempa življenja ali zabavo.

M: »Tak način življenja si zelo težko privoščiš. Verjetno je za mnoge adrenalinski pobeg ali ene vrste zabava. Zame je to najvišja oblika druženja in prijateljevanja z ženskami.«

Ž: »/.../ se lahko vidi, da to načeloma preide človeku v kri in bolj težko neha razmišljati o temu. Če ne prej, v postelji s partnerjem, ko se občuti tisti manjko, ki je potreben za popolno doživetje spolnosti. Komur je to trend, potem ni za to in ni v tem. Ne doživlja tistega, kar bi moral, kar doživljajo tisti, ki so res doživeli 'subspace' v svoji glavi. Seveda ne morem trditi, da nekaterim samo določeno obdobje to 'dogaja' v glavi, ampak kolikor spremljam prijatelje in znance, ki so v tej sceni, se prav za dolgo ne morejo ločiti od tega. Vedno 'se vrnejo'. Meni je to način življenja, še posebej zaradi tega, ker imam z nadrejenima 24/7 odnos, kjer ne gre drugače, kot da ves čas živiš pod določenimi pravili, z določenimi mislimi. In če si res oseba za to, ne moreš več ven iz tega. Če nisi, potem je najbolje takoj končati.«

Biti del stigmatizirane skupine ljudi večinoma nosi negativne posledice, vključno z verbalnim in fizičnim nadlegovanjem (Silva 2015, 14), obenem pa ima lahko negativen vpliv na samopodobo posameznika stigmatizirane skupine (Crocker in Major v Kularski 2013, 4). Popularna kultura

počasi spreminja trend in socialno percepcijo sadomazohizma in daje svobodnejši občutek vsem, ki jih ta spolna praksa zanima.

M: »Mi je vseeno (op. a. sadomazohizem kot spolna motnja). Mogoče zaradi ljudi, ki pretepejo svojo partnerko in ji povzročijo poškodbe, da mora iskati pomoč in se potem sklicujejo na BDSM. To je res psihična motnja in nima zveze z BDSM.«

Ž: »Glede na to, kar vem, kar spremljam, me kar malo žalosti, da sem zaradi tega, ker si upam izživeti nekaj, kar mi je v užitek, označena s tem, da imam spolno motnjo. Nisem še zasledila, da bi bil nekdo, ki rad skače s padalom, označen za 'motnega', prav tako ne, da bi bil nekdo, ki rad teče, ki rad pleza po severni Triglavski steni, tudi z neko motnjo. Jaz gledam na to kot na nekaj podobnega. Počneš nekaj, v čemer uživaš. Samo da je pri tem stopnja uživanja veliko višja kot pri kolesarjenju čez Slovenijo ali plavanju v Mississippiju.«

9.8.3 DISKUSIJA

Fenomen, ki je botroval uspehu prvega romana in kasneje še filmske različice *50 odtenkov sive*³¹ je zgleda osvetlil spolno prakso – sadomazohizem, tudi v slovenskem prostoru. Prezrimo dejstvo, da je na podlagi tega nastalo ogromno tekstov in neusmiljenih kritik, ki so opozarjali na neligitimne preference in napačno razumevanje v soglasnem BDSM razmerju.

M: »Ja seveda. Posebej knjiga *50 odtenkov* je naredila bum in skoraj vsaka, ki daj kaj na se bi bila rada sužnja nekemu bogatemu postavnežu. No nekaj resnice je v tem. Meni je vseeno. Nikoli nisem čutil, da sem zaničevan zaradi mojih pogledov. Malo me celo moti, da je stvar postala tako znana, ker se mi zdi, da nisem več tako poseben in da imam eno stvar, ki ni običajna.«

Ž: »Popularnost se je dvignila predvsem zaradi knjig za zdolgočasene gospodinje. Čeprav je tista knjiga in kasneje posnet film slab ponaredek veliko prej napisane trilogije, ki pa je ni bralo veliko Slovencev, očitno obseda točno to ciljno publiko. Oziroma bolj rečeno tiste, ki niso nikoli ničesar izkusili v tej smeri. Večinoma imajo doma samo misijonarca, ali pa še tega ne, potem pa se navdušijo nad vsem, kar ni to, kar sami počnejo.«

³¹ Prvi film po istoimenski knjigi je luč sveta ugledal v letu 2015, v letošnjem letu je sledil še njegov drugi del z naslovom *Petdeset odtenkov črne*, napovedujejo še izid tretjega, v letu 2018. Verjetno ni naključje, da vedno prihaja na platno okrog valentinovega (IMDB).

Na podlagi dveh različnih osebnih izpovedi sadomazohističnih oseb, sem skušala ugotoviti, kakšno je njuno pojmovanje, odnos in stališče do raziskovanega problema. Njuno razmišljanje o problematiki in razumevanje družbenih pojavov znotraj nje, prispevata k celostnemu razumevanju in eksploraciji, kjer ni bilo zaslediti enoznačnega odgovora.

Njuno sadomazohistično izkustvo na trenutke vzbuja občutke nelagodja in depriviranosti, saj je iz odgovorov moč razbrati, da v določenih pogledih nimata energije in volje za to, da bi družbi pojasnjevala njuno spolno aktivnost. Konec koncev se vsakdo sam odloči ali bo spolno intimo delil še s kom drugim.

Ž: »Negativizem opažam le pri osebah, ki so popolnoma neuke zadev v tej sceni. Mislijo le na to, da se samo nekaj mlati in da je to nasilje. Kar pa BDSM definitivno ni, čeprav lahko npr. sadist mazohista mlati do krvi. Ampak ta, ki tako negativno obsoja to, ni nikoli govoril s to osebo, kaj ona občuti ob temu dejanju. Da ta oseba doživlja čisto drug, vzporeden krog zavedanja samega sebe, ki zgražajočim se osebam niti pod razno ni poznan. Nekomu, ki bi me obsojal zaradi tega, bi najprej zabrusila, če je že sploh poskusil to sporazumno, s tolikšno mero zaupanja, kot jo imam jaz. Če ni, nima pravice obsojati ne mene ne nikogar drugega, sploh če s tem ne posegamo v njegovo intimo. Najlažje je gojiti predsodke v gnezdú neznanja.«

Obema je skupna razgledanost, samorefleksija in družbena kritičnost, zato predvidevam, da sta odprta do kompleksnosti spola kot družbenega konstrukta in v nasprotju s tradicionalnimi družbenimi pričakovanji ter normami. V interakciji z okoljem, kjer najdemo nabor različnih spolnih identitet, se onadva počutita stigmatizirano, saj je današnja družba z oblikovanjem določenih vrednot, norm in standardov, postala družba 'gledanja' in ocenjevanja. Čutiti je tiho željo po bolj tolerantni družbi, ki bi dopuščala spolno raznolikost.

Ž: »Kar se tiče nespodobnih povabil, jih je od nekdaj ogromno. Sploh zaradi neznanja oseb, kaj dejansko naj bi ta scena bila, kaj naj bi tovrsten odnos pomenil. Na splošno se ne znajo obnašati neuki moški (definitivno tudi ženske, samo one imajo s takim pristopom mogoče celo stoodstoten uspeh), ki mislijo, da se lahko z vsakim sogovornikom, ki nakaže, da je podrejena oseba, pogovarjajo kot s svojo lastjo, kot z nekakšno smetjo. Seveda pride tudi do zavrnitev zelo ugajenih

vabil zaradi takšnih in drugačnih razlogov. Prej, ko sem bila sama, mi je pač veliko pomenilo to, da že preko spleta dobim občutek, da bi lahko osebi zaupala, sedaj pa pač nisem več na voljo.»

Ne moremo mimo tega, ko skozi zgodovino na sadomazohistična spolna razmerja gledamo kot na dejanja z vključenim užitkom, željo po telesnem stiku skozi dajanje in prejemanje bolečine ter hkrati spoštljivim odnosom do svojega telesa. Intervjuvani osebi se strinjata, da do neke mere cenita svoje telo.

M: *»Mislim, da ga. Drugače mi ni težko ponuditi, če si podrejenka zaželi, da me zaradi sprostitve ali bolečine ugrizne, opraska ali udari. Je tudi zelo primerno za krepljenje discipline.«*

Ž: *»Do neke mere seveda spoštujem svoje telo. Čeprav ni takšno, kot bi si ga želela (nekoč sem imela takšnega, kakršnega bi še vedno imela, pa ga zaradi bolezni lahko le sanjam), zanj skrbim. Če ne bi zase, bi za nadrejene. Če mi kdo reče, kakšna pa sem, me ne gane. Sem, kot sem. Vem, zakaj sem takšna, in se trudim, da bi bilo kaj bolje.«*

Sadomazohizem osvetljuje problematiko na področju seksualnosti, čeprav je na to temo v slovenskem prostoru še veliko neraziskanega in nenapisanega. Na eni strani je to »izredno zasebna stvar posameznikov«, po drugi pa je okolje v katerem živimo preplavljeno z informacijami o spolnosti (Dolar 2004, 6). Virtualni prostor je postal neskončen vir informacij radovednim uporabnikom, tudi spolnim manjšinam.

Ž: *» /.../ Sploh na spletu, kjer se preko več portalov lahko dogovorimo za srečanja, in se potem dejansko dobimo na munchu, zabavi, delavnici ali pa celo na play-partyjih. Vse skupaj se je začelo na portalu za stike kupid.com, kjer je markizni gospod ustvaril skupino BDSM.«*

Čeprav dva intervjuja ne predstavljata velikega vzorca, ju moramo vseeno obravnavati kot individuuma in pomemben skupek zbranih podatkov, ki nam je na podlagi aplikativne raziskave omogočil vpogled v konkretno okolje. Na tem mestu bi še rada izpostavila odgovor intervjuvanka – po njenem mnenju, bi moral nekdo preučiti sadomazohizem še iz vidika psihologije v želji po družbeni sprejetosti.

Ž: *»Tako bo tudi življenje za 'pripadnike naše vere' lažje.«*

10 RAZPRAVA

“Take me somewhere beautiful. Take me to where the eucalypt-scent softly anaesthetises me, where the ground is so steep that I start to lift out of myself, where the sea sings below us, soft and dangerous. [...] A lover not a slave, I am ready to receive your marks. I give you my body with full consent. I am vulnerable and it is only you, my other, that gives me strength. I hang before you, a piece to play with, to make writhe and bleed and hurt. I’m giving this to you, letting you see the spaces I go to. What do you see? Do you like what you see?”
(Silva 2015, 5).

V magistrskem delu sem poskušala osvetliti problematiko manjšinske spolne prakse, tj. sadomazohizma, in sicer iz medicinskega in družbenega vidika skozi zgodovino. Obravnavana spolna praksa, je v slovenskem in širšem geografskem prostoru še vedno opredeljena in razumljena kot seksualno nekonvencionalna spolna praksa, čeprav sem skozi branje literature in lastno raziskavo, ki je bila narejena na majhnem vzorcu, prišla (tudi) do drugačnih zaključkov.

Namen dela je bila sociološka analiza sadomazohizma, njen zgodovinski pregled in potek medikalizacije, ki sem ga obravnavala v prvem delu. Pri razumevanju sadomazohizma, kot ene izmed oblik seksualnih parafilij ali družbeno nesprejemljive oblike seksualnih praks, sem formulirala dve raziskovalni vprašanji. Prvo se je nanašalo delno na teoretični in delno na empirični del naloge, saj sem želela preveriti, kako je omenjena spolna praksa povezana z družbeno percepcijo in medicinsko konstrukcijo ter njihovimi posledicami, predvsem soočanju s stigmatizacijo. »Pojem stigme zajema tiste lastnosti ali znake, ki posameznika v družbeni skupnosti in kulturi, ki ji pripada, globoko diskreditirajo in ga diskvalificirajo za polno družbeno priznanje« (Ule 2009, 96). Nedavne študije³² so namreč pokazale, da se nekateri posamezniki, ki se ukvarjajo s sadomazohistično spolno prakso, soočajo z vprašanji diskriminacije in stigmatizacije. Ta znatno vplivajo na njihova vsakdanja življenja in duševno zdravje, kar se kaže

³² Raziskave: S. Wright, ‘Discrimination of SM-Identified Individuals’, and P.J. Kleinplatz in C. Moser (eds.), *Sadomasochism: Powerful Pleasures*, New York, Routledge, 2011, pp. 217-231; M. Klein and C. Moser, ‘SM (Sadomasochistic) Interests as an Issue in a Child Custody Proceeding’, in P.J. Kleinplatz and C. Moser (eds.), *Sadomasochism: Powerful Pleasures*, New York, Routledge, 2011, pp. 233-242; and K. Kolmes, W. Stock and C. Moser, ‘Investigating Bias in Psychotherapy with BDSM (Williams 2016, 67–68).

kot posledica oteženega razkritja svojih zanimanj za to spolno prakso, tudi pred družino in bližnjimi prijatelji (Williams 2016, 68). Kljub majhnemu vzorcu, sem s strani intervjuvancev pridobila različne poglede na stigmatizirane, ampak ravno nasprotno. Ob tem velja omeniti, da v nadaljevanju sicer omeni, da se o tem s prijatelji ne pogovarja, saj je mnenja, da jih tema okoli te spolne prakse ne zanima in jih zato tudi ne želi obremenjevati s tem. Trdno zagovarja torej dejstvo, da o tem ne razpravlja, če vidi, da pogovorna tema v ljudeh ne vzbuja zadostnega zanimanja (M, 50 let 2016). Na drugi strani pa se intervjuvanka počuti zaznamovano, saj nenehno razmišlja o tem. Prav tako svojim prijateljem postreže le z omejenimi informacijami, čeprav sama pravi, da ima nekaj prijateljev, s katerimi lahko govori odprto in z odobravajočim odnosom (Ž, 29 let 2016). Za posameznika postane neka značilnost »stigmatizirajoča šele tedaj, ko druge osebe v določenih interakcijskih situacijah to lastnost definirajo kot odklonsko« (Ule 2009, 96). V takem primeru potem »normalnost in stigmatizacija lastnosti, ampak perspektivi, s katerih interakcijski partnerji v neki situaciji zaznavajo drug drugega« (Ule 2009, 96).

Ugotovila sem, da ni naključje, da se je od vseh medicinskih strok ravno psihiatrija začela prva zanimati za spolne probleme. Skozi leta si je človek namreč pridobil bolj zapletene psihične funkcije, s čimer je postala njegova duševna komponenta spolnosti bolj komplicirana (Košiček in Košiček 1982, 283). Meje normalnega in družbeno nesprejemljivega spolnega vedenja se nenehno spreminjajo, zato se danes govorica o tem v določenih okoljih celo opušča. V nekaterih primerih so te meje lahko tudi zabrisane, saj se spolni odkloni pojavljajo v različnih oblikah – od skrajno deviiranih do milih oblik.

Z drugim raziskovalnim vprašanjem pa sem želela s pomočjo intervjuvancev poglobiti razumevanje sadomazohistične spolne prakse kot spolne motnje, v povezavi z igranjem vlog znotraj razmerja, dojemanjem telesa, odnosom do bolečine in ostalih emocij. Značilnost naštetega je, da se na ta način vzpodbuja seksualna vzburjenost obeh partnerjev. Rezultati v lastni raziskavi so pokazali, da intervjuvanka uživa v fizični bolečini, saj si je z njo zelo 'domača', nasprotno trdi za psihično bolečino, pri čemer je vse odvisno od konteksta dogajanja in ljudi, ki prisostvujejo. Ob tem dodaja, da je marsikdaj določena bolečina tudi že vir preteklosti in je kot taka v sedanjem času nerelevantna (Ž, 29 let 2016). Intervjuvanec je na kratko odgovoril, da bolečina zanj predstavlja pot do užitka, saj je meja med bolečino in užitkom tanka. Strnjeno razloži, da je lahko tudi orgazem

zmes bolečine in užitka (M, 50 let 2016). Silva v svojem delu ugotavlja, da sta glavna razloga posameznikov za uživanje v bolečini v sadomazohističnem odnosu ta, da bolečina povečuje spolni užitek in izboljšuje izmenjavo eroticirane moči (Silva 2015, 52). Neposredno je bolečina povezana tudi s telesom posameznika. Le-ta je pogosto usmerjena ravno na pozorno spremljanje v spolnem razmerju – kako se ta odziva na določene dražljaje in s čim je možno povečati zadovoljstvo partnerja (Silva 2015, 26). Intervjuvanka zase pravi, da do neke mere spoštuje svoje telo, čeprav je že uporabljala veliko pripomočkov, za nekatere izrazi še tiho željo, da bi bile uporabljane na njej. Nezadovoljstvo razkrije, ko omeni, da njeno telo vizualno ni več tako privlačno, kot bi si ga želela imeti. Pri tem razloži, da si sicer želi takšnega, kakršnega je vedno imela, ampak ga zaradi bolezni več ne more imeti. Nadaljuje, da je neprijazne besede več ne ganejo, saj se je s tem sprijaznila in da zase ve, zakaj je takšna ter kakšen trud je vložen v vse to (Ž, 29 let 2016). Za razliko od nje, je intervjuvanec tudi že uporabljal nekatere pripomočke (našteje jih precej manj), da pa raje uporablja domišljijo in se drži načela 'manj je več' (M, 50 let 2016). Zanimiva ugotovitev, ki je skupna obema, je izjava, da 'mislita, da svoje telo spoštujeta'. Izkaže se torej, da nista povsem prepričana o tem. Žižič (2006, 26) namreč pravi, da želeno telo ljudem prinaša tudi večjo samozavest in spoštovanje samega sebe.

Čeravno sta vprašanji zastavljeni precej preprosto, se za njima skrivajo globoka čustva, odnosi, družbeni konstrukti, različni življenjski slogi, medsebojno razumevanje in zaupanje, stigma, družbena in kulturna (ne)sprejemljivost ter marsikaj drugega. Ugotovila sem, da je sadomazohizem z idejo nadzora in raznoterimi seksualnimi fantazijami pravzaprav lahko (tudi) čisto 'normalna' spolnost. Specialist psihiater Matjaž Lunaček, dr. med., je namreč v enem izmed intervjujev dejal, da: »je dandanes splošno znano, da ni popolnih, kaj šele absolutno zdravih ali absolutno bolnih ljudi« (Zupančič 2012, 29. julij). Generalno gledano gre za sporazumen dogovor, ki temelji na psiholoških, da se lahko upošteva in nadzira fizične meje. Če so zajeti vsi dejavniki, ki so potrebni za vzdrževanje sadomazohističnega spolnega razmerja, potem lahko tako razmerje funkcionira tudi v vsakdanjem življenju.

11 SKLEP

V zadnjih desetletjih se je na področju spolnosti doseglo več, kakor prej v stoletjih. Ni dvoma, da v poznavanju svoje spolnosti naglo napredujemo, zato nam nova spoznanja o naši spolnosti, odpirajo tudi nova obzorja. Ta spoznanja nam omogočajo, da se svoji in drugi spolnosti približamo, jo sprejmemo brez strahu in kakršnih koli sumov ter predsodkov, da jo mirno in s polnim zaupanjem, brez čustvenih odporov in dram v sebi, na skladen način vgradimo v celovitost svoje osebnosti (Košiček in Košiček 1978, 367–369). V postmoderni dobi k temu v veliki meri pripomorejo odpravljanja nekaterih družbenih ovir, ne samo medicinskih, saj odklonsko spolno vedenje neredko lahko celo nadomesti normalne spolne odnose. V intervjuju za Mladino, je dr. Marjan Košiček namreč povedal, da je težko definirati kaj je v spolnosti naravno in nenavadno, saj je vse zelo relativno. Izpostavil je, da na nenormalnostih nekaterih spolnih praks »insistira samo še Cerkev« (Modic 2002, 10. julij), od koder se še zmeraj čuti zelo močan vpliv. Zaradi tega se v skupnostih težje otrese zastarelo mišljenje. Nasprotno temu, je Košiček mnenja, da je »sleherno spolno dejanje, v katerem uživata oba partnerja, normalno« (Modic 2002, 10. julij).

S študijo primera v nalogi sem se tako želela približati obravnavani problematiki tudi sama. Z raziskovanjem značilnosti v konkretnem oz. posameznem družbenem okolju, med družbami ali njihovih sprememb v času (Toš in Müller 2010, 26), predstavlja moj prispevek raziskave sicer drobec prikaza družbenega in spolnega življenja sadomazohističnega posameznika, vendar se ne more primerjati z izkustveno vrednostjo, ki sem je bila deležna. Med branjem literature sem med drugim naletela na zanimiv podatek o tem, da »Slovenci v postelji dokaj radi eksperimentiramo in se načelno ne branimo igrčk«, saj naj bi pripomočke uporabljala »dobra tretjina moških in dobra četrtina žensk« (največkrat se med njimi znajdejo erotična perila, pornografske videokasete in revije, manj vibratorji, oblačila iz gume in lateksa ipd.) (Modic 2002, 10. julij). Najverjetneje se do danes niso zgodile večje spremembe, saj je bila anketa narejena pred dobrimi desetimi leti.

Spoznanje, da nas obkroža spolna praksa, ki ni družbeno sprejeta in kot taka za vso restrikcijo skriva popolnoma premišljene vloge, ritualizirane performanse in erotizirano moč z nadzorom nad telesom ter umom partnerja, bi za sadomazohizem lahko dejala, da sicer ne moremo striktno potegniti črte, lahko pa zagotovo rečemo, da tako spolno razmerje lahko (pre)živi le v primeru, da si partnerja povsem zaupata in se brezpogojno sprejemata.

Vloga naše spolnosti je izjemno pomembna v medčloveških odnosih in v odnosih med spoloma na vseh življenjskih področjih. Naše odnose lahko obogati, jih oplemeniti in poglobi. Vedno bi nam morala služiti samo kot gonilna sila za kar najtesnejše vživljanje v drugega človeka, da se iz odnosa lahko razvije karseda plodno sodelovanje z njim. Po drugi strani pa boljše poznavanje spolnosti, v sebi skriva tudi nevarnosti, saj je človek že od nekdaj nagnjen k zlorabljanju svoje spolnosti kot sredstva za doseganje različnih ciljev (Košiček in Košiček 1978, 367–369), ampak to je lahko izhodiščno vprašanje že za kakšno drugo raziskavo.

12 LITERATURA

- Amazon. Dostopno prek: https://www.amazon.com/ref=nav_logo (14. oktober 2016).
- Andrejčič, Mateja. 2010. *Razvijanje sodelovalnega profesionalizma učiteljev: študija primera*. Dostopno prek: ftp://www.ediplome.fm-kp.si/Andrejcic_Mateja_20100525.pdf (14. oktober 2016).
- Apa Style. Dostopno prek: <http://www.apastyle.org/index.aspx> (14. Oktober 2016).
- AZLyrics. Dostopno prek: <http://www.azlyrics.com/> (17. januar 2017).
- Balon, Richard in R. Taylor Segraves. 2005. *Handbook of Sexual Dysfunction*. Florida: Taylor & Francis Group.
- Bernik, Ivan. 2011. *Spolno življenje v Sloveniji*. Maribor: Aristej.
- Beckmann, Andrea. 2001. *Deconstructing myths: the social construction of 'somasochism' versus 'subjugated knowledges' of practitioners of consensual 'SM'*. Dostopno prek: <http://www.albany.edu/scj/jcipc/vol8is2/beckmann.html> (10. november 2016).
- Beuthin, Kirsten. 2014. *When Power and Pain Are Eroticized: Working with BDSM Sexuality*. Dostopno prek: http://www.baytherapy.com/When_Power_and_Pain_Are_Eroticized.pdf (14. oktober 2016).
- Bevc, Katja. 2012. *Povezava med spolno motnjo parafilijo in pojavnostjo kaznivih dejanj*. Dostopno prek: <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=23309> (14. oktober 2016).
- Biography. Dostopno prek: <http://www.biography.com/people/marquis-de-sade-9469078> (16. oktober 2016).
- Bornstein, Kate. 1999. *Spolni izobčenci: o moških, ženskah in nas ostalih*. Ljubljana: ŠKUC.

- Call, Lewis. 2013. *BDSM in American Science Fiction and Fantasy*. Dostopno prek: https://books.google.si/books?id=Pbx5Cm6hou4C&pg=PR4&lpq=PR4&dq=bdsm+call+2013&source=bl&ots=OnwyHzY6zf&sig=ZWmBcgINFqfrGr_fHBJyINq3638&hl=sl&sa=X&ved=0ahUKEwiXoYSVrLPRAhVBVhQKHeEC DucQ6AEIIDAB#v=onepage&q=bdsm%20call%202013&f=false (14. oktober 2016).
- Conrad, Peter. 1992. *Medicalisation and Social Control*. Dostopno prek: https://www.researchgate.net/publication/234838406_Medicalization_and_Social_Control (16. oktober 2016).
- Doshi, M. Sunil. 2015. *BDSM: A Sexual Deviance Rather a Sexual Culture An Overview*. Dostopno prek: <http://medind.nic.in/jal/t15/i1/jalt15i1p78.pdf> (14. oktober 2016).
- Edmonds, D. K. Autumn. 2013. *BDSM: What is that? Seeking a definition to the mis/undefined*. Dostopno prek: <http://dtp.r.lib.athabasca.ca/action/download.php?file name =mais/700/autumnedmonds-project.pdf> (16. november 2016).
- Ehrmann, Elizabeth. 2005. *Sadomasochism According to Freud's Psychosexual Stages of Development Theory*. Dostopno prek: <http://culturesocietypraxis.org/index.php/csp/article/view/100> (14. oktober 2016).
- *Encyclopædia Britannica*. Dostopno prek: <https://www.britannica.com/> (17. januar 2017).
- Erić, Ljubomir. 2011. *Seksualne disfunkcije*. Ljubljana: Hermes IPAL, založba Instituta za psihološko astrologijo in psihoanalizo.
- *Forum BDSM Kluba Slovenije*. Dostopno prek: <http://forum.bdsm-slovenija.com/page/index.html> (14. oktober 2016).
- Foucault, Michael. 2010. *Zgodovina seksualnosti*. Ljubljana: ŠKUC.
- Freud, Sigmund. 1995. *Tri razprave o teoriji seksualnosti*. Ljubljana: ŠKUC.
- Gabor, Peter. 2007. *Teorija spola: Sociolingvistične razlike med spoloma. Ali stereotipi držijo?* Dostopno prek: http://www.anthropos.si/anthropos/2007/3_4/07_gabor.pdf (20. december 2016).
- Giddens, Anthony. 2000. *Preobrazba intimnosti: spolnost, ljubezen in erotika v sodobnih družbah*. Ljubljana: Založba / *cf., Rdeča zbirka.
- Gilles, Deleuze. 2000. *Mazohizem in zakon*. Ljubljana: Društvo za teoretsko psihoanalizo.
- Goffman, Erving. 2008. *Stigma: zapiski o upravljanju poškodovane identitete*. Maribor: Založba Aristej.

- Heidenry, John. 2002. *What Wild Ecstasy – The Rise and Fall of the Sexual Revolution*. Dostopno prek: <https://www.amazon.com/What-Wild-Ecstasy-John-Heidenry/dp/0743241843> (16. november 2016).
- Fulkerson, Anita. 2010. *Bound by consent: Concepts of consent within the leather and bondage, domination, sadomasochism (BDSM) communities*. Dostopno prek: http://soar.wichita.edu/bitstream/handle/10057/3717/t10088_Fulkerson.pdf?sequence=1&isAllowed=y (14. oktober 2016).
- Harviainen, J. Tuomas. 2012. *Learning Sadomasochism: An Information Literacy Perspective*. Dostopno prek: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84218/gradu06411.pdf?sequence=1> (14. oktober 2016).
- --- 2004. *Sadomasochist Role-Playing as Live-Action Role-Playing: A Trait-Descriptive Analysis*. Dostopno prek: <http://www.ijrp.subcultures.nl/wp-content/issue2/IJRPissue2-Article5.pdf> (25. avgust 2016).
- Heidenry, John. 2002. *What Wild Ecstasy*. New York: Simon & Schuster.
- *IMDB*. Dostopno prek: http://www.imdb.com/?ref_=nv_home (17. januar 2017).
- *Institute for personal growth*. Dostopno prek: <http://ipgcounseling.com/dr-margaret-nichols/> (14. oktober 2016).
- Janskawaljeet, Kaur. 2014. *Bondage/Discipline, Dominance/Submission, Sadism/Masochism – The Emerging Subculture*. Dostopno prek: <http://escholarship.org/uc/item/9zf0b4x3> (14. oktober 2016).
- Joyal, C. Christian, Amelie Cossette in Vanessa Lapierre. 2014. *What Exactly is Unusual Sexual Fantasy*. Dostopno prek: <http://emilkirkegaard.dk/en/wp-content/uploads/Joyal-et-al.-2014-What-Exactly-Is-an-Unusual-Sexual-Fantasy.pdf> (16. november 2016).
- Jozifkova, Eva in Jaroslav Flegr. 2006. *Dominance, submissivity (and homosexuality) in general population. Testing of evolutionary hypothesis of sadomasochism by internet-trap-method*. Dostopno prek: <https://web.natur.cuni.cz/flegr/pdf/domsubm.pdf> (14. oktober 2016).
- Knafelj, Vesna. 2010. *Znanstveno tehnološke revolucije in družbeni napredek*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/knafelj-vesna.pdf> (14. januar 2017).
- Košiček, Marijan in Tea Košiček. 1978. *Spolnost skozi stoletja*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

- Krevh, Ana. 2006. *Vloga anksioznosti pri spolnih motnjah: Povezava obsesivno kompulzivnih simptomov in simptomov agorafobije s spolnimi motnjami*. Dostopno prek: http://psiholoska-obzorja.si/arhiv_clanki/2006_1/krevh.pdf (14. oktober 2016).
- *Kvalitativna metodologija, akcijsko in evalvacijsko raziskovanje – arhiv dr. Blaža Meseca*. Dostopno prek: <https://sites.google.com/site/kvalitativnametodologija/> (14. oktober 2016).
- Kularski, M. Curtis. 2013. *The Effects of Stigma on Self-disclosure in the BDSM community*. Dostopno prek: <http://papers.cmkularski.net/20130506-2800.pdf> (10. november 2016).
- Lin, Kai. 2014. *The demedicalisation of kink: Social change and shifting contexts of sexual politics*. Dostopno prek: http://udspace.udel.edu/bitstream/handle/19716/16960/2014_LinKai_MA.pdf?sequence=1 (14. oktober 2016).
- M, 50 let. 2016. *Intervju z avtorico*. Črenšovci, 18. avgust.
- Mesec, Blaž. 1998. *Študija primera v socialnem delu*. Dostopno prek: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbmFsaXRhdGl2bmFtZXRvZG9sb2dpamF8Z3g6MjVjY2EwZGNkM2I0Y2QxOQ> (14. oktober 2016).
- McVey, M. Sarah in Austin J. Matthews. 2012. *(De-)Pathologizing the Continuums: A Case for New Analytical Frameworks for Studying Bondage and Sadoomasochism*. Dostopno prek: http://ask.anthroniche.com/wp-content/uploads/2015/10/kjas_2_1_2012_6_mcvey_matthews.pdf (14. oktober 2016).
- Modic, Max. 2002. *Perverzije naše vsakdanje. Začimbe in posladki, ki izboljšajo okus spolnih navad Slovencev*. *Mladina*, 10. julij. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/92390/perverzije-nase-vsakdanje/> (15. april 2017).
- Musek, Janko. Dostopno prek: http://musek.si/Kurikuli/Psihologija_osebnosti/03%20Raziskovalne%20paradigme.pdf (30. marec 2017).
- --- 2017. Dostopno prek: <http://www.musek.si/eng/> (30. marec 2017).
- Newmahr, Staci. 2010. *Rethinking Kink: Sadoomasochism as a Serious Leisure*. Dostopno prek: http://www.academia.edu/1400308/Rethinking_Kink_Sadoomasochism_as_Serious_Leisure (14. oktober 2016).
- Nichols, Margaret. 2011. *Couples and Kinky Sexuality: The Need for a New Therapeutic Approach*. Dostopno prek: <http://ipgcounseling.com/dr-margaret-nichols/> (14. oktober 2016).

- O'Dowd, Briana. 2009. *Consensual sadomasochism*. Dostopno prek: <http://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1009&context=mako> (14. oktober 2016).
- Parson, William. 1965. *Seksualne anomalije i perversije impotencijama*. Zagreb: Epoha.
- Pace, Eric. 1994. *Irving Kenneth Zola Dies at 59; Sociologist Aided the Disabled*. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/1994/12/08/obituaries/irving-kenneth-zola-dies-at-59-sociologist-aided-the-disabled.html> (16. november 2016).
- Polajnar, Janez. 2007. Spolnost kot greh in akt deviantnosti. Uporaba retorike deviantnosti v govoru o spolnosti v 19. stoletju. *Acta Histriae* 15 (1). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-7MCWAENX> (20. oktober 2016).
- Požarnik, Hubert. 1984. *Zdrava in motena spolnost*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Premk, Martin. 2004. *Sodobna sociologija, socialna psihologija in sociopsihologija (primerjava z vidika razvoja socialne psihologije v Sloveniji)*. Dostopno prek: http://www.anthropos.si/anthropos/2004/1_4/martin_premk.pdf (14. januar 2017).
- *Psychology Today*. Dostopno prek: <https://www.psychologytoday.com/> (14. januar 2017).
- Purcell, Catherine in Bruce A. Arrigo. 2006. *The Psychology of Lust Murder: Paraphilia, Sexual Killing, and Serial Homicide*. Amsterdam; Boston, MA: Academic Press.
- Repič, Tanja. 2008. *Nemi kriki spolne zlorabe in novo upanje*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Richters, Juliet, Richard O. de Visser, Chris E. Rissel, Andrew E. Grulich in Anthony M. A. Smith. 2008. Demographic and Psychosocial Features of Participants in Bondage and Discipline, "Sadomasochism" or Dominance and Submission (BDSM): Data from a National Survey. *Journal of Sexual Medicine* 5 (7). Dostopno prek: [http://www.jsm.jsexmed.org/article/S1743-6095\(15\)32080-4/abstract](http://www.jsm.jsexmed.org/article/S1743-6095(15)32080-4/abstract) (16. oktober 2016).
- Ross, A. Collin. 2015. Commentary: *Problems with the sexual disorders sections of DSM-5*. Dostopno prek: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25747420/> (16. oktober 2016).
- Sagadin, Janez. 1991. *Razprave iz pedagoške metodologije*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Silva, Andrea Duarte. 2015. *Through Pain, More Gain? A Survey into the Psychosocial Benefits of Sadomasochism*. Dostopno prek: https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/48652/Silva_2015_ThroughPainMoreGain_Oct-14.pdf?sequence=9 (14. oktober 2016).

- Skoberne, Mihaela. 2004. Spolnost in spolno zdravje. Spolno zdravje 2. del. *Obzornik zdravstvene nege* 38 (1). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-00LX5B1S/?euapi=1&query=%27keywords%3dmihaela+skoberne%27&pageSize=25> (20. oktober 2016).
- Sommer, Andreas. 2012. *Policing Epistemic Deviance: Albert von Schrenck-Notzing and Albert Moll*. Dostopno prek: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3381523/> (14. januar 2017).
- *Spiegel*. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/> (14. januar 2017).
- *SSKJ*. Dostopno prek: <http://sskj.si/> (16. november 2016).
- Starman, Adrijana Biba. 2013. Študija primera kot vrsta kvalitativne raziskave. *Sodobna pedagogika* 64 (1). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-PNAMBICB/?euapi=1&query=%27keywords%3d%C5%A0tudija+primera+kot+vrsta+kvalitativne+raziskave%27&pageSize=25> (16. oktober 2016).
- Šebenik, Silva. 2003. *Virtualna skupnost – ustreznost termina in razlogi za članstvo na primeru fotocommunity*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Sebenik-Silva.PDF> (17. januar 2017).
- Štular, Suzana. 1998. Družbena konstrukcija spolne identitete. *Teorija in praksa* 35 (3). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-8A5JNCDE> (16. oktober 2016).
- *Taylor & Francis Online*. Dostopno prek: <http://www.tandfonline.com/loi/wjhm20> (16. november 2016).
- Toš, Niko in Karl H. Müller. 2010. *Primerjalno družboslovje – metodološki in vsebinski vidiki*. Dostopno prek: http://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/zalozba/pages-from-to%C5%A1-muller_primerjalno-druzboslovje-knjiga-v7.pdf?sfvrsn=2 (30. marec 2017).
- Trček, Franc in Matej Kovačič. 2000. Kiberseks in pornografija na internetu. Definicije in regulacije – stališča uporabnikov interneta. *Teorija in praksa* 37 (6). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/results/?euapi=1&query=%27keywords%3dKiberseks+in+pornografija+na+internetu.+Definicije+in+regulacije+%E2%80%93+stali%C5%A1%C4%8Da+uporabnikov+interneta%27&pageSize=25> (20. oktober 2016).
- Turley, Emma Louise. 2011. *'It started when I barked once when I was licking his boots!': A phenomenological study of the experience of bondage, discipline, dominance & submission*,

- and sadism & masochism (BDSM)*. Dostopno prek: <http://eprints.hud.ac.uk/11489/> (14. oktober 2016).
- Turner, Donna. 2015. *The Importance of Trust in BDSM*. Dostopno prek: <https://www.lelo.com/blog/importance-trust-bdsm/> (30. marec 2017).
 - Ule, Mirjana. 2009. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/druzboslovnerazprave/pdfs/dr62U1e.pdf> (30. marec 2017).
 - Velen, Helena. 1994. Kiberseks – ključ vrat zaznavanja. *Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo* 22 (166–167). Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-20BLVIVR/?euapi=1&query=%27keywords%3dhelena+velen%27&pageSize=25> (20. oktober 2016).
 - Vogrinc, Janez. 2008. *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Dostopno prek: <http://pefprints.pef.uni-lj.si/179/1/Vogrinc1.pdf> (14. oktober 2016).
 - Walters, Caroline Jessica. 2012. *Discourses of Heterosexual Female Masochism and Submission from the 1880s to the Present Day*. Dostopno prek: <http://swiftbooks.biz/get/discourses-of-heterosexual-female-masochism-and-submission-from-the-1880s-to-the-present-day> (16. oktober 2016).
 - Weinberg, Martin S., Collin J. Williams in Charles Moser. 1984. The Social Constituents of Sadomasochism. *Social Problems* (4). Dostopno prek: <http://www.jstor.org.nukweb.nuk.uni-lj.si/stable/800385> (5. september 2016).
 - Williams, DJ. 2006. *Different (Painful!) Strokes for Different Folks: A General Overview of Sexual Sadomasochism (SM) and its Diversity*. Dostopno prek: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.458.1310&rep=rep1&type=pdf> (10. november 2016).
 - Williams, Jacqui. 2016. *Sadomasochism to BDSM: Discourse Across Discipline*. Dostopno prek: http://www.limina.arts.uwa.edu.au/__data/assets/pdf_file/0006/2993964/Williams_article.pdf (12. april 2017).
 - Williams, Nicole. 2014. *Sadomasochism: The Fine Line*. Dostopno prek: <http://www.inter-disciplinary.net/critical-issues/wp-content/uploads/2014/11/williamssppaper.pdf> (10. oktober 2016).
 - Wiseman, Jay. 1996. *SM 101: A realistic introduction*. Dostopno prek: <http://www.ebook777.com/sm-101-realistic-introduction/> (16. november 2016).

- Zilli, Bruno Dallacort. 2013. *BDSM from A to Z: consent as a tool against pathologization in internet BDSM 'handbooks'*. Dostopno prek: <http://www.clam.org.br/uploads/publicacoes/book2/39.pdf> (20. november 2016).
- Zupančič, Jana. 2012. Fetiš ni bič, ampak tisto, kar bič povzroča. *Nedelo*, 29. julij. Dostopno prek: <http://www.delo.si/zgodbe/nedeljskobranje/fetis-ni-bic-ampak-tisto-kar-bic-povzroca.html> (10. april 2017).
- Ž, 29 let. 2016. *Intervju z avtorico*. Črenšovci, 18. avgust.
- Žižič, Antonela. 2006. *Žensko telo in lepotni ideali*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/zizic-antonela.pdf> (10. april 2017).

12 PRILOGA: VPRAŠALNIK

1. Spol:
2. Starost:
3. Kakšna je vaša najvišja dokončana izobrazba?
 - (ne)dokončana osnovna šola
 - poklicna šola
 - srednja šola
 - univerzitetna
 - magisterij, doktorat
4. Kakšen je vaš trenutni zaposlitveni status?
 - zaposlen/a
 - samozaposlen/a
 - brezposeln/a
 - upokojenec/ka
 - dijak/inja ali študent/ka
 - gospodinja
 - drug status _____
5. Kakšen je vaš zakonski status?
 - samski/a
 - poročen/a

- živim v izvenzakonski skupnosti
 - ločen/a
 - ovdovel/a
6. V kateri regiji se nahajate? (lahko se opredelite tudi samo za osrednji, vzhodni ali zahodni del Slovenije).
 7. Kako bi se opisali karakternost?
 8. Ali vaše vsakodnevno življenje sovпада s sadomazohističnim seksualnim načinom življenja (način oblačenja, vedenja, prijateljev, besednjaka ...)?
 9. Vaša spolna usmerjenost (heteroseksualna, homoseksualna ali biseksualna)?
 10. Vaša vloga v sadomazohističnem spolnem odnosu (sadist, mazohist, oboje - izmenjujoče)?
 11. Kakšna je po vašem glavna razlika med 'normalnim' in sadomazohističnim spolnim odnosom?
 12. Poznate zgodovino sadomazohizma? Kje in kdaj ste se prvič seznanili s tem terminom?
 13. Kaj za vas pomeni dominantnost/podrejenost? In kako bi posledično opisali moč/nemoč, ki jo ob tem občutite?
 14. Menite, da je potrebna večja mera zaupanja, kot pri 'normalnem' spolnem odnosu in zakaj tako menite?
 15. Velja, da je sadomazohizem stvar dogovora in sporazuma. Kako vi gledate na to?
 16. Pri katerih letih ste ugotovili/se zavedali, da vas zanima ta spolna praksa?
 17. Kakšna je bila vaša prva izkušnja s sadomazohističnim spolnim odnosom? In kakšna so bila pričakovanja?
 18. Kako dolgo in kako pogosto prakticirate sadomazohističen spolni odnos?
 19. Kje ga najraje prakticirate (imate prav poseben prostor, na javnih mestih, vseeno)?
 20. Menite, da mora biti posameznik v dobrem kondicijskem in psihičnem stanju in zakaj?
 21. Katero igranje vlog vam je najljubše?
 22. Poleg tega, da prakticirate SM, pogledate kdaj tudi kakšen pornografski film/preberete knjigo/članek ipd. na to tematiko in zakaj?
 23. Kaj je tisto, kar vas najbolj vznemirja?
 24. Imate stalnega partnerja, s katerim prakticirate SM?
 25. Kje sta se prvič srečala in kako sta ugotovila, da vaju zanima ista stvar?
 26. Ste kdaj dobili kakšno nespodobno seksualno vabilo, ki ste ga zavrnil?

27. Se počutite stigmatizirano?
28. Kdo od vaših bližnjih je seznanjen z vašo spolno prakso in kako jo sprejema?
29. Kako so reagirali vaši prijatelji/sorodniki, ko ste jim prvič omenili vašo spolno aktivnost?
Ste morda s katerim izmed njih zaradi tega izgubili stike?
30. Kako po vašem mnenju okolica sprejema ali nesprejema tovrsten spolni odnos?
31. Lahko o tem govorite svobodno ali raje molčite?
32. Kako gledate na negativizem, ki se poraja v glavah večine posameznikov, kadar se omeni beseda sadist/mazohist/sadomazohist?
33. Obstaja kraj, morda klub ali kaj podobnega, kjer veste, da lahko najdete podobno misleče posameznike?
34. S kakšnim namenom ste se prijavili na BDSM forum?
35. Kaj vam pomeni BDSM forum in ali najdete/preberete tukaj to, kar vas zanima?
36. Katere aktivnosti so vam najljubše in opišite eno izmed njih (šeškanje, vezanje, grizenje ...)?
37. Najbolj ekstremna izkušnja, ki ste se je poslužili?
38. Ste morda kdaj šli čez 'mejo' ali temu dogodku prisostvovali?
39. Česa si najbolj želite oz. o čem fantazirate in tega še niste poizkusili?
40. Katere pripomočke ste že uporabljali, katere želite uporabljati in kateri konkretno se nahajajo pri vas?
41. Kako dojemate bolečino (fizično in psihološko)?
42. Kako gledate na svoje telo? Ga spoštujete?
43. Kako pomembna je po vašem mnenju komunikacija v takem spolnem odnosu?
44. Katere besede najpogosteje uporabljate pri spolnem odnosu?
45. Katera je vaša 'varna' beseda, s katero prekinete spolni odnos in kje je vaša 'meja'?
46. Verjamete v to, da sadomazohistični spolni odnosi doprinašajo k srečnejšemu načinu življenja?
47. Ste mnenja, da je sadomazohizem lahko način življenja ali predstavlja bolj trenutni trend, eksperiment oz. adrenalinski pobeg za posameznika? In kaj konkretno predstavlja vam?
48. Opažamo, da se je zadnja leta popularnost v zvezi z BDSM spolno prakso nekoliko povečala. Najdemo jo v knjigah, filmih, nanizankah, blogih ... Kaj pravite na to?
49. Kaj vi razumete pod pojmom 'normalen' spolni odnos?

50. Kako gledate na to, da sadomazohizem še stalno uvrščajo med spolne motnje?
51. Tudi masturbiranje je bilo sprva uvrščeno med spolne motnje, sedaj pa je družbeno sprejeto. Menite, da je sadomazohizem na podobni poti in zakaj tako menite?
52. Mislite, da boste v določenem trenutku življenja (lahko) opustili tovrstno prakso in zakaj da/ne?